

بسم الله
الرحمن
الرحيم

سرمشق های معنوی

تألیف: گلی کهنسال کلکناری

سرشناسه: کهنسال کلکناری، گلی، ۱۳۵۴ ـ | عنوان و نام پدیدآور: سرمشق‌های معنوی: حجاب در آیین نگاه شهیدان/تألیف: گلی کهنسال کلکناری؛ [به سفارش] اداره کل حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس مازندران. | مشخصات نشر: ساری: سرو سرخ، ۱۳۹۷. | مشخصات ظاهری: ۱۳۶ ص: ۲۱/۵۰۱۴/۵ س م. | شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۰۴-۸-۶۵۴۷ | وضعیت فهرست‌نویسی: فیپا | موضوع: شهیدان _ ایران _ مازندران _ وصیت‌نامه‌ها | موضوع: Wills _ Iran _ Mazandaran _ Martyrs | موضوع: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ _ شهیدان _ وصیت‌نامه‌ها | موضوع: Iran_Iraq War, ۱۹۸۰-۱۹۸۸ _ Wills _ Martyrs | موضوع: حجاب _ جنبه‌های مذهبی _ اسلام | موضوع: Islam _ Religious aspects _ Hijab (Islamic clothing) | شناسه افزوده: بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس. اداره کل حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس استان مازندران | رده‌بندی کنگره: ۴س۸۸/ک/۱۶۲۵ DSR | رده‌بندی دیویی: ۱۳۹۷ | ۹۵۵/۰۸۴۳۰۹۲۲ شماره کتاب‌شناسی ملی: ۵۵۹۶۴۴۶

عنوان کتاب	سرمشق‌های معنوی
تألیف	گلی کهنسال کلکناری
ویراستار	حسین نادعلی زاده
مدیر هنری	حسن علی پور
ناشر	سرو سرخ
نظارت بر تدوین و چاپ	مؤسسه سبز سرخ
نوبت چاپ	زمستان ۱۳۹۷
شمارگان	۵۰۰ نسخه
قیمت	۲۰،۰۰۰ تومان
شابک	978_622_6547_04_8

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر، متعلق به انتشارات سرو سرخ وابسته به اداره کل حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس مازندران است.

این اثر با مشارکت استانداری و سپاه کربلا مازندران به چاپ رسیده است.

ساری، یلوار دفاع مقدس، نرسیده به بیمارستان شفا، اداره کل حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس استان مازندران، طبقه دوم دفتر انتشارات سرو سرخ | تلفن: ۰۱۱-۳۳۱۱۲۱۹۵ | دورنگار: ۰۱۱-۳۳۱۱۲۱۸۵

تقديم به

ساحت ملکوتی بانوی دوعالم
حضرت صدیقه طاهره سلام الله علیها

۹	سخن ناشر
۱۱	پیشگفتار
۱۵	تعریف حجاب
۲۱	فلسفه حجاب
۲۵	دلایل گرایش زنان به بی حجابی
۲۷	الف) دلیل مخالفت غرب با حجاب اسلامی زنان ایرانی
۲۸	ب) راه‌های عملیاتی‌سازی توطئه بدحجابی
۳۰	ج) پدیده بدحجابی در جامعه امروز
۴۱	راه‌های مقابله با دشمن
۴۱	آثار و نتایج حجاب
۴۱	الف) آثار فردی حجاب
۴۱	۱- نیاز روحی و روانی
۵۰	۲- نیاز فطری
۵۳	ب) آثار اجتماعی حجاب
۵۵	جایگاه حجاب و نقش زنان مسلمان از دیدگاه امام خامنه‌ای
۶۳	اهمیت و ضرورت حجاب در کلام شهدا

سخن ناشر

تاریخ انقلاب اسلامی، مشحون از حماسه‌های مردمی در دفاع از ارزش‌های اسلامی ایرانی است. که در این میان، دفتر حماسه‌های دریادلان این سامان، مصحف هزار برگی است که پرداختن به آن در مجال حاضر نمی‌گنجد. خطّه‌ای که نام آن در کارزارهای خطیر و رزم‌گاه‌های صعب و دشوار جبهه حق و حقیقت، به غایت، خودنمایی می‌کند و یاد و نام فرزندان آن، از دیرباز بر پیشانی تاریخی ایرانِ عزیز می‌درخشد. روزی که طبرستان خاستگاه نخستین حکومت علوی نام گرفت، روزی که سعیدالعلماء به مسلخ مبارزه با استعمار رفت، روزی که شیخ فضل‌الله، در مسیر مواجهه با استبداد، شیخ سریدار شد، روزی که جوانمرد شهید در آسمان مبارزات انقلابِ امام (ره) طلوع کرد و روزی که آمل از رهگذر حماسه‌ای خونین، هزارسنگر لقب گرفت، صفحه‌ای از صفحات این صحیفه ماندگار رقم خورد و جلوه‌هایی از ولایت‌مداری، حریت و آیین‌مندی مردمان این دیار به نمایش درآمد. سال‌های دفاع مقدس را باید عرصه دیگری دانست که جلوه‌گاه حماسه‌های بی‌بدیل فرزندان این استان بوده است.

حضور همزمان چندین یگان عملیاتی در گستره‌ای به وسعت شرق تا غرب و شمال تا جنوب ایران اسلامی که به نقش‌آفرینی فعال در تحرکات جنگل‌های شمال، ترکمن صحرا، سیستان، کردستان و همچنین جبهه‌های مبارزه با دشمن بعثی منجر شد و حماسه غیورمردان خط‌شکن لشکر ویژه ۲۵ کربلا در عملیات غرورآفرین والفجر ۸، تابلوی جاودانی است که تا همیشه تاریخ در حافظه مردمان این مرز و بوم، مانا و ماندگار خواهد بود. دوران سازندگی و سنگر آبادگری، میدان دیگری بود که ردپای دیار علویان، در آن به وضوح قابل مشاهده است که از این میان می‌توان به حضور مؤثر و فعال در مسیر بازسازی شهر مظلوم سوسنگرد اشاره داشت.

این تاریخ پرافتخار و سراسر حماسه، رسالت دستگاه‌های تصمیم‌ساز عرصه فرهنگ، به ویژه متولیان فرهنگ پایداری را در مسیر استخراج آموزه‌ها و حفظ و نشر این معارف انسان‌ساز، صد چندان می‌سازد. از این رهگذر، اداره کل حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس مازندران، با بهره‌گیری از رهنمودهای رهبری معظم انقلاب (مدظله) و بهره‌مندی از تجارب ارزشمند فعالان این حوزه، تشکیل ستاد تدوین تاریخ جامع انقلاب اسلامی و دفاع مقدس استان مازندران را در دستور کار، قرار داده است. در این میان مشارکت دستگاه‌های مختلف استان، به‌ویژه پشتیبانی بی‌دریغ و حمایت همه‌جانبه استانداری و سپاه کربلا یاری‌گر ما در مسیر دست‌یابی به چشم‌انداز پیش‌رو بوده است. امروز با گذشت چند سال، این نهال نوپا به درختی ثمر و بالنده بدل شده است. مجموعه حاضر که به همت انتشارات سرو سرخ، انتشار یافته، از دستاوردهای این اراده جمعی و مشارکت استانی است. امید آن که گام‌های کوچک خادمان فرهنگ پایداری در ستاد تدوین و انتشارات سرو سرخ، بتواند، نقشی هر چند اندک در مسیر استخراج و بازنمایی آموزه‌های متعالی دفاع مقدس داشته باشد.

پیش‌گفتار

ایثار و شهادت، به‌عنوان یک فرهنگ متعالی در زمرهٔ عالی‌ترین مفاهیم الهی و در نتیجه والاترین ارزش‌هایی هستند که انسان متعهد می‌تواند به آن‌ها دست یابد. این مفاهیم اثرگذار و حرکت‌آفرین قادرند تا فضای یک جامعه را به‌صورت گسترده تحت تأثیر قرار دهند و برکات فراوانی را به همراه داشته باشند. تقویت باورهای دینی و ملی که امروزه جزء اصلی‌ترین مسائل اعتقادی و فرهنگی به حساب می‌آید و در ردیف مهم‌ترین وظایف ماست، از جمله مواردی است که با معرفی و تعمیق شخصیت، منزلت، عقاید و آرمان‌های ناب آن بزرگواران، قابل تحقق است. فلذا همهٔ ما مدیون شهداء بوده و یکی از راه‌هایی که می‌توانیم ادای دین کنیم، شناساندن همه‌جانبهٔ آنان به نسل‌هایی است که شهداء و مسیری را که در آن با ایمان گام نهاده‌اند، به‌خوبی درک نکرده‌اند. نباید فراموش کرد که فرهنگ ایثار و شهادت دربردارندهٔ آثار و برکات عظیمی است که به شکل مستقیم و غیرمستقیم شامل حال جامعه می‌شود. چراکه

ایثار و شهادت یکی از غنی‌ترین گنجینه‌های فرهنگ اسلامی و شیعی است که جلوه‌های اعجاب‌انگیز آن در طول سال‌های انقلاب و دفاع مقدس به روشنی آشکار شده و شگرف‌ترین و عظیم‌ترین صحنه‌های از خودگذشتگی انسان‌ها در آن تبلور یافته است. اما مسئله اساسی در این زمینه این است که، چنین گنج گران‌بهایی را نمی‌توان با نگرش‌های سطحی و روش‌های صوری، کارآمد ساخت و آن را انتقال و اشاعه داد. در نتیجه، ضرورت توجه به فرهنگ ایثار و شهادت و همچنین ترویج آن در جامعه و مشاهده آثار و کارکردهای مثبت آن در گرو داشتنِ باور عمیق و اندیشه بلند است و می‌بایست چنین تفکری را با سازوکارهای مناسب به صورت عمیق در بین مردم نهادینه کرد. پر واضح است که شناسایی راه‌ها و اتخاذ شیوه‌هایی که بتواند این فرهنگ را به بهترین شکل ممکن در جامعه مطرح سازد، نیازمند بررسی دقیق، همه‌جانبه و ژرف است و بی‌شک دست‌اندرکاران این حوزه باید به این مسئله توجه جدی داشته باشند. چرا که عمل به این وظیفه خطر در نهایت به بیداری و آگاهی جامعه نسبت به مقوله ایثار و شهادت منجر خواهد شد.

گسترش معنویت، کاهش فساد و ناهنجاری و به تبع آن شکل‌گیری یک محیط انسانی سالم و الهی است، از مهم‌ترین کارکردهای درک و ترویج آرمان شهادت و هیچ عامل دیگری حتی پول و ثروت هم نمی‌تواند با آن رقابت کند. از «فرهنگ ایثار و شهادت» می‌توان به عنوان نگهبان حقیقی برای دژ محکم اسلام نام برد. چرا که فرهنگ ایثار و شهادت به زندگی انسان‌ها معنا می‌دهد؛ آن‌ها را از رخوت و بیگانگی خارج می‌کند؛ به آن‌ها هویت دینی می‌بخشد؛ در مسیر الهی مقاوم و پایدار می‌سازد و این در نهایت، رفاه، آسایش

و امنیت را برای جامعه به ارمغان می‌آورد.

فرهنگ متعالی «ایثار و شهادت» با اندیشه‌ها، الگوهای اخلاقی و رفتاری منبعث از قرآن، روایات و احادیث، نیاز به شرایط و فضای مناسبی دارد تا مورد تأمل و شناخت صحیح تمامی اقشار و سطوح مختلف جامعه قرار گیرد و با اقبال حداکثری روبه‌رو شود. لذا یکی از مؤثرترین راهکارها در این زمینه تدوین خاطرات، تجارب، اندیشه‌ها و وصایای شهدا با رویکرد علمی- فرهنگی و حمایت‌های معنوی و مالی در قالب آثار مکتوب است. از جمله، چاپ و انتشار این آثار گران‌بها در کتب و نشریات عمومی و کتب دانشگاهی و دیگر مقاطع آموزشی و تولید سایر محصولات فرهنگی مناسب که گام بلندی در ایجاد فضای مطلوب و اشاعه این فرهنگ ناب در سطح جامعه خواهد بود. کتاب پیش روی، مجموعه‌ای از وصیت‌نامه‌های شهدای استان مازندران با موضوع حجاب است. اداره کل حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس استان مازندران، تلاش کرده تا گنجینه ارزشمند وصیت‌نامه شهدای استان مازندران را با موضوع حجاب که بخش بزرگی از آن تاکنون منتشر نشده، جمع‌آوری، تنظیم و تدوین کرده و در اختیار پژوهشگران و جویندگان حقیقت قرار دهد. هرچند برخی از این مطالب، پیش از آن نیز به‌طور پراکنده منتشر شده بود. این مجموعه از دو بخش اصلی تشکیل شده است.

بخش نخست که رویکرد علمی و تحقیقاتی دارد و در آن به منزلت، نقش و جایگاه حجاب در نظام اسلام پرداخته شده است. هرچند این بخش کامل و جامع نیست، اما مباحث قابل توجهی را ارائه می‌کند. بخش دوم شامل وصیت‌نامه‌های شهدا است که پس از مطالعه پرونده‌های سرگذشت‌پژوهی

موجود در ستاد کنگره بزرگداشت شهدای استان مازندران، مطالب مرتبط با موضوع حجاب از آن‌ها استخراج شده است. این بخش، علاوه بر آشنایی با اندیشه‌های شهدا می‌تواند برای همه کسانی که در زمینه تبلیغ دینی تلاش می‌کنند، مفید فایده باشد.

در پایان، بر خود لازم می‌دانم از همه عزیزانی که دست همکاری فشرده و همدلی صمیمانه کردند، سپاسگزاری کنم. همچنین از سرکار خانم فرزانه ولی‌پور، که با حوصله، پشتکار و دقت فراوان و در فرصتی کوتاه به حروف‌نگاری این مجموعه همت گماردند، کمال امتنان را دارم. امید که تلاش همه دست‌اندرکاران، مقبول نظر خوانندگان گرامی قرار گیرد و گامی مؤثر در زدودن غبار مظلومیت از چهره تابناک شهدای استان مازندران باشد.

گلی کهنسال کلکناری

تعریف حجاب

«حجاب» واژه‌ای عربی است و زبان‌شناسان عرب، برای آن، دو معنای اصلی برشمرده‌اند:

۱- حجاب، به مفهوم مانع و حایل میان دو چیز است، خواه آن دو چیز از امور مادی و اشیای محسوس باشد و یا از امور معنوی و غیر محسوس. راغب چنین می‌گوید: «الحجب والحجاب المنع من الوصول»^۱، «حجب و حجاب به معنای منع از وصول و رسیدن دو چیز به همدیگر است». صاحب مقایس اللغه نیز می‌آورد: «حجب اصل واحد و هو المنع، يقال حجبته عن كذا ای منعته»^۲، «حجب دارای یک معنای اصلی است و آن منع است». گفته می‌شود: «حجبته، یعنی منع کردم او را». همچنین در «مصباح» آمده است: «حجبه حجباً من باب قتل: منعه ومنه قيل للستر حجاب لانه يمنع المشاهده وقيل للبواب حاجب لانه يمنع من الدخول و الاصل في الحجاب، جسم حائل بين جسدين وقد استعمل في المعاني فقليل: «العجز حجاب بين الانسان و مراده» و «المعصيه حجاب بين

العبد و ربّه.»^۳ «حَجَبَ به معنای منع است و از همین رو به پوشش، حجاب گفته می‌شود؛ زیرا پوشش مانع از مشاهده می‌شود و به دربان حاجب گفته می‌شود، چون مانع و بازدارنده از ورود دیگران است. اصل معنای حجاب، جسمی است که بین دو جسد حائل می‌شود و گاه برای امور معنوی نیز به کار می‌رود؛ از این رو گفته شده است: «عجز» حجاب میان انسان و مراد اوست و «معصیت» حجاب بین بنده و پروردگار.».

۲- حجاب به معنای ستر و پوشش؛ صحاح اللغه معنای پوشش را برای حجاب یادآور شده و گفته است: «الحجاب الستر و حجاب الجوف ما يحجب بين الفؤاد و سaire»^۴ «حجاب یعنی پوشش و حجاب درون انسان، یعنی آن‌چه که بین قلب و سایر آن حائل می‌شود». چنان که این منظور نیز در لسان العرب، حجاب را به معنای ستر دانسته و گفته است: «الحجاب الستر... حجه: ستره و امرأه محجوبه قد سترت بستر»^۵ حجاب به معنای ستر و پوشش است؛ «حجه» یعنی آن را پوشانید. زن محجوب، زنی است که پوشیده باشد». در تعیین این که از میان این دو معنا کدام یک اصلی و یا هر دو معنا در عرض یکدیگر و معانی اصلی به شمار می‌آید، نظر مؤلف «التحقیق فی کلمات القرآن» نزدیکتر به صواب و نیز جامع‌ترین دیدگاه در بیان سایر خصوصیات معنای حجاب است: «ان الحجاب هو الحائل الحاجز المانع عن تلاقی شیئین او اثرهما سواء كانا مادیین او معنویین او مختلفین و سواء كان الحاجب مادیا او معنویا»^۶ «حجاب در اصل به معنای مانع از تلاقی دو چیز یا اثر آن دو است؛ چه هر دو چیز مادی باشند یا معنوی، یا یکی مادی و دیگری معنوی و نیز بدون تفاوت از این ناحیه که آن مانع و حجاب، شیء مادی باشد

یا امر معنوی». کاربرد قرآنی حجاب نیز دلالت بر آن دارد که اصل معنای حجاب، منع است و اگر به پوشش و ساتر، حجاب گفته می‌شود، از آن رو است که پوشش، مانع از دیدن و از مصداق‌های حجاب است. گفتارهایی درباره حجاب را می‌توان در کاربردهای قرآنی نیز سراغ گرفت مانند:

۱- «وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَاسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ...» (احزاب/ ۵۳) «و هنگامی که چیزی از وسایل زندگی را به‌عنوان عاریت از آنان [همسران پیامبر] می‌خواهید، از پشت پرده بخواهید». در این آیه، شریفه، حجاب به معنای مانع دیدن است.

۲- «وَيَبْتِغِيهَا حِجَابٌ...» (اعراف/ ۴۶) «و در میان آن دو [= بهشتیان و دوزخیان] حجابی است». حجاب در این آیه نیز به معنای مانع رسیدن دو گروه به یکدیگر است و همچنین نوع حجاب میان بهشتیان و دوزخیان و دو طرف آن، هر دو گونه مادی و معنوی را براساس معاد جسمانی و یا روحانی برمی‌تابد.

۳- «وَمَا كَانَ لِيَخْبُرَ أَنْ يُكَلِّمَهُ اللَّهُ إِلَّا وَحْيًا أَوْ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ...» (شوری/ ۵۱) «و چنین نبوده است که خدا با انسانی سخن بگوید، مگر از راه وحی یا از پشت حجاب». حجاب میان انسان و خداوند به معنای وجود مانع دیدن خداوند از سوی انسان و بی‌تردید، امر معنوی است چنان که دو طرف حجاب - انسان و خدا - یکی مادی و دیگری معنوی است. بدین سان می‌توان نتیجه گرفت که اصل معنای حجاب، منع است و پسوند و خصوصیت مادی و یا معنوی بودن حجاب، در مفهوم این واژه نهفته نیست؛ بلکه متناسب با مقام و قرائن بیرونی می‌توان به مادی و یا معنوی بودن حجاب و اطراف آن راه یافت.

و اما حجاب در کاربرد فقهی و اصطلاح فقیهان، قلمرو کوچکتر و معنای محدودتری دارد و مقصود از آن پوشش ویژه‌ای برای زنان است که مانع و بازدارنده نگاه نامحرم‌ان به او و یا مانع انگیزش تمایل جنسی مردان باشد. پیدایش و کاربرد این اصطلاح به جای ستر که در گذشته، میان فقیهان رایج و معمول بوده است، به باور برخی از محققان چون شهید مطهری، پیشینه‌چندانی ندارد و «یک اصطلاح نسبتاً جدید است».^۷

منشأ پیدایش و خاستگاه این اصطلاح و معنا، (چنان که پیشتر اشاره شد) شماری از نصوص روایی و آیات قرآنی است که در برخی از آن نصوص، واژه حجاب در معنای پرده و چیزی که مانع از دیده شدن می‌شود، به کار رفته است و در برخی نیز هر چند واژه حجاب به کار نرفته، اما مضمون و محتوای آن، حجاب به معنای پیش گفته را می‌رساند.

خداوند در سورة مبارکه احزاب از موضوع حجاب سخن گفته است. «يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لَأُزْوَاجُكَ وَبَنَاتُكَ وَنِسَاءُ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ ذَلِكَ أَدْنَى أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ...» (احزاب/ ۵۹) «ای پیامبر، به همسر و دخترانت و زنان مؤمنان بگو: جلباب‌های (روسری‌های بلند) خود را بر خویش فرو افکنند، این کار برای آن که شناخته شوند و مورد اذیت و آزار قرار نگیرند، مناسب‌تر است».

در این آیه شریفه -بی آن که خداوند، حد و اندازه و ریز مسایل حجاب و پوشش را بیان کند- دستور می‌دهد که پوشش و فرو انداختن چادر و یا روسری‌های خانواده پیامبر (ص) و سایر بانوان مؤمنین به گونه‌ای باشد که مانع جلب نگاه‌ها و آزارها شود. گرچه شماری از فقیهان و مفسران در تبیین شیوه

پوشیدن جلباب گفته‌اند به گونه‌ای باشد که زیر گلو، روی سینه و بنا گوش آنان را که در عرف زنان عرب آن روزگار برهنه بود- بپوشاند تا ناپاکان بیمار دل با دیدن این شیوه از پوشش و حجاب، حیا و پاکدامنی آنان را دریابند و در پی آزار و اذیت و تعقیب آنان برنیایند. از علت حجاب پوششی، در آخرین فراز آیه مبارکه می‌توان چنین دریافت که نوع حجاب، به تناسب عرف جوامع متفاوت خواهد بود، چرا که در برخی از جوامع یک نوع پوشش و در جامعه دیگری پوشش با اسلوب و سبک دیگر به امنیت و بازدارندگی از آزار و اذیت می‌انجامد و حجاب شرعی در هر مورد، همان است که این کارکرد را داشته باشد.

به هر روی، موضوع آیه مبارکه، حجاب به مفهوم پوششی است و کارکرد مصونیت‌بخشی و بازدارندگی از آرایش‌ها و مزاحمت‌ها را دارد. سوره مبارکه نور، بخش دیگری از پوشش و حجاب را برای بانوان مسلمان یادآور شده است: «وَلَا يُدْرِيْنَ زِيْنَتُهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوْبِهِنَّ» (نور/ ۳۱) «و زینت خود را جز آن مقدار که نمایان است آشکار ننمایند و (اطراف) روسری‌های خود را بر سینه خود افکنند تا گردن و سینه آن‌ها پوشانده شود».

در معنا و مراد «زینت» در آیه شریفه، مفسران و فقیهان، دیدگاه‌ها و آرای مختلفی ارائه کرده‌اند؛ برخی آن را به معنای موضع زینت، عده‌ای نیز به معنای زیورهایی می‌دانند که زنان بر خود می‌بندند و گروهی نیز این هر دو را، در حوزه معنای زینت و مقصود شارع جای می‌دهند؛ آثار این تفاوت نظر و دیدگاه‌ها، در شیوه و مقدار پوشش پدیدار می‌شود. چرا که بر اساس یک معنا، تمامی جسم و تن زنان، زینت و دارای ویژگی اثرگذاری و جلب توجه نگاه دیگران شناخته می‌شود و این خود، برایندهای افزون روانی، اجتماعی،

فقهی و... در پی خواهد داشت. به هر روی، زینت، چه به معنای مواضع زینت و جسم و تن باشد و یا زیورهای که زنان استفاده می کنند و یا هر دوی آن، در این نتیجه تفاوت ندارد که باید بخش هایی از بدن زنان که مواضع زینت و زیور است از دید و منظر نامحرمان، پوشیده باشد. چرا که حتی اگر مراد از زینت، زیورهای زنان باشد، پوشیده داشتن زیورها، بدون پوشاندن مواضع زینت در بدن، میسر نیست و بدین سان آیه شریفه، گونه ای از حجاب پوششی را فرمان می دهد.

فلسفه حجاب

شناخت جایگاه هر چیز در هستی، به عمل به احکام کمک می‌کند. درک نظامی که خداوند متعال در جای‌جای آن دیده می‌شود و ارتباط اشیا و اعمال با خداوند بسیار مشهود است و باور این حضور، بسیاری از مشکلات زندگی بشر را حل می‌کند. «حق» به‌عنوان زیباترین و پسندیده‌ترین واژه آفرینش در تمامی ادیان و جوامع بشری مورد توجه قرار گرفته و حقوق و ادای آن‌ها فراتر از زمان‌ها، مکان‌ها، اشخاص و ادیان است.

در واقع هر فردی از هر طبقه اجتماعی و از هر دین و ملیتی، نسبت به ادای حقوق دیگران حساسیت نشان می‌دهد و این مطلب، حق و حقوق را فرازمانی و فرامکانی می‌کند. برخی از اندیشه‌گران و حکیمان بر این باورند که حجاب، حق‌الله است و در این باره می‌گویند: «حرمت زن نه اختصاص به خود زن دارد و نه مال شوهر و نه ویژه برادر و فرزندان است. همه این‌ها اگر رضایت بدهند، قرآن راضی نخواهد شد، چون حرمت زن و حیثیت زن به‌عنوان حق‌الله مطرح است. لذا کسی حق ندارد بگوید من به نداشتن

حجاب رضایت دادم».

قرآن می‌گوید: «هر گروهی، اگر راضی هم باشند، شما حد الهی را در برابر آلودگی اجرا کنید، و از همین معلوم است که عصمت زن، حق الله است».^۸ پر واضح است که آدمی نمی‌تواند حقوق الهی را کاملاً ادا کند ولی با انجام برخی کارها می‌تواند رضایت الهی را به دست آورد. حضرت رسول(ص) می‌فرماید: «اِنَّ حَقَّوْقَ اللّٰهِ جَلَّ ثَنَاهُ اعْظَمُ مِنْ اَنْ يَّقُوْمَ بِهَا الْعِبَادُ وَ اِنَّ نِعْمَ اللّٰهُ اَكْثَرُ مِنْ اَنْ يُحْصِيَهَا»؛ «حقوق خداوند متعال بزرگتر از آن است که توسط بندگان ادا شود و نعمت‌های خداوند بیشتر از آن است که به شمارش آید».^۹ و حضرت علی(ع) می‌فرماید: «لَكِنَّهُ سَبْحَانَهُ جَعَلَ حَقَّهُ عَلَى الْعِبَادِ اَنْ يَطِيعُوْهُ»؛ «ولی خداوند بر بندگان حقی قرار داده و آن این است که او را اطاعت کنند».^{۱۰} اگرچه حق خدا بزرگ است و قابل ادا نیست ولی ادای وظایف و اطاعت از خداوند متعال نوعی ادای حق محسوب می‌شود. لذا حجاب که امر خداست و شارع مقدس به‌عنوان یکی از احکام ضروری دین آن را واجب کرده است، باید حفظ شود.

حفظ این واجب الهی، اطاعت از اوست و اطاعت از او حقی است که بر بندگان نهاده است و هر انسان باورمندی باید از روی تعبد و نه به‌خاطر مصالح عمومی، این حق و حد الهی را ادا کند. پس فلسفه حجاب، سنجش میزان عبودیت و اطاعت بندگان است. بانوان با حفظ حجاب می‌توانند اطاعت را که روح و پیام اصلی عبادات بشر است، اثبات کنند و در زمره اطاعت‌کنندگان الهی قرار گیرند. بانوان به‌عنوان نیمی از جامعه اسلامی که در دامن خود انسان‌های پاک و برجسته می‌پروراندند، دارای حرمت و احترام

ویژه‌ای هستند. آنان معلمان عاطفه‌اند و پیکره اجتماع، با محبت و تربیت آن‌ها استوار خواهد ماند.

مفسران و اندیشه‌گران بر این باورند که وقتی قرآن کریم درباره حجاب سخن می‌گوید، می‌فرماید: حجاب عبارت است از یک نحوه احترام گذاردن و حرمت قائل شدن برای زن که نامحرم‌ان او را به دید حیوانی ننگرند. قرآن علت و فلسفه حجاب را چنین ذکر می‌کند: «ذلک ادنی ان یعرفن فلا یوذین، (احزاب، ۵۹/۳۳) یعنی برای این که شناخته شوند و مورد اذیت واقع نگردند، چرا که آنان تجسم حرمت و عفاف جامعه هستند و حرمت دارند».^{۱۱}

با اندکی تدبیر در آیات قرآن، فلسفه حجاب را به گونه‌ای صریح می‌بینیم و درمی‌یابیم که احترام و حرمت زن، فلسفه حقیقی و یا یکی از فلسفه‌های حجاب است. به‌راستی اگر معرفت انسان به شریعت و تعالیم دینی بالا برود و قرآن را که آئین‌نامه سعادت و کمال بشر است، درک کند، به عظمت حجاب پی برده و می‌فهمد بدحجابی و بی‌حجابی ثمره عدم معرفت و شناخت حقیقی جایگاه زن در هستی است.

خداوند در آیه ۳۱ سوره نور، حکم حجاب را به گونه‌ای صریح و آشکارا مطرح ساخته و علاوه بر ظرافت‌های خاصی که در نوع پوشش زنان وجود دارد، اشخاص محرم را نیز ذکر می‌کند تا نامحرم‌ها بازشناسانده شوند و در پایان نیز فلسفه پوشش بیان شده است که زینت‌ها و زیبایی‌های زنان در مقابل نامحرم آشکار نشود، تا آن‌ها مورد توجه نگاه‌های ناپاک قرار نگیرند و احترام آنان حفظ شود. در آیه دیگر، حرمت و شخصیت زن به‌عنوان فلسفه حجاب مطرح می‌شود: «ای پیامبر به زنان و دخترانت و زنان مومن بگو، پوشش

خود را بر خود فروپوشند. این برای آن است که شناخته شوند و مورد آزار قرار نگیرند».^{۱۲} در این آیه زنان و دختران پیامبر و زنانی که همسر مردان مؤمن هستند، از دیگر زنان جامعه آن روز جدا می‌شوند و حکم حجاب برای این زنان محترم آورده می‌شود. از ظاهر آیه می‌توان دریافت که حجاب به‌خاطر احترام و حرمت زنان بوده و مقام آنان به قدری بالاست که باید از طریق حجاب شناخته شوند؛ مبدا مانند زنان کفار مورد اذیت و آزار قرار گیرند. این دسته از زنان به‌خاطر اعتقادات و باورهای دینی، دارای ارزش و مقامی افزون از دیگران هستند و حرمت آن‌ها باید مورد توجه قرار گیرد.

دلایل گرایش زنان به بی حجابی

حجاب بر این اساس که شعار دینی و بیانگر اعتقادات مذهبی بوده و از طرفی نیز هویت یک ملت را نشان می‌دهد، همواره هدف اصلی دشمنان بوده است. در واقع دشمنان با رواج بدحجابی به ریشه کن کردن اعتقادات و اندیشه‌های دینی پرداخته و فرهنگ غیردینی خود را جایگزین فرهنگ دینی و الهی می‌کنند تا آنان را رام کرده و از امکانات انسانی و اقتصادی آنان حداکثر استفاده را بکنند.

در همین زمینه، «مستر همفر» جاسوس استعمار انگلیس در کشورهای اسلامی به‌عنوان یک راهکار سیاسی برای پیشبرد اهداف شوم خود نقاط قوت کشورهای اسلامی را شناخته و درصدد تضعیف این ارزش‌ها بر می‌آید. او در خاطرات سیاسی خود به‌عنوان یکی از نقاط قوت مسلمانان می‌نویسد: «زنانشان در حجاب سختی هستند که فساد به آن‌ها راه نمی‌یابد».^{۱۳} و از این رو برای از بین بردن این نقطه قوت، به رواج بدحجابی سفارش کرده است. او می‌نویسد: «باید زنان را تشویق کنیم که عبا و چادر از سر بیفکنند. و آن‌گاه

که زن عبا از سر بیفکند، جوانان را تشویق کنیم که به سوی آنان بروند تا فساد در میان‌شان افتد. در ابتدا باید زنان غیرمسلمان عبا از سر بردارند تا زنان مسلمان نیز سر در پی آنان نهند».^{۱۴} استعمارگران برای اسلام‌زدایی و مبارزه با فرهنگ اصیل و ناب اسلامی، مهره‌های خودباخته را شناسایی کرده و آنان را در پست‌های اصلی و کلیدی کشورهای اسلامی قرار می‌دهند. برای مثال «کمال آتاتورک» برای نابودسازی فرهنگ اسلامی در ترکیه برگزیده شد و رضاخان برای ایران، که مذهب رسمی آن شیعه بود.

آتاتورک با تغییر زبان مردم ترکیه به زبان انگلیسی و تغییر پوشش و ارزش‌ها موفق شد از آن، کشوری خودباخته و وابسته سازد، و رضاخان با کشف حجاب، به مردم ایران و به‌ویژه متدینان ایرانی ظلم بسیاری روا داشت، ولی با روشنگری‌های روحانیت و غیرتمندی دین‌باوران ایرانی این قانون با شکست مواجه شد و حجاب همچنان به‌عنوان فرهنگ والا که نمادی از اندیشه اسلامی- انسانی است، در جامعه حاکم است. دین مبین اسلام همواره زن را به سوی کمال، رشد و بالندگی دعوت کرده است، آن‌چه با دین اسلام سازگاری ندارد، حضور بی‌پروا و بی‌قیدوبند زن در جامعه است، زیرا این حضور بستر مناسبی برای رشد زمینه‌های ضدارزشی و ضداخلاقی مهیا خواهد کرد و تأکید بر حجاب و عفاف بهترین راه برای پاک‌سازی جامعه و ساختن جامعه‌ای سالم است.

از سویی زن در نگاه جامعه‌شناسی به‌عنوان «فرهنگ‌ساز» معرفی شده که دین را به‌عنوان یکی از عناصر فرهنگی از نسلی به نسل دیگر منتقل می‌کند. غربی‌ها برای ایجاد تأخیر در انتقال دین به نسل‌های بعد، فرهنگ و هویت

زنان جامعه ما را هدف قرار داده‌اند. برخی از متفکران غربی، تمدن غرب را در حال فروپاشی ارزیابی کرده و می‌گویند تنها تمدنی که قابلیت فراگیری و جایگزینی آن را دارد، تمدن اسلامی است. بنابراین تلاش‌های زیادی صورت گرفت تا جلوی قدرت تولید فکر و اندیشه جوامع اسلامی از جمله جامعه ایران را بگیرند.

الف) دلیل مخالفت غرب با حجاب اسلامی زنان ایران

حجاب زن مسلمان هویت‌بخش و عزت‌آفرین بوده و موجب می‌شود زن مسلمان ایرانی در برابر هجوم افکار و مدل‌های رفتاری بیگانه، گرفتار از خودبیگانگی و ضعف و بی‌هویتی و یا آلودگی نگردد. از این رو حجاب از عوامل حفظ استقلال هویتی ما بوده و شبه‌مدرنیست‌هایی که سودای وابستگی ایران را در سر داشتند، دل خوشی از آن نداشته و ندارند. حجاب زن ایرانی به‌عنوان لباس عفت، پاکدامنی و ساده‌زیستی او موجب مصونیت زنان و حتی مردان در مقابل هجوم مصرف‌زدگی و فرهنگ کالایی می‌گردید؛ از این رو خودبه‌خود راه را بر سیطره نظام سرمایه‌داری و سرمایه‌سالاری و تبعات آن می‌بندد. لاجرم استعمار غربی برای فتح بازار مصرف مردم ایران، نیازمند نابودی ساختار تولید سنتی و همچنین ساختار ساده و خودکفا و مستقل زندگی مردم ما بوده است و از حجاب اسلامی زن و مرد مسلمان ایرانی در مقابل گسترش فرهنگ مصرفی و کالازدگی و سرمایه‌سالاری محافظت می‌کند. در جوامع مسلمان تحت سلطه امپریالیزم هر نوع تأکید بر عناصر فرهنگ بومی و ملی، چونان شمشیر برنده‌ای علیه سیاست‌ها و امیال استعمار مدرن غربی عمل

کرده و می‌کند. زیرا استعمارگران به دنبال تهی کردن و بیگانه ساختن مردم از هویت اصیل خود بوده‌اند تا آنان را اسیر هویت تقلبی و شبه‌مدرن غربی کرده و از کانال آن، این ملت‌ها را برای همیشه به خود وابسته نمایند. حجاب زن مسلمان در چنین وضعیتی حکم اسلحه‌ای نیرومند برای جریان انقلابی و ضداستعمار را پیدا می‌کرده است. اساساً غربی‌ها برای برقراری سیطرهٔ فراگیر خود می‌بایست نظام منسجم ارزش‌های دینی جوامع غیر غربی را در هم بشکنند و از جمله ارزش‌های دینی پایدار، حجاب زنان مسلمان است که آن‌ها را از مدزدگی و تبدیل شدن به موجودی کالاگونه باز می‌دارد.

ب) راه‌های عملی کردن توطئهٔ بدحجابی

اجرای برنامهٔ «کشف حجاب» و یا «رفع حجاب» و در شکل جدید آن «بدحجابی» از سوی غرب در ایران نیازمند دو عنصر اساسی بود. نخست زمینهٔ فرهنگی و اجتماعی برای پذیرش لباس غربی و دوم عامل اجرایی که صاحب قدرت بوده و به اسلام اعتقاد نداشته باشد. عامل دوم، رضاخان مأمور دولت استعمارگر انگلیس بود که مدعی بود ایران را به شاهراه ترقی هدایت می‌کند و در پی اجرای این مأموریت، موظف بود با زور لباس مردان را متحدالشکل کند و بر سر همهٔ آن‌ها کلاه پهلوی بگذارد و چادر را نیز از سر زنان بردارد. ماجرای دردناک مسجد گوهرشاد در راستای اجرای این مأموریت به وقوع پیوست. و اما در مورد شرط اول، یعنی زمینهٔ فرهنگی و اجتماعی پذیرش لباس غربی را غریزه‌ها تأمین کردند. در واقع پس از سقوط استبداد صغیر و کسب قدرت توسط اعضای لژ فراماسونری در سال ۱۳۲۷ ق، زمزمه‌ای شیطانی برای انکار

حجاب و تخریب و تخطئه آن آغاز گردید. یکی از مهم‌ترین ابزارهایی که این گروه خودباخته غرب به کار گرفتند، استفاده از مطبوعات منورالفکری (حدود سال ۱۳۲۹) بود که ت به‌طور مستمر حملات خود را علیه حجاب اسلامی آغاز کردند. براساس اسناد و مدارک تاریخی در سال ۱۳۰۳ ش در تهران حمله منورالفکران علیه حکم الهی حجاب، بیشتر شد. این شیوه از مبارزه از مجرای حاکمیت فراماسون غربزده شبه‌مدرن عملی می‌شد. بر این اساس همزمان با به قدرت رسیدن این گروه، هجوم تبلیغاتی و اعمال زور فیزیکی و سیاسی علیه حجاب نیز بیشتر می‌شده است. در این بین روشنفکران شبه‌مدرنیست ایرانی به‌عنوان کارگزاران اصلی بسط سیطره فراماسون غربزدگی به دلیل وابستگی به اردوگاه سرمایه‌داری، بیشترین نقش را در مبارزه علیه هویت دینی مردم و احکام اسلامی به‌ویژه حجاب زنان بر عهده گرفته و می‌گیرند. البته هجوم این گروه حتی قبل از مسلط شدن رضاخان و برقراری رژیم پهلوی در ایران آغاز شد. فعالیت‌های ژورنالیستی اعم از درج مقاله یا نشر هجویات و فکاهیات و به سخره گرفتن حکم الهی، نمونه‌هایی بارز از اقدامات این گروه است. افرادی چون عارف قزوینی شاعر و تصنیف‌سرای تجددمآب و ناسیونالیست عهد مشروطه در سال ۱۳۰۲ اشعار زیادی علیه حجاب سروده است. همچنین میرزاده عشقی (متوفی به ۱۳۰۳ ش) یکی از منورالفکرانی است که علیه حجاب اسلامی به سرودن اشعار و نگارش نمایشنامه پرداخته است؛ از جمله نمایشنامه‌ای به نام «کفن سیاه» نوشته که در آن زنی به نام «خسرو دخت» به‌عنوان مظهر عظمت باستانی ایران باستان در حالی که کفن سیاه پوشیده بود، به روی صحنه آمده و اشعاری در مذمت حجاب اسلامی قرائت کرد. «ایرج میرزا» شاهزاده متجدد و

منورالفکر ایرانی، شاعر هرزه گو و دین ستیز، اشعار بسیاری علیه حجاب اسلامی سروده است. وی اولین شاعری است که بحث کشف حجاب را به صورت منظوم مطرح کرده است. موارد فوق در کنار عملکرد رضاشاه به خصوص بعد از بازگشت از سفر ترکیه (۱۳۱۴ ش)، منجر به آن شد که «صدیقه دولت آبادی»، خواهر «یحیی دولت آبادی» روشنفکر مآب سکولاریست دوره مشروطه، بدون حجاب و پوشش اسلامی در خیابان ظاهر شود. در واقع هدف واقعی منورالفکران از حمله به حجاب، سست کردن ارکان هویت دینی و خدشه دار کردن احکام اسلامی است. بسیاری از روشنفکران شبه مدرنیست ایرانی ذاتاً به سطحی نگری و ظاهر بینی تعلق داشته و دارند و حتی در پروسه مدرنیزاسیون مورد نظرشان، جز بر شعار، ابتذال و ظاهرگرایی تکیه نکرده و نمی کنند. مخالفت اینان با حجاب به دلیل تمدن خواهی نبود. زیرا نه بی حجاب بودن نشانه تمدن است و نه روشنفکری ایرانی مقلد، ظرفیت و قابلیت تمدن سازی را داشته است. در واقع علت اصلی مخالفت ها این بود که رواج و حاکمیت احکام اسلامی و اندیشه دینی موجب حفظ استقلال و عزت ملی و مانع استیلای بیگانگان و استعمارگران می شد. به عبارت دیگر، حجاب اسلامی رکن مهمی از هویت اعتقادی زنان جامعه اسلامی ما بوده است و مبارزه با آن در مسیر تلاش در جهت زدودن هویت و گرایش دینی جامعه ایرانی بوده و هست.

ج. پدیده بدحجابی در جامعه امروزی ما

آنچه از جهان بینی و فرهنگ منحط غرب و ستیزه گری با دین و ارزش های آن و کشف حجاب رضاخانی تا توطئه عمیق روشنفکران غربزده و

فراموسونرها اشاره شد، عواملی هستند که در پدیدهٔ بدحجابی امروز جامعهٔ ما چون گذشته به طور مستقیم نقش دارند. افزون بر عوامل گذشته می توان به برخی از عواملی که در دوران عمر انقلاب اسلامی نیز به این پدیده منجر شده است، به اختصار اشاره کرد. برخی از این عوامل معلول کیش شخصیتی فردی است و برخی مربوط به اجتماع.

۱- سهل انگاری عمدی یا سهوی در استفاده از روش های تبلیغی و ارشادی

مناسب در ترویج حجاب

وقتی امر مهمی چون حجاب در یک بستر تاریخی درازمدت ایجاد و استمرار یافته، تداوم مجدد آن نیز نیازمند کار فرهنگی عمیق به همراه ظرافت های خاص است. به عنوان مثال استفاده از زنان محجبه در نقش های منفی و گاه استفاده از زنان بدحجاب در نقش های مثبت در رسانه ملی یا سینما از جمله این موارد است. نبود فرهنگ سازی در این زمینه تا آن جا جلو رفته است که روی آوردن دختران و زنان به سمت آرایش حتی برای خرید نان و سبزی به موجی فراگیر تبدیل شده است و دلیل آن، عدم آگاهی و جهل نسبت به فلسفه حجاب است. آرایش کردن غربی ها در محیط خاص و سنین بالا اتفاق می افتد. آرایش های تند و غلیظ، مخصوص میهمانی ها و مکان های خاص و زنان سالمند است و دختران جوان کمتر از این گونه آرایش ها استفاده می کنند. در محیط های آموزشی و دانشگاه ها دختران در نهایت سادگی و بی پیرایگی و با رعایت موازین اخلاقی حاضر می شوند.

۲- جابه جایی و وارونگی ارزش ها

عدم تبیین صحیح ارزش های جاذب و طرح رذایل کاذب در جامعه از جمله

علل بدحجابی است. ابراز وجود و خودنمایی برای انگشت‌نما شدن با ارائه مد و تغییرات بی‌شمار و با هدف متمایز کردن خود از دیگران، از جمله این ضد ارزش‌ها است. انگیزه دیگر تفاخر و فخرفروشی به دلیل اختلاف و شکاف طبقاتی است. اگرچه این امر توسط زنان صورت می‌گیرد اما گاه این صفت رذیله توسط مردان با سوء استفاده از همسران خود صورت می‌گیرد. برخی از مردان بر این باورند که می‌توانند درجهٔ جلالت و ابهت خود را با نوع لباسی که همسرانشان به تن دارند، به رخ دیگران بکشانند. و این ویژگی جوامعی است که معنویت در آن رو به افول گذاشته و بر این اساس زن وسیله و ابراز تشخص و تعیین شوهر می‌شود. ای کاش رذایل این گونه انسان‌ها به خودشان ختم می‌شد ولی متأسفانه گاه تودهٔ عوام به شوق شباهت به اشراف با همهٔ ضعف مالی این راه بی‌بازگشت را طی می‌کنند و نتیجهٔ آن جز اسارت و بردگی نیست.

۳- تأثیرپذیری جوانان از تهاجم فرهنگی غرب

جهل جوانان نسبت به ضعف جهان‌بینی غرب از یک سو و بی‌اطلاعی آنان از غنای جهان‌بینی اسلام از سوی دیگر، موجب پذیرش الگو و شیوهٔ غربی شده است که هیچ تناسبی با هویت اسلامی جامعهٔ ما ندارد. همین امر موجب شده است که جوان، گاه غرب را با مقیاس بازیگران فیلم‌های سینمایی غربی می‌شناسد و از آنان الگو می‌گیرد. درحالی که بخش عمدهٔ شهروندان جامعهٔ غربی به موازین و اصول اخلاقی و اجتماعی خود پایبند بوده و چه بسا گاه پوشش و آرایش دختران و زنان جامعهٔ ما از زنان بی‌شخصیت و بی‌خانوادهٔ غربی الگوبرداری می‌شود و در ذهن او، این مظهر آزادی و تجدد محسوب می‌شود. اگر فرض را بر این امر قرار دهیم که جوان ما می‌خواهد

راه غرب را طی کند، راه رفته غربی‌ها امروز، آن‌ها را به بحران بی‌هویتی و سقوط سوق داده است و جا دارد که جوانان ما یک‌بار از خود سؤال کنند چرا باید این راه رفته را دوباره رفت.

۴- اجباری کردن پوشش چادر در بعضی از مراکز آموزشی، مدارس و بیمارستان‌ها و...

نهاده‌سازی پوشش برتر، نیازمند یک کار اساسی است که متأسفانه کوتاهی، سهل‌انگاری و جهل و گاه لجاجت در مراکز آموزشی از جمله مدارس و دانشگاه‌ها مسئله حجاب را به‌سویی سوق داد که این تلقی قوت گرفته که می‌بایست نبا روش‌های سخت و خشن با آن برخورد شود؛ بی‌تعارف باید اذعان کرد که اجبار و اکراه نسخه شفا بخش این انحراف اجتماعی نیست.

۵- کم‌توجهی به تنوع طلبی و حس زیبایی دوستی

جوان و خصلت‌های او را نباید در پیچ‌وخم بخشنامه‌ها و دستورات تحکمی گرفتار کرد. متأسفانه بعد از چندین سال کمیسیون فرهنگی مجلس شورای اسلامی و بخش‌هایی از مسئولان توجه به مقوله تکثر و تنوع لباس با هویت اسلامی را مورد توجه قرار داده‌اند. اما این توجه زمانی مطرح می‌شود که بسیاری از راه‌ها و روش‌های ناصواب را به کار گرفته‌اند. چه بسیار امر به معروف‌ها و یا نهی از منکرهایی که هیچ کدام در جای خود به شکل صحیح انجام نگرفت. اگرچه افراط و توجه بیش از حد به تذکرات از عوامل وازدگی و بی‌پاسخ ماندن این امر در جامعه شد، اما کم‌توجهی نیز درد مزمن دیگری است که جامعه ما تجربه می‌کند و تعطیلی این فریضة الهی از جمله عوامل دیگر این انحراف اجتماعی است.

۶- تفاوت در نگرش‌ها و دیدگاه‌ها نسبت به مقولهٔ بدحجابی

علاج این انحراف اجتماعی در گرو آن است که متولیان امر دیدگاه واحدی نسبت به موضوع و شیوهٔ برخورد با آن داشته باشند. با تأسف باید گفت که برخی، تهاجم غرب به ارزش‌های دینی و هویتی جامعه را تعامل فرهنگی قلمداد کردند، عده‌ای گذر زمان و عرفی شدن تبدیل ضدارزش‌ها به ارزش را ملاک عمل دانسته و بعضی تحت عنوان پدیدهٔ جوان‌گرایی و سوءاستفاده از رأی و مشارکت جوانان در عرصهٔ سیاسی هر اقدام جوانان را زیر پرچم نشاط و شادابی توجیه و تفسیر کردند و عده‌ای آن را معلول فرآیند عرضه و تقاضا دانسته و برخی برخوردهای خشن و سخت را نسخهٔ شفابخش اعلام کردند و متأسفانه غالب آن‌ها مدعی‌اند که تمام این دیدگاه‌ها را با برداشت از دین طرح کرده‌اند. به نظر می‌رسد خطر تعدد نظر و عمل صاحبان فرهنگ و سیاست که متولیان فرهنگ عمومی جامعه هستند، کمتر از خود این انحراف اجتماعی نیست.

عوامل مورد اشاره و بسیاری عوامل دیگر تأثیر به‌سزایی در گسترش پدیدهٔ بدحجابی به‌عنوان یک انحراف اجتماعی دارد که خود منشأ بسیاری از انحرافات دیگر است. چه باید کرد؟! شاید به صراحت بتوان گفت در میان گمشده‌ها، امری مهم‌تر از معرفت نسبت به قابلیت‌های فردی، هویتی و دینی نباشد. اگر این ادعا را اصل قرار بدهیم باید به جامعه زنان کمک کرد تا این قابلیت‌ها را که دستمایه‌ای از جنس عقل، عشق، دانش، همت، انگیزه و هدف است، بشناسند.

– گام اول: کمک به زنان جامعه در جهت قرار گرفتن در مسیر ایمان به خالق برترو

اتصال او به قدرتی بی‌انتها

اگر زنان جامعه ما خمیرمایه معنوی خود را که مربوط به جهان‌بینی اسلامی است بیابند، دیگر برای ابراز وجود به نمایش‌های غیرمعمول نیاز ندارند و کامیابی‌های خود را در گرایش به ارزش‌های اسلامی جستجو می‌کنند.

- گام دوم: تبیین و تدوین استراتژی بلندمدت برای رشد و بالندگی جوانان

در این فرآیند نقش والدین، همسالان، مربیان و ... باید به گونه‌ای تعریف شود که هیچ کدام ناقض یا خنثی‌کننده رفتار و عملکرد دیگری نباشد بلکه مکمل بوده و منجر به تکامل او شود. ضرورتاً تحقق این امر، ایجاد یک سیستم مبتنی بر اجبار و الزام نیست؛ بلکه فرآیند رشد با تأکید بر جهان‌بینی، فرهنگ و هویت، مورد توجه جدی قرار می‌گیرد.

- گام سوم: تقویت باورهای دینی

همه دستگاه‌هایی که متولی فرهنگ عمومی جامعه هستند؛ اعم از صداوسیما، سازمان و دفاتر تبلیغات اسلامی، حوزه‌های علمیه، مدارس، دانشگاه‌ها، خانواده‌ها و ... می‌بایست رسالت خویش را در تقویت باورهای دینی انجام دهند. تجربه دوران دفاع مقدس نشان می‌دهد که اگر باورهای دینی در وجود جوانان ریشه دواند و عمق پیدا کند، مهم‌ترین سرمایه برای جامعه و حتی خود فرد است.

*** راه‌های مقابله با دشمن**

تمدن مادی غرب بر پایه مادیت و دنیاگرایی بنا شده و چون سران و حاکمان آن دیار، شیفته قدرت، ثروت و لذت هستند، برای رسیدن به این هدف خود، نیاز به مردمی مادی و جدای از معنویت دارند. از این رو تلاش می‌کنند مظاهر معنویت را از بین برده و اسباب غفلت و مادیت را ترویج و

گسترش دهند. «تمدن غربی بر پایهٔ ستیز با معنویت و طرد آن بنا شد. این تمدن مادی و دور از معنویت هر چه پیشرفت کند، انحرافش بیشتر می‌شود و هم خود آن‌ها و هم همهٔ بشریت را با میوه‌های زهرآگین خود تلخ کام می‌کند؛ همچنان که تا امروز کرده است. ویران شدن کانون خانواده، سیلاب فساد جنسی و طغیان سرمایه‌داری افراطی، همه از نتایج همان تفکیک است. حرف نوی مکتب سیاسی امام خمینی (ره) برای دنیا آن است که در برنامه‌ریزی‌های یک قدرت سیاسی، سیاست با معنویت و قدرت با اخلاق همراه شود و اصول اخلاقی مراعات شود».^{۱۵} روشن است غرب با این حرف تازه که از اساس با مادیت بی معنویت مخالف است، دشمنی کرده و راه مقابله با آن را در پیش بگیرد و با راه‌های گوناگون در صدد ضربه زدن به این سخن تازه باشد تا نتواند حرف خود را به گوش جهانیان برساند. مردمی که از مادی‌گرایی خسته شده و تشنهٔ زلال معنویت هستند، بی‌شک با شنیدن شمه‌ای از معنویت اسلام به آن روی خواهند آورد و این برای غرب خطرناک است. «امروز انسان‌ها تقریباً در همهٔ نقاط دنیا به‌خصوص در همین کشورهای غربی و مادی، از مادیت دلزده شده‌اند، دل‌شان برای یک معنویتی که درست هم آن معنویت را نمی‌شناسند، پر می‌زند و جوان‌ها سردرگم، دنبال چیزی و برای این ظواهر مادی و این لذات مادی هستند که برای آن‌ها عادی شده، دنبال معنویتند. اما قدرت‌های اداره‌کنندهٔ عالم، مدیریت‌های اقتصادی دنیا یعنی همین غارتگران و چپاولگران نمی‌گذارند ملت‌ها به سمت معنویت راه پیدا کنند، شوق هست، اما مانع هم هست در یک چنین دنیایی، جمهوری اسلامی، یک هم‌اوردطلبی بزرگ نسبت به استکبار جهانی است و فلسفه‌های

آن‌ها را باطل می‌کند». (امام خامنه‌ای، ۱۹/۲/۸۶) یکی از نشانه‌های بروز معنویت، حجاب اسلامی بانوان است که به شدت با مادیت تعارض دارد، چرا که یکی از راهکارهای ترویج فساد و مبارزه با معنویت، استفاده ابزاری از زنان و رواج بی‌بندوباری بین جوانان است. از این روی یکی از سیاست‌های جدی غرب، مبارزه با حجاب و پوشش زنان است. تصویب قوانین ضدحجاب در کشورهای اروپایی، اذیت و آزار و گاه محاکمه و جریمهٔ بانوان محجبه، ترویج فحشا برای مبارزه با عفت و حیا، اهدای جایزهٔ صلح به زنان معلوم‌الحال و مخالف حجاب و مخالفت و سنگ‌اندازی جلوی پای ورزشکاران زن محجبه، همه در راستای همان سیاستی است که خواهان حذف معنویت از جامعه است. چنانچه مقام معظم رهبری نیز به آن، این گونه اشاره کرده‌اند: «بینید الان چقدر خرج می‌کنند و زحمت می‌کشند، برای این که حجاب را در دنیا از بین ببرند؛ کشورهایی که خودشان را مهد آزادی هم می‌دانند، می‌بینید که چه می‌کنند برای مبارزه با حجاب».^{۱۶}

سال‌های قبل در ایران چماق‌دارانی مانند رضا میرپنج درصدد اجرای این حرکت ضدانسانی برآمدند، اما مردم مسلمان ایران با خون دل در برابر این توطئه ایستادند. در همین رابطه امام راحل فرمود: «خدا می‌داند که به این ملت ایران چه گذشت در این کشف حجاب. حجاب انسانیت را پاره کردند این‌ها». (صحیفهٔ امام، ج ۳، ص ۳۰۰) امروز نیز با استخدام برخی زنان مشهور ایرانی در سیاست، هنر یا ورزش، همان سیاست را پیش گرفته‌اند. کشف حجاب این زنان موجب بگير مقابل دوربين‌های تلویزیونی و بازی در فیلم‌های مستجهن توسط برخی هنرپیشگان زن ایرانی همه در جهت تحقق

همین هدف است. ترس غرب از حجاب اسلامی بانوان و هزینه‌های گزاف برای مبارزه با آن، نشان از قدرت معنوی حجاب دارد. از این رو یکی از سیاست‌های اصلی نظام در عرصه فرهنگ، ترویج حجاب و پوشش در میان زنان بوده است. گرچه در این میان پستی و بلندی‌های بسیاری وجود دارد و همواره با کاستی‌هایی قابل توجه مواجه بوده‌ایم، اما سیاست کلی بر مبارزه با بی‌بندوباری استوار بوده است. رفتار امروز در برابر حجاب زنان نشان از این دارد که این سیاست نظام، بسیار راهبردی و صحیح بوده و یکی از نقاطی است که به فرهنگ مادی غرب آسیب جدی وارد می‌کند. در این رابطه امام خامنه‌ای تحلیلی این‌گونه دارند: «تجربه‌های تلخی که امروز ما شاهد هستیم در غرب اتفاق می‌افتد، حاصل نوع نگاهی است که غرب به زن دارد و تقابلی است که خواسته است بین زن و مرد به وجود آورد. به‌خاطر دیدن این تجربه‌ها از این مسئله بیزاریم. غرب به دلیل نوع نگاهی که به زن دارد، سعی می‌کند به نیازهایی دامن بزند که نیازهای واقعی انسان به حساب نمی‌آیند. مثلاً از معنویت که نیاز واقعی و اساسی انسان است، غفلت می‌کند، در حالی که به نیازهای مادی می‌پردازد و آن‌ها را نیازهای اصلی جلوه می‌دهد که به هیچ وجه این طور نیست. سال‌ها غرب با معنویت و مظاهر آن جنگیده است. یکی از مظاهر معنویت که غرب هیچ وقت با آن سر سازگاری نداشته و ندارد، حجاب است».^{۱۷} اولین و بارزترین شاخصه‌ای که حجاب و اخلاق اسلامی به دنبال می‌آورد، رشد معنویت است. وقتی حجاب وارد میدان می‌شود و همه افراد جامعه به تناسب حجاب را رعایت می‌کنند، مادیت کم‌رنگ می‌شود و در مقابل معنویت و ارزش‌های درونی انسان بیشتر مورد توجه قرار می‌گیرد. از

این رو مقام معظم رهبری تأکید دارند: «باید مسائل ارزشی اسلام در جامعهٔ ما احیا بشود. مثلاً مسئلهٔ حجاب، یک مسئلهٔ ارزشی است. ما که روی حجاب این قدر مقیدیم، به خاطر این است که حفظ حجاب به زن کمک می‌کند تا بتواند به آن رتبهٔ معنوی عالی خود برسد و دچار آن لغزش‌گاه‌های بسیار لغزنده‌ای که سر راهش قرار داده‌اند، نشود». (امام خامنه‌ای، ۱۳۷۰/۱۰/۰۴)

یکی از راهبردهای مهم غرب در مبارزه با فرهنگ معنوی اسلام که امروزه در سرتاسر دنیا خواهان پیدا کرده است، مبارزه با حجاب است. چنانچه حتی حجاب‌های حداقلی شهروندان مسلمان خود را که یک روسری است، هم بر نمی‌تابند! به گفتهٔ مقام معظم رهبری: «آن‌ها با همه چیز کنار می‌آیند، جز با دو، سه چیز؛ یکی از آن‌ها و شاید مهم‌ترینش حفظ این حالت حفاظ منضبط میان دو جنس زن و مرد است؛ یعنی خویشتن‌داری در مقابل چیزی که به آن آزادی جنسی گفته می‌شود. در مقابل این، به شدت سرسختند؛ هر کار دیگری بکنند، مهم نیست، اما این از لحاظ ارزشی غلط است؛ عکسش درست است. ما از دنیای غرب که آمدند زن بشری را در طول دوره‌های گذشته تا امروز این قدر مورد تحقیر قرار دادند، طلبکاریم. شما خیال کرده‌اید که اگر ما چادر را کنار گذاشتیم، فرضاً آن مقنعهٔ کدایی و آن لباس‌های «و لیضربن بخرمن علی جیوبهن» و همان‌هایی را که در قرآن هست، درست کردیم، دست از سر ما برمی‌دارند؟ نه، آن‌ها به این چیزها قانع نیستند؛ آن‌ها می‌خواهند، همان فرهنگ منحوس خودشان عیناً این‌جا عمل بشود؛ مثل زمان شاه که عمل می‌شد». (همان). در وصیت‌نامهٔ شهدا، این نوشته‌های ماندگار، پس از دفاع از ولایت و فرهنگ عاشورا شاید مهم‌ترین مسئله، توصیه به حجاب باشد و

جالب است رویکرد شهدا به حجاب - مانند آنچه در فوق گذشت - مظهر
مقابله معنویت در برابر فرهنگ غرب است و این نشان از درک و بصیرت
بالای شهدای خمینی (ره) دارد.

آثار و نتایج حجاب

الف) آثار فردی حجاب

۱- حجاب، نیاز روحی و روانی

شکی نیست که حجاب و پوشش تأثیر زیادی بر روح و روان زن دارد. عفاف و پوشیدگی برای زن همچون سد و حفاظی است که در سایه آن از هر ذلّت و تحقیری در امان می‌ماند. دین اسلام با واجب کردن حجاب، می‌خواهد زن بازپچه دست شهوت پرستان نباشد و ارزش او به میزانی تنزل نکند که تنها به وسیله‌ای برای اطفاء شهوت‌ها بدل شود. اهمیت حجاب زن از آن جهت است که نه تنها حافظ اخلاق و تجسم تقوی و عفت در سطح جامعه است، بلکه وجود چنین حکمی در اسلام نوعی احترام‌گزاری به زن مسلمان و محفوظ نگه داشتن وی از نگاه‌های گناه‌آلود مردان است. چنان‌که در روایتی از رسول خدا (صلی الله علیه و آله) نقل شده که فرمودند: «لَا حُرْمَةَ لِنِسَاءِ أَهْلِ الدِّمَةِ أَنْ يُنْظَرَ إِلَى شُعُورِهِنَّ وَ أَيْدِيهِنَّ»^{۱۸} یعنی زنان غیرمسلمان چون در

حریم دین‌داری و ایمان نیستند، نگاه کردن به آن‌ها [تا وقتی به قصد لذت بردن نباشد] اشکال ندارد. شهید مطهری می‌گوید: «حقیقت این است که بدبختی‌ها و سیه‌روزی‌های قدیم زن غالباً معلول این بود که انسان بودن او به فراموشی سپرده شده بود و بدبختی‌های جدید او از آن جهت است که عمداً یا سهواً، زن بودن او و موقعیت طبیعی و فطری‌اش، رسالتش، تقاضای غریزی‌اش و استعدادهای ویژه‌اش به فراموشی سپرده شده است.»^{۱۹} زن به دلیل آن که عواطف و احساسات قوی‌تری نسبت به مرد دارد، از نظر روانی نفوذپذیرتر از مرد است و در بین عوامل بیرونی، بیشتر از مرد متأثر می‌شود. آن زمان که زن بدون حجاب در اجتماع مردان نامحرم حاضر می‌شود، به آسانی تحت تأثیر روانی و عاطفی آنان قرار می‌گیرد و وحدت روانی او از بین می‌رود و با از بین رفتن وحدت روانی، دچار اضطراب و آشفتگی می‌شود. در منابع اسلامی درباره آثار روانی حجاب و بی‌حجابی مطالب زیادی وجود دارد. مثلاً در آیه ۶۰ سوره نور درباره فلسفه حجاب می‌فرماید: «وَأَنْ يَسْتَعْفِفْنَ خَيْرٌ لَهُنَّ»؛ و اگر «زنان» خود را بپوشانند برای آن‌ها خیر است. کلمه «خیر» که به معنای سود و نفع است، مطلق است و به دلیل اطلاقش، هم شامل نفع مادی می‌شود و هم نفع معنوی. در آیه ۵۳ سوره احزاب، سود و نفع حجاب مشخص‌تر بیان شده است، در آن جا که می‌فرماید: «ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ»؛ این کار (حفظ حریم بین زن و مرد) برای پاکی دل‌های شما و آن‌ها بهتر است. بنابراین طبق این دو آیه می‌توان گفت، اثر مهم حجاب برای زن، طهارت و پاکی قلبی است که مقدمه‌ای برای رسیدن به سلامت قلبی است و از آن در روانشناسی به «سلامت روانی» تعبیر می‌شود. در روایات نیز به تأثیر روانی حجاب بر زن اشاره شده است. امام علی

(علیه السلام) در وصیت خود به امام حسن (علیه السلام) می‌فرماید: «وَأَكْفَفَ عَلَيْهِنَّ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ بِحِجَابِكِ إِيَّاهُنَّ، فَإِنَّ شِدَّةَ الْحِجَابِ أَبْقَى عَلَيْهِنَّ.»؛ (زنان را) در پرده حجاب نگاه دار تا نامحرم‌ان را ننگرند، زیرا که سخت‌گیری در پوشش، عامل سلامت و استواری آنان است.^{۲۰} همچنین آن حضرت در حدیث دیگری می‌فرماید: «صَيَانَةُ الْمَرْأَةِ أَنْعَمَ لِحَالِهَا وَ (أَذْوَمَ) لِحِمَالِهَا»؛ پوشش و حجاب برای حال زن بهتر است و سبب دوام زیبایی او می‌شود.^{۲۱} منظور از حال زن در این حدیث، وضعیت روانی اوست که رعایت حجاب سبب تعادل آن می‌شود. و نیز پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله) می‌فرماید: «خَيْرُ نِسَائِكُمُ الْغَفِيَّةُ»؛ بهترین زنان شما، زنان پاکدامن و عفیف‌اند.^{۲۲} در این جا به بعضی از آثار حجاب در سلامتی و آرامش روانی زنان اشاره می‌کنیم.

* امنیت

اگر انسان‌ها در زندگی روزمره، کوچه و خیابان، محل کار، تحصیل و حتی منزل احساس امنیت نکنند و پیوسته در ترس و دلهره باشند، به تدریج دچار اضطراب می‌شوند. در این میان زنان به دلیل ویژگی‌های شخصیتی و موقعیت اجتماعی‌شان، آسیب‌پذیری بیشتری دارند و به تبع آن، نیاز بیشتری به امنیت دارند. زیرا در بین جوامع بشری همیشه مردانی وجود دارند که به جهت نداشتن تربیت صحیح انسانی، به دنبال فرصتی هستند تا زنان را مورد سوء استفاده‌های جنسی قرار دهند و یا حداقل، مردانی که زمینه‌های انحرافی در آن‌ها وجود دارد، و به تعبیر قرآن «فِي قُلُوبِهِ مَرَضٌ» (احزاب، ۳۲) یعنی بیمار دل هستند، با دیدن کوچک‌ترین محرک جنسی، عنان اختیار را از کف داده و نسبت به زنان بی‌حرمتی روا می‌دارند.

در تفسیر علی بن ابراهیم قمی ج ۲، ص ۱۹۶، آمده است: زنان مسلمان به مسجد می‌رفتند و نماز جماعت را با پیامبر می‌خواندند. هنگامی که ایشان برای خواندن نماز صبح و یا مغرب و عشا از خانه بیرون می‌رفتند، جوان‌ها بر سر راه‌شان می‌نشستند و به تعرض و آزار آنان می‌پرداختند. در این زمان آیه ۵۹ سوره احزاب نازل گردید و بر پوشش زنان به عنوان حفاظ در مقابل آزار و اذیت دیگران تأکید کرد.

* ارزشمند شدن زن

یکی دیگر از ثمرات حجاب برای زن، گران‌بها تر شدن او برای مرد و در نتیجه، به وجود آمدن عشق است که یکی از لذت‌بخش‌ترین عواطف انسانی است. نیاز به دوست داشتن و محبوب دیگران واقع شدن، یکی از نیازهای مهم هر انسان است. میزان این نیاز در زنان بیش از مردان است؛ زیرا موجودیت روانی و شخصیتی زن به این است که مورد توجه و محبت دیگران، به ویژه نزدیکانش مثل پدر، مادر، شوهر و فرزندان واقع شود، به طوری که اگر این جایگاه را نداشته باشد، امید خود را در زندگی از دست می‌دهد؛ به عبارت دیگر، شکست در عشق، شکست در همه چیز اوست. «ویل دورانت» نیاز اصلی زن در زندگی زناشویی را، مورد محبت و توجه مرد واقع شدن می‌داند و در این باره می‌نویسد: «زن وقتی زنده است که معشوق باشد و توجه به او، مایه حیات اوست» و در جای دیگر می‌نویسد: «می‌گویند زنان بیشتر به دنبال ستایش‌ها و تحسین‌های مطلق و مبهم مردانند و بیشتر می‌خواهند که مردان به خواست آن‌ها توجه کنند و این امر از میل آن‌ها به لذت جنسی بیشتر است؛ در خیلی از موارد لذت محبوب بودن، آنان را بیشتر خرسند سازد».^{۳۳} در مقابل، اگر زنان مورد بی‌مهری و بی‌توجهی قرار گیرند و یا تحقیر شوند، بیش از دیگران در معرض ناراحتی‌ها و

مشکلات روانی قرار می گیرند و سلامت روانی خود را از دست می دهند. آنان زمانی می توانند این نیاز را در خود تأمین کنند که ارزش واقعی خود را به عنوان یک انسان از دست ندهند. مسئله مهم این است که زن از چه راهی می تواند ارزش واقعی خود را حفظ کند؟ اسلام و سایر ادیان الهی بهترین عامل حفظ ارزش زن را «حجاب» می دانند. بی تردید حجاب و خودداری های ظریفانه زن، او را در نظر مرد محبوب کرده و مرد را آماده فداکاری و جان فشانی برای او می کند. در واقع نقش مهم حجاب برای زن، حفظ جایگاه معشوقیت اوست. اما اگر زن زیبایی های خود را در معرض نمایش قرار دهد، کم کم برای مردان عادی و به تدریج از ارزش او کاسته می شود؛ ولی وقتی زن خود را می پوشاند، نه تنها ارزش او کم نمی شود، بلکه برای مرد جذاب تر و رویایی تر جلوه می کند. زیرا «حجاب برای دختر همچون وسیله دفاعی است که به او اجازه می دهد تا از میان خواستگاران خود شایسته ترین آنان را برگزیند، یا خواستگار خود را ناچار سازد که پیش از دست یافتن بر وی به تهذیب خود بپردازد. موانعی که حجب و عفت زنان در برابر شهوت مردان ایجاد کرده، خود عاملی است که عاطفه و عشق شاعرانه را پدید آورده و ارزش زن را در چشم مرد بالا برده است».^{۲۴}

«سیمون دوبووار» حقوق دان معروف فرانسوی می گوید: «دختران جوان دوست دارند که مردان خود آن ها را بخواهند، نه برقراری رابطه جنسی با آنان را؛ فلذا نگاه های مردان در عین این که آن ها را می ستایند، آزار هم می دهد. هوس مذکر به همان اندازه که تحسین است، توهین است. دختران طبیعتاً اگر احساس کنند مردان به بدن آن ها نظر جنسی دارند، سعی می کنند خود را بپوشانند. شرم و حیا از همین جا معلوم می شود».^{۲۵}

* تعدیل غریزه خودنمایی و تبرّج

پوشش و حجاب به این دلیل که نقش اساسی در متعادل کردن غریزه خودنمایی و تبرّج زن دارد، عامل مهمی برای جلوگیری از بخش بزرگی از اضطراب‌ها و دغدغه‌های فکری زن محسوب می‌شود، زیرا آزادی زن در خودآرایی و به نمایش گذاشتن جلوه‌های زنانه در جامعه، باعث افراط در تجمل و توجّه به زیبایی‌های ظاهری می‌شود، که این توجه افراطی می‌تواند سبب بروز اختلال‌های روانی در زن شود.

وقتی زن مکشوف و آرایش کرده در بین مردان ظاهر می‌شود، طبعاً عده‌ای خوش‌شان می‌آید و او را مورد تحسین و تکریم ظاهری قرار می‌دهند. به همین جهت دائماً سعی می‌کند وضع ظاهری خود را به گونه‌ای بی‌آرایی که بیشتر مورد پسند آن‌ها واقع شود. معمولاً این گونه زنان و دختران برای این که زیباتر شوند، هر روز وقت زیادی را صرف آرایش و تقلید از مدهای جدید می‌نمایند. این روند می‌تواند ناراحتی‌های روانی زیادی را برای آنان ایجاد کند و به این دلیل که همیشه کارها به دلخواه پیش نمی‌رود، باعث بروز نگرانی‌هایی برای آنان می‌شود. به‌طور مثال این تصوّر که آیا با صرف این همه وقت و هزینه مالی توانسته‌اند نظر دیگران را جلب کنند و مورد پسند آنان شوند یا برعکس، مورد تمسخر و تحقیر آنانند، می‌تواند همواره ذهن آن‌ها را به خود مشغول کند و آن‌ها را به موجوداتی نگران تبدیل نماید. دلیل دیگری که می‌تواند بر نگرانی آن‌ها بیفزاید این تصور است که هر لحظه ممکن است رقیبی زیباتر از راه برسد و شکار آن‌ها را برباید؛ و دلیل سومی که باعث ناراحتی و استرس برای آن‌ها می‌شود این است که می‌بینند به مرور زمان از زیبایی‌هایشان کاسته

می‌شود و زنان جوان‌تر و زیباتر جای آن‌ها را می‌گیرند و نقش آن‌ها را در ربودن دل‌ها کمتر می‌کنند. خصوصاً وقتی مشاهده می‌کنند همان مردانی که چندی پیش خریدار کرشمه‌هایشان بودند، دیگر حاضر نیستند با آن‌ها مراوده داشته باشند و بهای چندانی به آن‌ها نمی‌دهند، این جاست که دچار افسردگی و اضطراب می‌شوند و حتی گاه دیده شده که دست به انتحار می‌زنند. این در حالی است که رعایت حجاب سبب افزایش جذابیت و زیبایی زن می‌شود. امام علی (علیه السلام) فرمودند: «زَكَاةُ الْجَمَالِ الْغِفَاةُ».^{۲۶} زکات زیبایی، عفاف است. عفت و حجاب سبب افزایش و رشد زیبایی می‌شود. و نیز در روایت دیگر می‌فرماید: «صَيَانَةُ الْمَرْأَةِ أَنْعَمُ لِحَالِهَا أَذْوَمُ لِحَمَالِهَا»؛ پوشش و حجاب به روح و روان زن بیش از هر چیز دیگر سلامتی می‌بخشد و سبب دوام زیبایی او می‌شود.^{۲۷}

* محافظت از عواطف انسانی زن

یکی از تفاوت‌های آشکار بین زن و مرد تفاوت در میزان عواطف و احساسات است. خداوند متعال احساسات و عواطف زن را قوی‌تر و متنوع‌تر از مرد قرار داده است. نقش این عواطف در زندگی انسان بسیار مهم و حیاتی است به‌طوری که بدون وجود آن، ادامه زندگی ناممکن می‌شود. این نقش می‌تواند به دو دلیل باشد: اول منبعی مهم و عاملی اصلی برای آرامش و سکون در زندگی زن‌اشویی، و دوم مسئولیت مادری که آفرینش بر عهده زن قرار داده است. این مسئولیت و استعداد مادری، زمانی می‌تواند فعلیت پیدا کند که روح و روان زن سرشار از عاطفه باشد تا با تربیت فرزندان، عواطف انسانی را به آن‌ها منتقل کند؛ عواطفی که جامعه انسانی شدیداً به آن نیازمند

است و تمام مصائب و مشکلات دنیای کنونی از کمبود آن نشأت می‌گیرد. نکتهٔ حائز اهمیت این است که چگونه باید از این منبع بسیار با ارزش حفاظت کرد و در رشد و گسترش آن کوشید تا خرابی و فساد در آن راه نیابد و نسل بشری متضرر نگردد؟ اسلام با واجب کردن حجاب، بهترین راه را برای حفظ و بقاء عواطف و احساسات با ارزش و انسانی زن تعیین کرده است. عواطفی که اگر در زن نابود شود، نه تنها هستهٔ روانی زن را تهدید می‌کند و او را دچار مشکلات روانی حادث می‌کند، بلکه جامعهٔ انسانی را نیز به نابودی می‌کشاند.

* پابندی به اصول اخلاق انسانی

یکی از ضروری‌ترین نیازهای بشری در رسیدن به سلامت روانی، اخلاق و پابندی به اصول آن است. انسان زمانی می‌تواند به سلامت و آرامش روانی برسد که در سایهٔ ایمان و اخلاق زندگی کند. شرط اصلی پابندی به اخلاق، پرهیز از سقوط در پرتگاه شهوات حیوانی است. پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله)، در حدیثی، بزرگ‌ترین زمینهٔ سقوط اخلاق را افتادن مردان و زنان در دام شهوات جنسی معرفی می‌کند. همچنین امام رضا (علیه السلام)، وجود روابط آزاد بین زن و مرد را علت بسیاری از جنایات و مفسدات اخلاقی می‌داند. حفظ اخلاق و ایمان جوامع و برقراری صلح و صفا، بستگی زیادی به حفظ حجاب و حریم زن و مرد دارد. حجاب و پوشش زن به عنوان عاملی مهم در حفظ اخلاق و راهی برای رسیدن به سلامت روانی زنان و به تبع آن، سایر افراد محسوب می‌شود. ولتر (به نقل از افکار جاویدان) دربارهٔ نقش زن در حفظ اخلاق می‌گوید: وظیفهٔ زنان، تهذیب اخلاق مردان است و نیز می‌گوید: زن آفریده شد تا شیرازهٔ سعادت و ارتقاء موجودات، پیوسته بماند.^{۲۸}

* حفظ استواری خانواده

یکی دیگر از آثار و فواید مؤثر حجاب در سلامت روانی زنان، نقشی است که در پابندی همسران به پیمان مقدس ازدواج دارد. زیرا حجاب و پوشش باعث می‌شود زن از نگاه‌های آلوده مردان هوس‌باز و گرفتار شدن به دام عشق‌های آزاد محفوظ بماند و به زندگی و خانواده خود وفادار باشد. از طرف دیگر، شیوع بی‌حجابی و بی‌بندوباری، باعث می‌شود شوهران به جای توجه و محبت به همسران‌شان، به دنبال لذت‌جویی از زنان آرایش‌کرده کوچه و بازار باشند و زنان نیز از جلوه‌گری و طنازی برای به دام انداختن مردان بیگانه، ابایی نداشته باشند و در نتیجه عشق و علاقه بین همسران از بین رفته و باعث فروپاشی خانواده شود. آزاد شدن از قید خانه و خانواده، به معنای از دست دادن آرامش و امنیت روانی است. خانه را مسکن گویند، زیرا محل سکونت و آرامش روحی برای انسان است. اگر زن این جای امن و سکون و محل شکوفایی استعدادها و نیروهای درونی‌اش را از دست بدهد، آرامش و سلامت روانی خود را نیز از دست می‌دهد. استرس‌ها و فشارهای روانی که امروز دامن‌گیر زنان غربی شده، که محصول بی‌بندوباری و داشتن روابط آزاد جنسی است، سبب شده از زندگی در خانه بیزار شوند، وظیفه مادری خود را فراموش کنند و به جای آن در قید و بند رقابت‌های زندگی مدرن امروزی بیفتند و تمام ارزش‌های معنوی خود را فدا کنند.

شهید مطهری نیز در این باره می‌گوید: «فلسفه پوشش و منع کامیابی جنسی از غیر همسر مشروع، از نظر اجتماع خانوادگی این است که همسر قانونی شخص، از لحاظ روانی، عامل خوشبخت کردن او به شمار می‌رود؛

در حالی که در سیستم آزادی کامیابی، همسر قانونی از لحاظ روانی یک نفر رقیب و مزاحم و زندانبان به شمار می‌رود و در نتیجه قانون خانوادگی بر اساس دشمنی و نفرت پایه‌گذاری می‌شود».^{۲۹}

لومبروزو، نیز می‌گوید: «بارها دیده شده است در ممالکی که (زنها) بیشتر طنازی و دلبری می‌نمایند، مردها نسبت به آنها بدبین بوده و از قبول زناشویی سرپیچی می‌کنند و بارها مشاهده شده است که حتی بعد از تشکیل خانواده در اثر آشنایی مردان با این گونه زنان، نفاق و جدایی میان همسرها تولید گشته است». (مزلو، ۱۹۷۰، ترجمه رضوانی، ۱۳۷۲)

۲- حجاب، نیاز فطری

عامل اصلی گرایش انسان‌ها، مخصوصاً زنان به حجاب و پوشش، تأمین یک نیاز فطری و درونی به نام حیا و شرم است. شرم، یکی از صفات مخصوص انسان است و انسان تنها حیوانی است که اصرار دارد دست کم، بعضی از اندام‌های خود را بپوشاند. پروفیسور اسوالد شوارتز، طبیب و روان‌شناس اتریشی در کتاب روان‌شناسی جنس، دربارهٔ احساس شرم در انسان‌ها می‌نویسند: «علاوه بر مردم‌شناسی، تجزیه و تحلیل روان‌شناسی نیز ثابت می‌کند که احساس شرم، یکی از صفات عمدهٔ نوع بشر است. هیچ قبیلهٔ اولیه‌ای، هر قدر هم بدوی بوده باشد، شناخته نشده است که از خود شرم بروز ندهد و حتی بچه‌های کوچک نیز شرم دارند. در طی دوران رشد بشر و همچنین در خلال رشد افراد، بر وسعت موضوعاتی که مورد حمایت شرم قرار می‌گیرند، افزوده می‌شود. حمایت، وظیفهٔ مخصوصی است که به

عهده شرم گذارده شده است. کاملاً معلوم است که شرم، قبل از همه چیز از اعضای تناسلی و وظایف آنها حمایت می‌کند. ادعای پیشرفت و مدرنیزم، پوششی بر تن بی‌خبری از ارزش‌های اساسی است و شرم، نخستین قربانی این گمراهی اخلاقی است، مثلاً نهضت اعتقاد به لختی، نمونه وحشتناکی از این ادعاست».^{۳۰}

علاوه بر مطالعات مردم‌شناسی و روان‌شناسی جنسی، از مطالعات تاریخی نیز استفاده می‌شود که انسان در هیچ مقطعی بدون پوشش زندگی نکرده است. و این مطلب حاکی از وجود شرم و حیای ذاتی انسان است. از آیات مربوط به خلقت حضرت آدم و حوا نیز فطری بودن پوشش و حجاب استفاده می‌شود. حتی زمانی که این دو انسان نخستین در بهشت بودند، پوشش داشته‌اند لذا قرآن در مورد آنان می‌فرماید: وقتی آن دو در برابر وسوسه‌های شیطان تسلیم شدند و از درخت ممنوعه خوردند، لباس‌های آنان فرو ریخت و آن دو اقدام به پوشاندن بدن خود با برگ درختان کردند: «فلما ذاقا الشجرة بدت لهما سواتهما و طلقا یخصفان علیهما من ورق الجنة» (اعراف / ۲۲). از این آیه فهمیده می‌شود که انسان قبل از ارتکاب خطا در بهشت دارای پوشش بوده است و نیز این معنا فهمیده می‌شود که به دلیل برخورداری آدم و حوا از حیا و شرم فطری، پس از برهنه شدن، فوراً بدن خود را با برگ درختان پوشاندند. البته، علاوه بر عامل فطری که در پیدایش اصل پوشش دخالت اساسی داشته است، عوامل دیگری مانند محفوظ ماندن بدن از سرما و گرما، گرایش به تجمل و زیبایی، شرایط محیطی، جغرافیایی، قومی در پیدایش تعدد و تنوع و مدل‌های مختلف پوشش مؤثر بوده‌اند. حجاب یکی از احکام مسلم همه

ادیان الهی است؛ زیرا همان گونه که اشاره شد، حجاب و پوشاندن بدن و نیز بهره‌مندی از شرم و حیا، امری فطری است و ادیان الهی نیز با فطرت اصیل انسان‌ها منطبق است؛ از این رو در تمام ادیان الهی مسئله حجاب امری ضروری بوده است. اگر چه با تحریف برخی از ادیان الهی بسیاری از احکام الهی و امور فطری نادیده گرفته شده‌اند، در اسلام اصل حجاب از ضروریات بوده و آیات و روایات فراوانی بر آن دلالت دارد و حکم این مسئله به قدری در این دین الهی روشن است که حتی شاید نیازی به بحث هم نداشته باشد و با مراجعه مختصر و گذرا به قرآن، روایات و متون دینی می‌توان به وضوح آن پی برد. در طول تاریخ مبارزات زیادی با حجاب شده است و اوج این مبارزات در ایران، مسئله کشف حجاب از سوی رضاخان بود که برای مقابله با آن علما و روحانیت به شدت موضع گرفتند و حتی زنان آگاه و متدین ایران نیز در مقابل این اقدام قیام کردند. امام خمینی (ره) در این باره می‌فرماید: «زن‌های ایرانی هم قیام کردند بر ضدش و توده‌نی به او زدند که ما نمی‌خواهیم این‌طور چیزی (کشف حجاب) را».^{۳۱} و امروزه نیز شاهد جنگ روسری‌ها در کشورهای به اصطلاح متمدن مدعی دموکراسی هستیم. آن‌چه که غربی‌ها را از حجاب می‌ترساند، این است که زنان به هویت انسانی خویش بازگردند و خود را از اسارت و بهره‌کشی مردان، برهانند. اما همان گونه که شاهدیم، امروزه موج حجاب، تهدیدی جدی برای کشورهای غربی است زیرا بین آگاهی زنان و حجاب رابطه‌ای ناگسستنی وجود دارد. دکتر علی شریعتی در این باره می‌گوید: «حجاب مال نسل آگاهی است که به پوشش اسلامی بر می‌گردد، این نسلی است که با این پوشش اسلامی می‌خواهد به استعمار

غربی و به فرهنگ اروپایی بگوید: «پنجاه سال کلک زدی، کار کردی، نقشه کشیدی که مرا فرنگی مآب کنی، من با این لباس به تو می گویم نه، و به تمام پنجاه سال کارت، فاتحه می خوانم».^{۳۲} بنابراین حجاب جنبه اسطوره‌ای ندارد بلکه امری فطری و دینی است و مهم آن است که فطرت بشر بیدار شود و این کار هم با آگاهی بخشی انجام خواهد گرفت.

ب) آثار اجتماعی حجاب

هر عملی که افراد جامعه انجام می دهند، در کلان اجتماع اثر مستقیم دارد؛ زیرا خانواده که واحد کوچک اجتماعی است، جامعه را تشکیل می دهد و همان گونه که رفتار فرد در جامعه مؤثر است، اشخاص نیز از اجتماع و قوانین آن تأثیر می پذیرند. حجاب علاوه بر آثار شخصی و شخصیتی، دارای آثار اجتماعی نیز هست. جامعه‌ای که در آن بانوان با حفظ حدود و حقوق دیگران ظاهر می شوند و موجب تخریب روح و جسم هموعان خود نشده و محیط آرام و امنی را برای جوانان فراهم می سازند، به سوی سعادت و سلامت روانی پیش خواهد رفت. اگر زنان جامعه باحجاب باشند، هم مردان از نظر طهارت روح و جسم، سالم می مانند و هم در جامعه، سلامت خانوادگی حفظ خواهد شد؛ از سوی دیگر هم محیط خانواده تحت تأثیر خودنمایی‌های عده‌ای از زنان بدحجاب و بی حجاب قرار نمی گیرد و هم مراکز اجتماعی در کمال سلامت رفتاری خواهند بود و بزهکاری‌های اجتماعی به حداقل خواهد رسید. حضرت امام خمینی (ره) در مورد فعالیت اجتماعی و اشتغال زنان همیشه این نکته را بیان می کردند که: «فعالیت اجتماعی - سیاسی کنید ولی حدود شرعی از جمله

رضایت همسر را رعایت کنید» (۱۰). بسیاری از پرونده‌های ضداخلاقی از عدم رعایت حدود شرعی نشأت گرفته است و آمار جنایی ذکر شده مرتبط با این موضوع، همواره زنگ خطری بوده که اندیشه‌گران تربیتی را نگران ساخته است. یکی از آثار اجتماعی حجاب، حفظ اجتماع و سلامت اجتماعی خانواده است. بالا رفتن درصد طلاق در کشور ما، زنده‌ترین شاهد این مطلب است. از روزی که حجاب دچار تغییر و تحول شد و آزادی‌های تعریف نشده در جامعه پا گرفت، سطح طلاق به میزان نگران‌کننده‌ای بالا رفته و میزان ازدواج رو به کاهش نهاده است و این جزء آثار اجتماعی بی‌حجابی است که جامعه را در درازمدت به ورطه هلاکت می‌رساند. البته آثار مثبت حجاب و پیامدهای منفی بی‌حجابی به این جا ختم نمی‌شود. وقتی به صحنه تفکرات عالم نگاه می‌کنیم و بینش اسلام را مشاهده می‌نماییم، به روشنی درمی‌یابیم که جامعه بشری هنگامی خواهد توانست نسبت به مسئله زن و رابطه زن و مرد، سلامت و کمال مطلوب خود را پیدا کند که دیدگاه‌های اسلام را بدون کم و زیاد و بدون افراط و تفریط درک کرده و تلاش کند آن را ارائه کند. اسلام می‌خواهد رشد فکری، اجتماعی، سیاسی، علمی و بالاتر از همه فضیلتی و معنوی زنان به حد اعلا برسد و وجودشان برای جامعه و خانواده بشری حد اعلای فایده و ثمره را داشته باشد. همه تعالیم اسلام از جمله مسئله حجاب، بر این اساس است. مسئله حجاب به معنی منزوی کردن زن نیست.

***

**جایگاه حجاب و نقش زنان مسلمان
در کلام حضرت امام خامنه‌ای**

***

* مقایسه‌ای بین جایگاه علمی و اجتماعی زنان در دوره قبل و بعد از انقلاب

زن، در جامعه خودباخته نظام پلید پادشاهی، حقیقتاً و از همه جوانب مظلوم بود. اگر زن می‌خواست وارد مقوله علم بشود، باید قید دین و تقوا و عفاف را می‌زد. مگر یک خانم مسلمان، در دانشگاه‌ها و محیط‌های آموزشی و مراکز علمی و فرهنگی می‌توانست به آسانی حجاب و متانت و وقار خود را حفظ کند؟ مگر ممکن بود؟ مگر می‌شد یک زن مسلمان، در خیابان‌های تهران و بعضی از شهرهای دیگر، با متانت و وقار اسلامی یا حتی با حجاب نیمه‌کاره، راحت راه برود و از گزند زبان و حرکت هرزگان و دل‌باختگان به فساد و فحشای سوغات غرب، مصون بماند؟ کاری کرده بودند که در این مملکت، کسب علم برای زن‌ها غالباً ممکن نمی‌شد. موارد استثنایی را کاری ندارم. به‌طور غالب، رفتن زنان به وادی علم میسر نمی‌شد؛ مگر با برداشتن حجاب و منصرف شدن از تقوا و وقار اسلامی. در میدان سیاست و در زمینه فعالیت‌های اجتماعی هم همین‌طور بود. اگر زنی می‌خواست منصبی

از مناصب اجتماعی و سیاسی را در ایرانِ دورانِ پادشاهی دارا باشد، باید قید حجاب و عفاف و وقار و متانت زنِ اسلامی را می‌زد. البته، بسته به این بود که خود این زن، جوهر و استعدادش چگونه باشد. اگر خیلی سست‌عنصر بود، باید تا آن اعماق می‌لغزید. اگر خوددار و خویشتن‌دار بود، تا حدودی خود را حفظ می‌کرد؛ اما دائماً با فشارهای روزافزون از سوی محیط اجتماعی روبه‌رو بود. جامعه‌ی ما این‌گونه بود. اسلام و انقلاب و امام آمد و در این کشور، زن را در مرکز فعالیت‌های سیاسی قرار دادند و پرچم انقلاب را به دست زنان سپرد؛ در حالی که زن در همان حال توانست حجاب، وقار و متانت اسلامی و عفاف و دین و تقوای خود را حفظ کند. کسی حقی از این بزرگتر بر گردن زن ایرانی و مسلمان ندارد».^{۳۳}

* فاصله و وضعیت حجاب زنان کنونی با قبل از انقلاب

«امروز از لحاظ وضع حجاب و وضعیت زنان کشور، فاصله ما با قبل از انقلاب، خیلی ژرف و عمیق است. کمتر قسمتی است که ما نسبت به قبل از انقلاب، این قدر فاصله پیدا کرده باشیم. شما ببینید در کدامیک از بخش‌های مختلف جامعه چه بخش‌های مربوط به مذهب و دین، چه بخش‌های مربوط به مسائل علمی، چه بخش‌های مربوط به سیاست و اقتصاد و غیره، این همه فاصله بین وضع موجود و وضع آن روز وجود دارد، که در حال حاضر ما میان زن امروز و زن زمان حکومت ستم‌شاهی مشاهده می‌کنیم؟ آن روز، چیزی از زن باقی نمانده بود. آن روز، نگذاشته بودند که چیزی به نام حرمت و حجاب و حفاظ و قداست و طهارت زن باقی بماند؛ به‌خصوص در شهرهای بزرگ.

وضعیت امروز، قابل مقایسه با آن روز نیست. البته شکی نیست که باید از این بهتر بشود؛ اما آن‌چه که امروز هست، قابل مقایسه با آن روزگار نیست.^{۳۴}

* حفاظ و حجاب بین زن و مرد

نه! زنان و مردان در جامعه و در محیط کار، با هم زندگی می‌کنند؛ همه‌جا با هم سروکار دارند؛ مشکلات اجتماعی را با هم حل می‌کنند؛ جنگ را با هم اداره می‌کنند و کردند؛ خانواده را با هم اداره می‌کنند و فرزندان را پرورش می‌دهند؛ اما آن حفاظ و حجاب در بیرون از محیط خانه و خانواده حتماً حفظ می‌شود. این، آن نکته اصلی در الگوسازی اسلامی است. اگر این نکته رعایت نشود، همان ابتدائی که امروز غرب دچار آن است، پیش می‌آید. اگر این نکته رعایت نشود، زن از پیشتازی در حرکت به سمت ارزش‌ها که در ایران اسلامی دیده شد، باز خواهد ماند. غربی‌ها مایلند با تمام توان، آن نکته را هم در جایی به نحوی نسبت به هرکسی رسوخ دهند.^{۳۵}

* جایگاه زن در جوامع غربی

دنیای غرب، زن را به ابتذال کشاند. تا شصت، هفتاد سال قبل از این، در تمام اروپا و کشورهای غربی، زن فقط در سیطره مرد-یا مرد خود و یا یک مرد دیگر مثل صاحب کارخانه و مزرعه- می‌توانست باشد و هیچ حقی از حقوق اصلی یک انسان در یک جامعه متمدن را نداشت. حق رأی، حق مالکیت و حق معامله نداشت. بعد آمدند زن را به میدان کار و زندگی و فعالیت اجتماعی کشاندند؛ اما در همان حال، تمام وسایل را برای لغزش زن فراهم کردند و او

را در متن جامعه، رها و بی‌پناه گذاشتند. سرمایه‌داران بزرگ، سیاستمداران خبیث و پلید و گردانندگان دستگاه‌های مخفی، فکر کردند که می‌توانند برای کارهای سیاسی و اقتصادی، از این وضعیت بهتر استفاده کنند و زن را به ابتدال بکشانند. بله، در آن‌جاها، علم و سیاست هم هست و زن‌ها در میدان علم و سیاست هم جلو می‌روند؛ اما به چه قیمتی؟ همین حالا هم توده و عامه زن‌ها - نه چهار نفر خانم دکتر یا متخصص یا نویسنده و برجستگان و زبدگان - در کشورهای اروپایی و آمریکایی که از تمدن غربی حظّ زیادی دارند، در وضعیت سخت و بی‌رحمانه‌ای زندگی می‌کنند و ستم همسران و ستم کاری که بر آنان تحمیل می‌شود و کارهای سخت و سنگینی را که بر دوش آنان می‌گذارند، تحمل می‌کنند. با این کار، وانمود می‌کنند که زن را وارد میدان اجتماع کرده‌اند؛ در حالی که فرصت اندیشیدن و فکر کردن و تصمیم گرفتن هم برای آنان وجود ندارد. ارزش زن اسلامی و مسلمان را بدانید. زنی که در اختلاط و معاشرت، با مرد قاطی نمی‌شود و خود را وسیله‌ای برای جلب چشم مرد نمی‌داند و خود را بالاتر از این می‌داند؛ زنی که شأنش را عزیزتر از این می‌شمارد که خود را عریان کند و با صورت و موی و بدن خود، چشم روندگان را به سمت خویش جلب کند و هوس آن‌ها را اشباع نماید؛ زنی که خود را در دامنه قلعه‌ای می‌داند که در اوج آن، فاطمه زهرا(س) - بزرگترین زن تاریخ بشر - قرار دارد؛ آن زن، زن مسلمان ایرانی است. این زن باید دیگر از این بازیچه‌های فراهم‌آمده تمدن غربی و روش‌های توطئه‌آمیز آن، رو بگرداند و به آن بی‌اعتنایی کند.^{۳۶}

* مخالفت غرب با حجاب و چادر زن مسلمان

آن‌ها می‌خواهند زن به سبک اروپایی را در جامعه رواج بدهند؛ که عبارت است از سبک مد و مصرف و آرایش در انظار عموم و ملعبه قرار دادن مسائل جنسی بین دو جنس؛ می‌خواهند این چیزها را به وسیله زنان رواج بدهند. هر جا با این هدف گیری غربی‌ها مخالفت بشود، فریادشان بلند می‌شود! این‌ها کم‌طاقت هم هستند! همین مدعیان غربی، کمترین مخالفتی را با مبانی پذیرفته خودشان تحمل نمی‌کنند.

همه جای دنیا را هم توانسته‌اند تحت تأثیر قرار بدهند؛ مگر محیط‌های اسلامی واقعی را. شما اگر به دنیای فقیر آفریقا و آمریکای لاتین و شرق آسیا و هر جا که جوامعی هستند، مراجعه کنید، خواهید دید که آن‌جا هم توانسته‌اند همان الگوهای خودشان، همان‌طور آرایش کردن، همان‌طور مصرف کردن و همان‌طور ملعبه شدن زن را رواج بدهند. تنها جایی که تیر آن‌ها به نشان نخورد، محیط‌های اسلامی است، و مظهر آن‌ها جامعه بزرگ جمهوری اسلامی است؛ لذا به شدت با این مبارزه می‌کنند. امروز شما زنان، سنگربان ارزش‌های اسلامی در مقابل وضع جاهلی دنیای غرب هستید. شما هستید که دارید از این حصار مستحکم فرهنگ اسلامی محافظت می‌کنید. در علم، در فرهنگ، در سیاست و در همه چیز، زن باید پرورش اسلامی پیدا کند؛ در میدان‌های اجتماعی و اقتصادی و سیاسی و همه‌جا برود و پیشتاز باشد؛ اما در مسائل شهوانی و جنسی، ملعبه دست این و آن نشود؛ این حرف ماست.^{۳۷}

* بزرگ‌ترین عوامل انحراف جامعه و انحراف زنان

به اعتقاد من، گرایش به سمت مدگرایی، تجمل‌گرایی، تازه‌طلبی و افراط در کار آرایش و نمایش در مقابل مردان، یکی از بزرگ‌ترین عوامل انحراف جامعه و انحراف زنان ماست. در مقابل این‌ها، خانم‌ها بایستی مقاومت کنند. آن‌ها برای این که از زن، آن چنان موجودی به وجود بیاورند که مورد نظر خودشان است، محتاج این هستند که دائماً مد درست کنند و چشم‌ها و دل‌ها و ذهن‌ها را به همین چیزهای ظاهری و کوتاه‌نظرانه مشغول کنند. کسی که به این چیزها مشغول شد، کی به ارزش‌های واقعی خواهد رسید؟ مجال پیدا نمی‌کند برسد. زنی که در فکر باشد از خود وسیله‌ای برای جلب نظر مردان بسازد، کی فرصت این را پیدا خواهد کرد که به طهارت اخلاقی فکر کند و بیندیشد؟ مگر چنین چیزی ممکن است؟ آن‌ها این را می‌خواهند. آن‌ها مایل نیستند که زنان جوامع دنیای سوم، دارای فکر روشن و آرمان‌خواه باشند؛ خودشان دنبال هدف‌های بزرگ حرکت کنند و شوهر و فرزند خود را هم حرکت بدهند. زنان جوان در جامعه ما باید خیلی مراقب باشند، تا این کمند ناپیدای بسیار خطرناک فرهنگ و تفکر غربی را بشناسند؛ از آن پرهیز کنند و جامعه زنان را از آن جدا و بر حذر بدارند. امروز این راهی که ملت اسلام، به خصوص ملت بزرگ و شجاع ایران در پیش گرفته است، راه تحقق آرمان‌های اسلامی، راه نجات انسان‌ها، راه دفع ظلم و راه شکستن بت‌های زر و زور قدرت در دنیا است؛ بایستی این راه را درست شناخت و از آن پاسداری، حراست و حفاظت کرد. به اراده‌های قوی، به دل‌های محکم و ظرفیت‌های بالا احتیاج است؛ و این جز با تربیت الهی و اسلامی مرد و زن ما امکان‌پذیر

نیست. صلاح زنان در جامعه، به دنبال خود، صلاح مردان را هم می‌آورد. نقش زنان در این مورد، جزو نقش‌های برجسته و شاید نقش اول است.^{۳۸}

* پوشش زن

به نظر ما، بحث‌هایی که در باب پوشش زن می‌شود، بحث‌های خوبی است که انجام می‌گیرد؛ منتها باید توجه کنید که هیچ بحثی در این زمینه‌های مربوط به پوشش زن، از هجوم تبلیغاتی غرب متأثر نباشد؛ اگر متأثر از آن شد، خراب خواهد شد. مثلاً بیاییم با خودمان فکر کنیم که حجاب داشته باشیم، اما چادر نباشد؛ این فکر غلطی است. نه این که من بخوام بگویم چادر، نوع منحصر است؛ نه، من می‌گویم چادر بهترین نوع حجاب است؛ یک نشانه ملی ماست؛ هیچ اشکالی هم ندارد؛ هیچ منافاتی با هیچ نوع تحرکی هم در زن ندارد. اگر واقعاً بنای تحرک و کار اجتماعی و کار سیاسی و کار فکری باشد، لباس رسمی زن می‌تواند چادر باشد و همان‌طور که عرض کردم چادر بهترین نوع حجاب است. البته می‌توان محجبه بود و چادر هم نداشت؛ منتها همین‌جا هم بایستی آن مرز را پیدا کرد. بعضی‌ها از چادر فرار می‌کنند، به‌خاطر این که هجوم تبلیغاتی غرب دامن‌گیرشان نشود؛ منتها از چادر که فرار می‌کنند، به آن حجاب واقعی بدون چادر هم رو نمی‌آورند؛ چون آن را هم غرب مورد تهاجم قرار می‌دهد! شما خیال کرده‌اید که اگر ما چادر را کنار گذاشتیم، فرضاً آن مقنعه کذایی و آن لباس‌های «و لیضربن بخمرهنّ علی جیوبهنّ» و همان‌هایی را که در قرآن هست، درست کردیم، دست از سر ما برمی‌دارند؟ نه، آن‌ها به این چیزها قانع نیستند؛ آن‌ها می‌خواهند به همان

فرهنگ منحوس خودشان عیناً این جا عمل بشود.^{۳۹}

* حجاب به معنی منزوی کردن زن در امور اجتماعی نیست

اگر کسی چنین برداشتی از حجاب داشته باشد، برداشتش کاملاً غلط و انحرافی است. مسئله حجاب، به معنای جلوگیری از اختلاط و آمیزش بی قید و شرط زن و مرد در جامعه است. این اختلاط، به ضرر جامعه و به ضرر زن و مرد - به خصوص به ضرر زن - است. حجاب، به هیچ وجه مزاحم و مانع فعالیت‌های سیاسی، اجتماعی و علمی نیست.^{۴۰}

* اهتمام اسلام به علم‌آموزی و اولویت رشته‌هایی از علوم برای زنان

مسلمانان

رشته پزشکی برای خانم‌ها از اولویت برخوردار است؛ زیرا ما که به وجود یک فاصله ارتباطی و آمیزشی اجتماعی بین زن و مرد معتقدیم و تأکید داریم که نباید اختلاط بی قید و شرط بین زن و مرد باشد و معتقد به حجاب - به معنای کامل و واقعی کلمه - هستیم، نمی‌توانیم در مسئله پزشکی بی تفاوت باشیم. یعنی به همان تعداد که پزشک مرد داریم، به همان تعداد هم پزشک زن لازم داریم. بگذاریم زن‌ها برای مراجعات پزشکی خود، به طیب زن مراجعه کنند و هیچ لزومی ندارد که ما این فاصله را برنداریم. بایستی کاری بکنیم که زن‌ها بتوانند بدون هیچ گونه مشکلی، به طیب مراجعه کنند و آن طیب هم، طیب زن باشد.^{۴۱} خانم‌ها موظفند که انواع و اقسام رشته‌های تخصصی پزشکی مثل قلب و داخلی و اعصاب و... را دنبال کنند. این، فریضه است. امروز این تکلیف

برای زن‌ها، بیشتر از مردهاست؛ اگرچه در جامعه ما، آموزش رشته‌های مختلف علوم که برای ساختن این جامعه لازم می‌باشد، برای همه فریضه است. آن کسانی که بتوانند، حقیقتاً امروز از آن روزهایی است که کسب علم فریضه شرعی است؛ علاوه بر این که فریضه اجتماعی هم است. کسب علم فقط یک امتیاز نیست که کسی بخواهد به جایی برسد و شغل پُر درآمدی داشته باشد؛ مسئله این است که کسانی که می‌توانند درس بخوانند، واجب است که درس بخوانند و تخصص‌ها را پیدا کنند. کسب علم و تخصص در رشته پزشکی - مثل بقیه رشته‌ها - برای مردها واجب است، اما برای زن‌ها واجب‌تر می‌باشد؛ چون زمینه کار در میان خانم‌ها کمتر است. به نسبت تعداد زنان در جامعه، ما پزشک زن کمتر داریم.^{۴۲}

* نقش صداوسیما در فرهنگ‌سازی جامعه دینی و جایگاه زن در صداوسیما

جمهوری اسلامی ایران

در مورد مسئله زن... دو عیب اساسی در برنامه‌های گذشته صدا و سیما وجود داشت: یکی این که ارزش حجاب از بین رفته بود. از این بزرگتر، آن بود که نقش‌های پست‌کننده به زن داده می‌شد. در عیب اول، یک ارزش زیر سؤال می‌رفته و پایمال می‌شده که آن، ارزش حجاب بوده است؛ اما در عیب دوم، گاهی همه ارزش‌های بشری که برای زن مورد نظر می‌باشد، زیر سؤال می‌رفته است. چنانچه داستان عاشقانه‌ای نقل می‌شده، داستانی بوده است که زن در آن جا بالاخره همان نقش صهیونیست‌پسند و استکبار‌پسند خودش را دارا بوده و غالباً و قاعدتاً در چهره یک مادر، یک همسر خوب و یک انسان کارآمد ارائه نمی‌شده

است. باید این دو عیب برداشته شود. ما بایستی زن را، هم باحجاب نشان بدهیم، هم سرشار از ارزش‌هایی که اسلام و انقلاب برای او در نظر گرفته است؛ یعنی نجابت و عفت زن. مهم‌ترین مسئله، آن گوهر عفت زن، آن عضو اصلی و رکن اساسی خانواده بودن، آن عضو اصلی و رکن اساسی فعالیت‌های جامعه بودن، آن تأثیر زن در رشد جامعه و رشد مردان، آن تأثیر زن در واقعیت‌های گذشته‌ما از قبیل انقلاب و جنگ و غیره است. در فیلم، سریال، شعر، موسیقی، در برنامه خانواده، در برنامه «سلام صبح بخیر» و در سایر برنامه‌ها، بایستی این‌ها ارائه بشود؛ هم در اجرا و هم در تهیه برنامه. سیاست‌گذاری، باید ناظر به این چیزها باشد. البته این حرف، مخصوص سیاست‌گذاری نیست؛ مجری‌ها هم باید توجه کنند. این کارها باید در رادیو و تلویزیون انجام بشود، ولی نمی‌شود! این، مسئولیت من و شماست. هر روز که می‌گذرد، باید یک قدم به این‌ها نزدیک‌تر بشویم.^{۴۳}

* پیام زن مسلمان به زنان دنیا

زن‌های ایران، به‌خصوص کسانی که در رشته‌های گوناگون دانش و در چارچوب اسلام و احکام اسلامی و مهم‌تر از همه مسئله حجاب توانسته‌اند حرکت بکنند، بایستی به زنان و دختران و دانشجویان زن دنیا عملاً تفهیم کنند که علم به معنای بی‌بندوباری نیست و لازمه تحصیل علم، بی‌قیدی نسبت به موازین اخلاقی در مورد معاشرت زن و مرد نیست؛ بلکه می‌توان با رعایت کامل این موازین، علم را هم تحصیل کرد و به جاهای بالایی رسید و وجود شما می‌تواند به‌عنوان یک نمونه از پیام جهانی اسلام نشان داده بشود.^{۴۴}

ریشه‌کن کردن فرهنگ ملی از طریق فراگیر کردن بی‌بندوباری، عیاشی

و هرزگی در میان یک ملت هدفی است که دشمنان در پی تحقق آن هستند. به طور مشخص دوران رضاخان سرآغاز تهاجم فرهنگی در کشور ماست و بزرگ ترین قدم ها به نفع فرهنگ غرب و در حقیقت در جهت سلطه غرب بر ایران در همین دوران برداشته شد و با این بهانه که زن با چادر نمی تواند عالم و دانشمند شود و در فعالیت های اجتماعی شرکت کند، چادرها را از سر زنان برداشتند. اما در عین حال در دوران رضاخان و پسرش هرگز به عموم زنان اجازه شرکت فعالانه در حرکت های اجتماعی و سیاسی داده نشد و آن روزی که زنان ایران، وارد میدان مبارزه و صحنه فعالیت های اجتماعی و سیاسی شدند و کشور را با دست توانای خود به پیش بردند، چادر به سر کردند.^{۴۵} مردم ما چادر را انتخاب کرده اند. البته ما هیچ وقت نگفتیم که «حتماً چادر باشد و غیرچادر نباشد». گفتیم که «چادر بهتر از حجاب های دیگر است». ولی زنان ما می خواهند حجاب خودشان را حفظ کنند. چادر را هم دوست دارند. چادر، لباس ملی ماست. چادر، پیش از آن که یک حجاب اسلامی باشد، یک حجاب ایرانی است. مال مردم ما و لباس ملی ماست. انبوه دختران و زنان مؤمن و حزب اللهی که در دانشگاه بهترین علوم را تدریس می کنند و بالاترین مدارج علمی را می گذرانند و نیز شمار زیادی از بانوان جوان ایران که در آینده ای نه چندان دور به مقامات عالی علمی، فقهی و فلسفی دست خواهند یافت، از اختارات نظام اسلامی محسوب می شوند.^{۴۶}

***

اهمیت و ضرورت حجاب
در کلام شهدا

***

شهید حمزه کیانی | نام پدر: مسلم

تولد: ۱۳۲۳/۲۰/۹ - محمودآباد | شهادت: ۱۳۶۵/۱۱/۱۱ - ام الرصاص

خواهرانم، همچون زهرای مرضیه باشید و زندگی را از او بیاموزید. همیشه عفت خود را حفظ کنید که بهترین زینت زن می باشد.

* * *

شهید محمدرضا طهماسبی | نام پدر: حسین

تولد: ۱۳۴۸/۳/۳ - محمودآباد | شهادت: ۱۳۶۷/۷/۱۶

ای زن به تو از فاطمه این گونه خطاب است: ارزنده ترین زینت زن حفظ حجاب است. ای خواهران من! حجاب خود را حفظ کنید که بهترین زینت زن حفظ حجاب است.

* * *

شهید علی یزدانی | نام پدر: نعمت الله

تولد: ۱۳۴۸/۶/۱۵ - محمودآباد | شهادت: ۱۳۶۵/۱/۳۱ - فاو

حجاب را حفظ نمایید که: حجاب مشتی کوبنده تر از خون بر قلب دشمنان اسلام است؛ همان گونه که بهترین زینت مرد مرگ در راه خداست، بهترین زینت زن حفظ حجاب است.

* * *

شهید نبی الله ابراهیمی | نام پدر: تقی

تولد: ۱۳۴۲/۸/۱۴ - بهشهر | شهادت: ۱۳۶۶/۱/۱ - پاسگاه زید

همسر، حفظ حجاب کوبنده تر از این خون و برنده تر از سلاح من است، چرا که از فاطمه این گونه خطاب است، ارزنده ترین زینت زن حفظ حجاب است.

شهید فرهاد لطفی | نام پدر: نصرت‌الله

تولد: ۱۳۴۱/۱۰/۱ - آمل | شهادت: ۱۳۶۷/۵/۱ - پاسگاه زید

از خواهر بزرگم می‌خواهم به‌خاطر شهادتم حجاب خود را از دست ندهد که در همه حال حجاب زینت اوست.

* * *

شهید سیدحسن سلیمی | نام پدر: سیدعلیرضا

تولد: ۱۳۴۶/۱۱/۲۴ - تنکابن | شهادت: ۶۵/۱۲/۱۲ - شلمچه

من از برادران و خواهران می‌خواهم که درس خود را بخوانید [و] حجاب خود را حفظ کنید. چون حجاب تو وقار توست و این حجاب تو از خون من با ارزش‌تر است.

* * *

شهید سلیمان نوری | نام پدر: درویشعلی

تولد: ۱۳۴۵/۴/۱ - بهشهر | شهادت: ۱۳۶۵/۱۰/۴ - ام‌الرصاص

ای خواهران گرامی، نقش شما در پیشبرد اسلام کمتر از نقش برادران نیست. حجاب نشانه تقوای توست. نشانه پاکدامنی توست... این حقیر، عاجزانه از شما تقاضا دارم که حجاب اسلامی خود را رعایت کنید.

* * *

شهید فرضعلی جباری | نام پدر: صفر

تولد: ۱۳۴۹/۱/۱ - بهشهر | شهادت: ۱۳۶۵/۱۰/۲ - پاسگاه زید

خواهرانم، مرا بیخشید که نتوانستم در بین شما بمانم و انجام وظیفه کنم. خواهرانم حجاب را حفظ کنید، زیرا بالاترین زینت زن حجاب است.

شهید سید مهدی حجازی | نام پدر: سید حسین

تولد: ۱۳۴۵/۷/۱ - بهشهر | شهادت: ۱۳۶۴/۱/۲ - ترابه

ای خواهر، حجاب تو وقار و انتخاب ماست. راه حجاب اسلامی در پیش گیرید و به متاع دنیوی دل نبندید و لباس های رنگارنگ نپوشید.

* * *

شهید علی رمضانی | نام پدر: رضا

تولد: ۱۳۴۶/۹/۶ - آمل | شهادت: ۱۳۶۵/۱۲/۱۰ - پاسگاه زید

خواهرم، حال می دانی که از زینب (س) چه پیامی به تو رسیده است و می دانی که از زینب، پیام حفظ حجاب به تو رسیده است. می دانی که زینب بهترین زینت زن را حفظ حجاب دانست و اما خواهرم همان طور که در حفظ حجاب مانند زینب هستی، در صبر و بردباری هم مانند زینب باش.

* * *

شهید اسماعیل اصغری | نام پدر: ذبیح الله

تولد: ۱۳۴۳/۶/۵ - آمل | شهادت: ۱۳۶۴/۳/۲۵ - هورالعظیم

سفارشی به خواهران و مادران حزب الله دارم که اولاً حجاب به تمام معنای اسلامی را رعایت نموده زیرا که حجاب شما مشتمل بر دهان ابرجنایت کاران و ایادی داخلی شان. و ای خواهران و مادران مسلمان، این را هم بدانید که حجاب تان از خون شهداء سازنده تر می باشد.

شهید ابراهیم رزاقیان | نام پدر: رجب

تولد: ۱۳۴۴/۵/۵ - قائم شهر | شهادت: ۱۳۶۰/۱۰/۶ - بستان

خواهرم، حجاب تو وقار توست. با داشتن حجاب اسلامی مشت محکمی بر دهان یاوه گویان شرق و غرب بزنی، به طوری که از جایشان بلند نشوند.

* * *

شهید نادر محمودی | نام پدر: یوسف

تولد: ۱۳۴۳/۶/۳۰ - سوادکوه | شهادت: ۱۳۶۴/۴/۳۱

شما ای خواهرانم، حجاب خویش را که از فاطمه (س) به شما ارث رسیده، حفظ کنید؛ که همین حجاب شما، نشانگر پاکدامنی شما است.

* * *

شهید مرتضی حسن زاده | نام پدر: علی اکبر

تولد: ۱۳۴۶/۴/۱ - قائم شهر | شهادت: ۱۳۶۵/۱۱/۱۲ - پاسگاه زید

از خواهران تقاضا دارم حجاب را که سنگر شماست، حفظ کنید چون حجاب کوبنده تر از خون شهید است.

* * *

شهید بهمن حضرتی | نام پدر: حضرت قلی

تولد: ۱۳۴۷/۱/۳ - قائم شهر | شهادت: ۱۳۶۶/۲/۴ - بانه

شما خواهران عزیز حجاب را حفظ کنید که سنگر اصلی زنان مسلمان می باشد.

شهید قربانعلی حسین نتاج | نام پدر: شعبانعلی

تولد: ۱۳۴۱/۷/۱۸ - قائم شهر | شهادت: ۱۳۶۱/۲/۱۲ - ام الرصاص

شما ای خواهران عزیز بدانید که سیاهی چادرستان از خون سرخ من که در صحرای کربلای ایران ریخته شد، کوبنده تر است و عفت و زینت زن بودن، حفظ کردن حجاب و عفت و پاکدامنی اوست که علی (ع) می فرماید: شرافت زن به عفت و پاکدامنی اوست نه به زیبایی او.

* * *

شهید کمال صادقی | نام پدر: داور

تولد: ۱۳۴۷/۹/۱۶ - بابل | شهادت: ۱۳۶۵/۲/۴ - فاو

پيامی ديگر به خواهران که حجاب اسلامی خویش را که خون‌بهای شهیدان هست، حفظ کنند و بدانند که دشمن از گذشته و حال و آینده از حجاب تو که مرگی است برای آنها، وحشت دارند.

* * *

شهید نجف شعبان پور | نام پدر: نادعلی

تولد: ۱۳۳۸/۹/۱ - نکاء | شهادت: ۱۳۶۵/۱۰/۲۴ - پاسگاه زید

سفارشی به خواهرانم و تمام خواهران حزب‌الله دارم، این است که حجاب خود را حفظ کنند که حفظ حجاب زینت زن است.

شهید مهرعلی طهماسب زاده | نام پدر: علی

تولد: ۱۳۴۵/۱/۱ - نکاء | شهادت: ۱۳۶۵/۱۰/۲۹ - پاسگاه زید

از شما خواهرانم می خواهم که حجابتان را که ارزنده ترین زینت زن می باشد، حفظ کنید.

* * *

شهید موسی کاکویی | نام پدر: علی اکبر

تولد: ۱۳۴۶/۳/۱ - نکاء | شهادت: ۱۳۶۷/۸/۱۸

خواهرم، حفظ حجاب زینت توست. پس حجاب را در تمام مراحل زندگی حفظ نما و همیشه زینب وار زندگی نما.

* * *

شهید عین الله پوردایی | نام پدر: ذبیح

تولد: ۱۳۴۵/۱۲/۲۰ - نکاء | شهادت: ۱۳۶۶/۱/۲۱ - قصر شیرین

خواهرانم، حجاب اسلامی و انسانی خویش را که نشانه بزرگی و وقار یک زن مؤمنه و محجبه است حفظ نمایند زیرا حجاب برتر از سرخی خون شهیدان است.

شهید علی بختیاری | نام پدر: حسین

تولد: ۱۳۴۳ - آمل | شهادت: ۱۳۶۳/۲/۳۰ - پاسگاه زید

خواهرم باید در حفظ حجاب بکوشید زیرا پوشش، گذرگاه شهادت و عامل پرواز معنوی از کنج خانه به سوی ملکوت اعلی است... خواهرم باور کن سخن از چادر و روسری سخن از سرپوش نیست؛ سخن از زنجیر نیست؛ خواهرم باور کن سخن از عفت است.

شهید عباس آشکاران | نام پدر: فضل الله

تولد: ۱۳۳/۳/۱۵ - نکاء | شهادت: ۱۳۶۶/۱/۱۹ - پاسگاه زید

خواهرم، حجابت را سرلوحه زندگی خود قرار ده که خواهرم حجاب تو وقار توست. دخترانم با حفظ حجاب ادامه دهنده راهم باشید زیرا این شعر گویای گفتارم می باشد.

ای زن به تو از فاطمه این گونه خطاب است | ارزنده ترین زینت زن حفظ حجاب است.

* * *

شهید اکبر ساعی | نام پدر: علی نقی

تولد: ۱۳۴۱/۱/۲ - نکاء | شهادت: ۱۳۶۱/۲/۱۰ - ام الرصاص

خواهران مجاهد اسلامی را به حجاب اسلامی و زندگی زینب گونه و مبارزه با زیبایی نگرى ها و حمایت از حقیقت نگرى ها سفارش می کنم.

* * *

شهید سیدیونس فاطمی | نام پدر: سید جلال

تولد: ۱۳۳۶/۶/۱۵ - نور | شهادت: ۱۳۶۷/۳/۱۹ - پاسگاه زید

خواهرانم، حجاب اسلامی را که از اسلام و رسول الله می باشد، رعایت کنید و سیاهی چادر شما تیریست بر پیکر دشمنان اسلام. در سوگ نمی گویم گریه ننمایید ولی دل دشمنان اسلام را [شاد] ننمایید و مواظبت حرکات و کردارشان باشید.

شهید نورمحمد فتحی | نام پدر: کریم

تولد: ۱۳۴۸/۵/۵ - آمل | شهادت: ۱۳۶۷/۱/۲۹ - فاو

ای خواهر گرامی، شما باید مانند زینب پیام خون مرا بدهید و با حجاب تان و با عمل به احکام اسلامی اطاعت فرمایید. خواهر سمیه هر وقت بزرگ شدی مثل اولین زن شهید اسلام حجاب را حفظ کن که حجاب کوبنده تر از خون من است.

* * *

شهید ابراهیم رحیمی خواجه | نام پدر: اسدالله

تولد: ۱۳۴۳/۶/۱۰ - سوادکوه | شهادت: ۱۳۶۵/۳/۲۰

ای خواهرانم، شما زینب زمان باشید و در راه خدا مبارزه کنید. مواظب باشید که از خط اسلام منحرف نشوید تا همیشه در خط امام باشید. خواهرانم حجاب شما کوبنده تر از خون من است.

* * *

شهید میکائیل جانبازی | نام پدر: رمضان

تولد: ۱۳۴۴/۶/۹ - سوادکوه | شهادت: ۱۳۶۵/۲/۹ - فاو

حجاب اسلامی ات را رعایت کن و فرزندت را خوب تربیت نمای که از دامن زن مرد به معراج می رود.

شهید محمود رستگار | نام پدر: اسماعیل

تولد: ۱۳۳۷- جویبار | شهادت: ۱۳۶۳/۱۱/۱۴- منطقه غرب

با شهادتم شما را دعوت به حجاب نمودم، چون حجاب شما از خون شهداء بالاتر است.

* * *

شهید محمد مصطفی پور | نام پدر: احمد

تولد: ۱۳۴۹/۴/۸- بابل | شهادت: ۱۳۶۴/۱۱/۲۲- فاو

خواهرانم، دلم می‌خواهد بعد از شهادتم راه زینب را ادامه دهید و زینب‌گونه باشید. بدانید که حجاب شما کوبنده‌تر از خون شهیدان است.

* * *

شهید تقی میرزا پرچی | نام پدر: پیرمرد

تولد: ۱۳۴۵/۵/۲۰- تنکابن | شهادت: ۱۳۶۲/۱۲/۵- دزفول

خودتان می‌دانید حجاب‌تان از سرخی خون من با ارزش‌تر است.

* * *

شهید محمد هادی کاکرودی | نام پدر: عبدالقاسم

تولد: ۱۳۴۴/۲/۱۱- تنکابن | شهادت: ۱۳۶۳/۱۲/۲۶- هورالعظیم

وصیتی به خواهر پنج‌ساله‌ام و آن این است خواهرم هر وقت بزرگ شدی، حجابت را حفظ کن که حجاب تو کوبنده‌تر از خون من است و همچنین نماز را بپای دار و در انجام عبادت سستی نکن.

شهید اسماعیل بابکی | نام پدر: محمد

تولد: ۱۳۴۴/۱۰/۱۲ - تنکابن | شهادت: ۱۳۶۲/۳/۲۰ - جفیر

خواهران عزیز! وصیتم به شما این است که حجاب حجاب حجاب اسلامی را رعایت کنید و بدان که خواهرم سیاهی چادر تو و حجاب اسلامی تو کوبنده‌تر از سرخی خون من است.

* * *

شهید فرشاد آزادی خواه | نام پدر: صفرعلی

تولد: ۱۳۴۷/۱۲/۲۹ - تنکابن | شهادت: ۱۳۶۶/۱/۲۰ - پاسگاه زید

وصیت من به خواهرانم این است که حجاب اسلامی را به خوبی رعایت کنند و می‌توانند با همین حجاب نگه‌داشتن خود مشقت محکمی به دهان یاوه‌گویان شرق و غرب و یک مشقت به ضد انقلاب بزنند.

* * *

شهید محمدحسین حبیبی | نام پدر: محمدرضا

تولد: ۱۳۳۷/۶/۴ - جویبار | شهادت: ۱۳۶۵/۱۲/۱۲ - پاسگاه زید

مادر مهربانم، خواهرانم را همچون زینب پیروان و آنها را مسلمان و با حجاب پرورش بده که دشمنان اسلام با حجاب زنان مؤمن و متعهد انقلابی شکست سختی می‌خورند.

شهید محمد یدالله زاده | نام پدر: یدالله

تولد: ۱۳۳۰/۸/۶ - ساری | شهادت: ۱۳۵۹/۹/۲۲ - سرپل ذهاب

امیدوارم زینت تان، حجاب تان باشد و امید از شما دارم زن واقعی اسلام باشید.

* * *

شهید یحیی اسفندیاری | نام پدر: قلی

تولد: ۱۳۴۷/۶/۲ - ساری | شهادت: ۱۳۶۴/۱۱/۲۷ - فلو

خواهران، حجاب و پوشش اسلامی را رعایت کنید که بهترین و مؤثرترین سلاح برای بانوان است.

* * *

شهید پنجعلی طهماسب پور | نام پدر: سلیمان

تولد: ۱۳۴۱/۵/۳ - بابل | شهادت: ۱۳۶۱/۶/۱ - پاسگاه زید

از خواهرانم می خواهم که رسالت زینبی خودشان را ایفا کنند و همیشه در سنگر اسلام باشند و حجاب و پاکدامنی خود را رعایت کنند.

* * *

شهید سید حسن اسماعیل نژاد گنجی | نام پدر: سید اسماعیل

تاریخ تولد: ۱۳۳۷/۱/۱ - بابل تاریخ | شهادت: ۱۳۶۰/۷/۷ محل | شهادت: کهریزک

تهران - انفجار هواپیما

از شماها می خواهم که حجاب را حجاب را حجاب را حفظ کنید که بی حجابی تفاله طاغوت است و تنها سرمایه زن، حجاب اوست.

شهید سیدعلی سادات تبار بیشه | نام پدر: سیدحسین

تولد: ۱۳۳۶/۱/۴ - بابل | شهادت: ۱۳۶۵/۱۰/۲۰ - پاسگاه زید

شما ای خواهرانم، حجاب اسلامی تان را فراموش نکنید که عفت و شخصیت زن در حجابش می باشد.

* * *

شهید حسن غلامنژاد بایی | نام پدر: عبدالکریم

تولد: ۱۳۴۵/۸/۲ - بابل | شهادت: ۱۳۶۲/۵/۳ - حاج عمران

به خواهرانم بگویند که حجاب اسلامی خود را حفظ کنند، زیرا بهترین زینت مرد، مرگ سرخ است و بهترین زینت زن حفظ حجاب است.

* * *

شهید علی پیاء | نام پدر: ولی

تولد: ۱۳۴۰/۱/۲ - بابل | شهادت: ۱۳۶۲/۸/۸ - سردشت

حجاب اسلامی تان را حفظ کنید که حفظ حجاب تان، زیباترین زینت تان است و حجاب دژ مستحکم و حیاء یک ملت مسلمان است.

* * *

شهید علیرضا پناهی | نام پدر: علی

تولد: ۱۳۴۲ - جویبار | شهادت: ۱۳۶۲/۵/۶ - حاجی عمران

خواهرانم! حجاب تان را حفظ کنید که حجاب شما از خون من با ارزش تر است. سعی کنید کاری را که رضایت خداوند در آن است، انجام دهید.

شهید جعفرقلی جعفریان | نام پدر: جعفر

تولد: ۱۳۴۵/۱/۲ - جویبار | شهادت: ۱۳۶۵/۱۲/۲۴ - شلمچه

خواهرهایم! حجاب خودتان را حفظ کنید که حفظ حجاب شما از خون من گران بهاتر است.

* * *

شهید قدرت الله رضازاده | نام پدر: شعبان

تولد: ۱۳۴۹/۴/۴ - جویبار | شهادت: ۱۳۶۵/۱۰/۴ - ام الرصاص

ای خواهران، شما حجابتان را حفظ کنید. حجابتان از خون شهید برنده تر است. آیا می توانید به دروغ بگویید که ما حجابمان را حفظ کردیم. نه ابداً هیچکس در آن دنیا نمی تواند دروغ گوید، چون که در آن دنیا تمام اعضا و جوارح بدنمان علیه ما گواهی خواهند داد. پس خواهران سعی کنید که حجابتان را حفظ کنید.

* * *

شهید حسن شوپایی | نام پدر: عبدالعظیم

تولد: ۱۳۴۳ - جویبار | شهادت: ۱۳۶۵/۱/۱۹ - ارون درود

به خواهرانم می گویم که همواره رسالت زینبی خودشان را حفظ کنند. حجاب اسلامی را رعایت کنند تا برای دیگران نمونه باشند. همواره زندگی فاطمه (س) و زینب کبری سلام الله علیها را سرمشق خودشان قرار بدهند و در بسیج خواهران ثبت نام کنند و آموزش نظامی ببینند و خود را برای دفاع از اسلام آماده کنند و نهایت کوشش خود را در حفظ حجاب بکنند؛ چرا که حجاب آنها از خون من کوبنده تر است.

شهید محمد عظیم نژاد | نام پدر: حسین

تولد: ۱۳۳۱/۱۰/۳ - جویبار | شهادت: ۱۳۶۵/۴/۱۹ - زبیدات

محبوب باشید و حجاب را همیشه مد نظر داشته باشید که حجاب شما کوبنده تر از هر سلاحی است.

* * *

شهید نظرعلی محفوظی | نام پدر: محمدعلی

تولد: ۱۳۳۹ - جویبار | شهادت: ۱۳۶۵/۱۰/۴ - ام الرصاص

سفارش من به شما، اول حفظ کامل حجاب اسلامی و داد و فریاد نزدن در مقابل جنازه ام می باشد. حجاب شما و همه زنان محله به اندازه خون شهداء ارزشمند می باشد. خودتان را در مقابل حضرت زینب و فاطمه زهرا (س) الگوی همه زنان جهان مشاهده کنید.

حفظ حجاب را از کودکی به وی (دخترم) عادت بدهید.

* * *

شهید براتعلی مهدوی | نام پدر: اصغر

تولد: ۱۳۴۴/۹/۲۰ - جویبار | شهادت: ۱۳۶۱/۶/۱۷ - جنگل ساری

خواهرانم، بدانید که حجاب شما از خون برادرانتان بالاتر است. برادرانم، به فرزندان خود چگونگی حجاب را بیاموزید و بگویید که حجاب شما از خون عمویتان بالاتر است.

شهید قاسم علیزاده | نام پدر: حسن

تولد: ۱۳۴۴/۱۰/۳ | شهادت: ۱۳۶۳/۲/۱۵ - مریوان

پدر و مادر، خواهر و خانواده‌ام و دوستان و فامیلان از شما می‌خواهم حجاب خود را حفظ کنید که حفظ حجاب زنان ما از خون شهدای گلگون کفن هم کوبنده‌تر می‌باشد.

* * *

شهید یدالله دوستدار | نام پدر: یعقوب

تولد: ۱۳۴۲/۶/۱ - ساری | شهادت: ۱۳۶۲/۱۲/۳۰ - پاسگاه زید

وصیتم به خواهرانم این است که بعد از شهادتم لباس سیاه بر تن نکنید و گریه و زاری نکنید. بلکه در هر مورد حجاب اسلامی را رعایت کنید، چون که حجاب شما خواهران بالاتر از خون شهیدان است و مانند زینب زندگی کنید و نگذارید این دشمنان اسلام به این نظام جمهوری اسلامی صدمه آورند و هرگز امام امت را تنها نگذارید.

* * *

شهید کریم بهمنی | نام پدر: رجبعلی

تولد: ۱۳۴۵/۱/۲۰ - بابل | شهادت: ۱۳۶۳/۱۲/۲۲ - مجنون

از خواهرانم تقاضا می‌کنم حجاب‌تان را حفظ کنید چون حجاب‌تان کوبنده‌تر از خون است و امیدوارم زینب‌وار عمل کنید و زینب‌وار سخن را به مردم برسانید.

شهید یحیی محسنی | نام پدر: جانبرار

تولد: ۱۳۴۵/۶/۲۰ - بابل | شهادت: ۱۳۶۵/۱۰/۴ - ام‌الرصاص

همیشه و در همه حال حجاب‌تان را نگه‌دارید، چرا که خود مستحضر هستید، دشمن از چادرهایتان بیشتر می‌ترسد تا از خون شهیدان.

* * *

شهید محمدابراهیم بزرگ‌تبار | نام پدر: ابوالحسن

تولد: ۱۳۴۳/۸/۱۲ - بابل | شهادت: ۱۳۶۳/۱۲/۵ - دهلران

از خواهرانم و دخترانم تقاضا دارم حجاب اسلامی را کاملاً رعایت کنند که دشمن از حجاب شما می‌ترسد. حجاب شما برنده‌تر از سلاح من است.

* * *

شهید علی اعظم حسن‌نژاد | نام پدر: مختار

تولد: ۱۳۴۱/۵/۷ - بابل | شهادت: ۱۳۶۲/۱۲/۵ - دهلران

خواهرانم، با حجاب‌تان حرمت خون شهدا را حفظ نمایید.

* * *

شهید حسنعلی حسن‌پور کلوئی | نام پدر: غلامعلی

تولد: ۱۳۴۸ - بابل | شهادت: ۱۳۶۵/۱۲/۱۴ - عملیات کربلای ۵، شلمچه

برادران را توصیه می‌کنم به تقوی و خواهران را به عفت و در سنگر مدارس درستان را خوب بخوانید و از همه خواهران می‌خواهم که این شعار برادران حزب‌الله را فراموش نکنند که شعار آنان این است که خواهرم حجاب تو کوبنده‌تر از خون سرخ من است.

شهید محمدعلی مهدوی | نام پدر: مهدی

تولد: ۱۳۴۱/۳/۵ - آمل | شهادت: ۱۳۶۱/۱۰/۱۴ - خرمشهر - کوشک

خواهران عزیزم همچون زینب، صبر و استقامت داشته باشید و حجاب خود را حفظ کنید، چون که سیاهی حجاب، کوبنده‌تر از سرخی خون من است.

* * *

شهید پرویز علویان | نام پدر: عزیزالله

تولد: ۱۳۴۷/۷/۲۸ - آمل | شهادت: ۱۳۶۷/۱/۲۱ - پنجوین

حجاب خودتان را که از خون برادران هم رنگین‌تر است، حفظ نمایید.

* * *

شهید ابراهیم غلامی | نام پدر: حسین

تولد: ۱۳۴۷/۶ - آمل | شهادت: ۱۳۶۵/۱۰/۱۹ - پاسگاه زید

زهراجان ای خواهرم، سیاهی چادر تو کوبنده‌تر از خون سرخ من است. پس زهرا جان طوری عمل کن که لیاقت این اسم را که بر نام توست، داشته باشی و سعی کن که آن را حفظ کنی و از بی‌حجابی پرهیزی که حجاب داشتن تو باعث مرگ آمریکا و مرگ صدام و منافقین می‌شود.

شهید مجید خالقی | نام پدر: سلطانعلی

تولد: ۱۳۴۸/۴/۳ - آمل | شهادت: ۱۳۶۷/۳/۲۴ - پاسگاه زید

شما ای خواهران، از شما می‌خواهم که به سلاح تقوا مجهز شوید و حجاب و عفت و پاکدامنی را سرلوحه زندگی خودتان قرار دهید و همیشه فاطمه‌وار و زینب‌گونه مبارزه کنید و می‌خواهم به این بی‌حجاب‌ها این جمله را بگویم که شما اگر بی‌حجابی را نشانه تمدن خود می‌دانید، پس حیوانات از شما متمدن‌ترند و ننگ بر شما که این چنین تفکرات و تمدنی دارید.

* * *

شهید مهدی تیرخطیرا | نام پدر: محمدعلی

تولد: ۴۹/۱۵/۱۰ - قائم‌شهر | شهادت: ۶۵۱۰/۲ - اروندرود، کربلای ۵

خواهران من، حجاب را رعایت کنید و با رعایت کردن موازین اسلامی ضربه محکمی به دشمنان اسلام و کافران بزنید. خواهرم، سیاهی چادرت از خون سرخ‌م رنگین‌تر می‌باشد.

* * *

شهید قاسم امیری | نام پدر: رجبعلی

تولد: ۱۳۴۶/۶/۲۰ - بابل | شهادت: ۱۳۶۵/۱/۲۲ - پاسگاه زید

پیام من به خواهرانم این است که حجاب اسلامی خود را حفظ کنید، چون پیام تمام شهیدان و همه مردم انقلابی است. حفظ حجاب اسلامی، پیام حضرت زینب(س) است.

شهید اسماعیل بهاری | نام پدر: علی اصغر

تولد: ۱۳۴۵/۱/۱۰ | شهادت: ۱۳۶۲/۵/۱۰ - سرپل ذهاب

از دوستان و آشنایان می‌خواهم برای پاسخ خون شهدا حجاب اسلامی را حفظ کرده و پیرو این پیر جماران، ابراهیم زمان باشند.

* * *

شهید علیرضا دیودار | نام پدر: مهدی

تولد: ۱۳۲۷/۳/۲۰ - نکاء | شهادت: ۱۳۶۶/۵/۹

سخنی چند با شما خواهران مکتب فاطمه، شما زینب زمان هستید. باید حجاب‌تان منطبق با حجاب زینب (س) باشد.

* * *

شهید محمدتقی ابراهیمی | نام پدر: محمدعلی

تولد: ۱۳۴۴/۱۲/۹ - نکاء | شهادت: ۱۳۶۳/۵/۲۰ - مریوان

خواهران عزیزم، خواهش من از شما این است که به دختران حال و آینده خود حجاب را بیاموزید که چادر سیاه کوبنده‌تر از خون سرخ من خواهد بود.

* * *

شهید هادی محمدزاده | نام پدر: براتعلی

تولد: ۱۳۴۹/۱/۲ - نکاء | شهادت: ۱۳۶۷/۳/۴ - پاسگاه زید

از خواهرانم می‌خواهم که حجاب خود را رعایت کنند. چرا که حفظ کردن حجاب ثوابش از خون هر شهیدی که به زمین می‌ریزد، بیشتر خواهد بود.

شهید کریم بدوی | نام پدر: زین العابدین

تولد: ۱۳۴۵/۶/۲ - نکاء | شهادت: ۱۳۶۲/۸/۲ - مریوان

خواهرم، حجاب تو برنده تر از خون من است. حجاب اسلامی را کاملاً رعایت کنید و خود را بی ارزش نکنید. من امیدوارم که خداوند همه ما را به راه راست هدایت کند.

* * *

شهید علی خلیلی | نام پدر: کریم

تولد: ۱۳۴۵/۴/۲۰ - نکاء | شهادت: ۱۳۶۶/۱/۳۱ - بانه

ای برادران و خواهران حجاب را رعایت کنید که حجاب برتر از خون ریخته شده هر شهید است.

* * *

شهید علی مردان شریفی | نام پدر: شیرعلی

تولد: ۱۳۴۹/۲/۱ - نکاء | شهادت: ۱۳۶۷/۴/۳۱ - پاسگاه زید

خواهرانم حجاب شما کوبنده تر از خون من است. این گفته من نیست. بلکه این گفته همه شهیدان است. بدان که حفظ حجاب و اخلاق پسندیده و کرداری خوش، برای هر زن مسلمان شرطی لازم و کافی است.

* * *

شهید سید احمد بربری نژاد | نام پدر: محمد

تولد: ۱۳۴۳/۵/۱ - نکاء | شهادت: ۱۳۶۴/۵/۱۲ - سردشت

خواهرانم، در سنگر حجاب و مسجد و مدرسه و غیره، خصوصاً تربیت فرزندان تان خیلی کوشا باشید که فعالیت شما از خون ما پراج تر و کوبنده تر است.

شهید محمد بهشتی | نام پدر: موسی

تولد: ۱۳۴۷/۶/۳۰ - بابل | شهادت: ۱۳۶۵/۱۰/۳ - ام الرصاص

تو ای خواهرم و همه خواهران مذهبی، کوتاهی نمی‌کنید؛ چون که شهیدان عزیز ما در راه دفاع از عصمت و عفت جان فدا نمودند.

* * *

شهید علی اصغر نادری | نام پدر: علی اکبر

تولد: ۱۳۴۲/۹/۲۳ - محمودآباد | شهادت: ۱۳۶۳/۱۰/۱۶

از خواهران خود می‌خواهم که حجابشان را حفظ کنند. حجاب شما، حجابی است آغشته به خون من و از شما می‌خواهم مانند حضرت زینب، این زن با طهارت و الگوی زن‌ها صبر داشته باشید.

* * *

شهید ابوطاهر آرون | نام پدر: احمد

تولد: ۱۳۴۷/۶/۲۲ - سوادکوه | شهادت: ۱۳۶۶/۳/۳۱ - ماووت

شما ای خواهران حزب‌الله با حفظ کردن حجاب خویش پاسدار حرمت خون شهدا باشید.

* * *

شهید سیدعلی حسینی سیاهدشتی | نام پدر: سیدقاسم

تولد: ۱۳۲۸/۱۱/۱۵ - ساری | شهادت: ۱۳۶۵/۷/۲۲ - مجنون

حفظ حجاب برای شما و دخترانم ضروری است و با حفظ حجاب، خون شهیدان را محفوظ نگه دارید.

شهید هادی اصغری تیلکی | نام پدر: محمد ابراهیم

تولد: ۱۳۳۳/۱۱/۲۱ - ساری | شهادت: ۱۳۶۲/۱۲/۳ - دهلران

ای خواهر، راه زینب را ادامه دهید. مبدا از حجاب غفلت کنید. ای خواهر خوبم، حجاب شما بهتر از خون من است. اگر حجاب خودتان را نداشته باشید، روح من ناراحت است.

* * *

شهید امان الله اسماعیل کلاری | نام پدر: قربانعلی

تولد: ۱۳۴۶/۴/۷ - تنکابن | شهادت: ۱۳۶۵/۴/۲۳

به خواهرانم عرض می‌کنم که شما امروز از روی موج خون شهدای انقلاب اسلامی قدم بردارید. بیایید وارث و پیرو فاطمه زهرا (س) و زینب کبری (ع) باشید و حجاب را محکم حفظ کنید زیرا حجاب شما کوبنده‌تر از سلاح من است.

* * *

شهید کامبیز زرودی | نام پدر: محمود

تولد: - تنکابن | شهادت: ۱۳۶۲/۸/۱ - پاسگاه زید

تو ای خواهرم، تو با حجابت حافظ خونم باش زیرا که حجاب تو بالاتر از خون شهید می‌باشد.

شهید سید محمد رضوی | نام پدر: سید قربان

تولد: ۱۳۴۷/۳/۲۰ - جویبار | شهادت: ۱۳۶۴/۱۱/۲۶ - فاو

شما ای خواهرانم و خواهران دینی ام، حجاب را پیشه خود بسازید که بی حجابی نهایت بردگی است. شما باید با حجاب خود پیام رسان خون شهدا باشید. چرا که رزمندگان ما خون عزیزشان را در صحرای کربلای خوزستان و در قله های سربه فلک کشیده کردستان، نثار این انقلاب می کنند. شما مثل زینب، قافله سالار و پیام رسان خون این عزیزان باشید.

* * *

شهید عباسعلی سروی | نام پدر: حسین

تولد: ۱۳۴۶/۶/۲۰ - جویبار | شهادت: ۱۳۶۵/۱۲/۱۳ - پاسگاه زید

باید بدانید که حجاب تان از همه بالاتر و مهم تر است. حجاب تان را حفظ نمایید تا خداوند از شما راضی باشد.

* * *

شهید حبیب الله صمدی | نام پدر: نصرالله

تولد: ۱۳۴۷ - جویبار | شهادت: ۱۳۶۵/۶/۲۵ - جزیره مینو

شما خواهران ارجمندم، در حفظ رسالت زینب گونه تان بکوشید و با حجاب اسلامی تان پاسدار خون شهدا باشید.

شهید موسیٰ علیزاده | نام پدر: عیسیٰ

تولد: ۱۳۴۵- جویبار | شهادت: ۱۳۶۷/۳/۴- شلمچه

اسلام برای حرمت و عزت و رهایی انسان‌ها آمده است. یک عده زن‌های بی‌بندوبار در جامعه ما پیدا شده‌اند که با بی‌حجابی خود و یا بدحجابی خود می‌خواهند به این انقلاب و خون شهیدان دهن کجی کنند. اما وصیتم به شما این است که حجاب خود را که کوبنده‌تر از خون من است، حفظ کنید و به دیگران هم نصیحت کنید که در فرامین خداوند و امام عزیز بکوشند و عفت و شرف و آزادگی را برای خود مهیا کنند.

* * *

شهید منصور فقیهیان | نام پدر: اکبر

تولد: ۱۳۳۸/۱۲/۲۸- جویبار | شهادت: ۱۳۶۵/۱۲/۱۲- پاسگاه زید

خواهرم، زینب‌گونه پیام شهدا را فریاد بزن و حجاب را خوب حفظ کن... حجاب تو وقار توست و وقارت افتخار ماست.

* * *

شهید فرامرز رضانی | نام پدر: محمدآقا

تولد: ۱۳۴۷/۴/۲- بابل | شهادت: ۱۳۶۴/۱۱/۲۲- ارون‌رود

حجاب اسلامی را رعایت کنید و نگذارید خون شهدا هدر برود.

شهید اکبر اصغری | نام پدر: علی اصغر

تولد: ۱۳۴۵/۱/۱۴ - بابل | شهادت: ۱۳۶۶/۱۲/۲۵ - خرمال

شما ای خواهران، که همان حکم زینب (س) را دارید، امروز تثبیت خون شهدا بستگی به حجاب شما [دارد]. با چادر سیاه تان راه غلبه دشمن را سیاه و ظلمانی کنید. اگر می خواهید خون شهیدان به هدر نرود، اگر می خواهید دوباره زیر چکمه های استعمار ذلیل نشوید، پس حجاب را حجاب را حجاب را مراعات کنید... در حفظ حجاب تان کمال سعی و دقت را بنمایید که این از آداب زنان مومنه خداوند است.

* * *

شهید سید کمال سیدی | نام پدر: سید احمد

تولد: ۱۳۴۸/۴/۹ - بابل | شهادت: ۱۳۶۷/۱/۶ - فاو

سلام خدمت خواهران مهربانم. از شما می خواهم که با حفظ حجاب خود، حافظ خون شهدا باشید و به خدمت کلیه خواهران توصیه می کنم که چادرهای سیاهشان از قطره خون شهیدی که بر زمین می چکد، کوبنده تر است. پس با حفظ حجاب، حافظ خونشان باشید و مانند زینب (س) مقاوم استوار باشید و زینب گونه زندگی کنید تا شهدا از شما خشنود شوند.

شهید رضا علیجانپور | نام پدر: حسینجان

تولد: ۱۳۴۴/۳/۴ - بابل | شهادت: ۱۳۶۵/۲/۱۱ - فاو

از خواهران خود و خواهران دینی خواستارم که با حجاب خود حافظ خون شهدا باشند. چون شهدا به خاطر اجرای احکام الهی شهید می شوند که یکی از آنها همین حفظ حجاب است.

* * *

شهید قربان گاوزن | نام پدر: شجاع

تولد: ۱۳۴۳/۲/۲ - بابل | شهادت: ۱۳۶۲/۸/۱ - مریوان

تو ای خواهر، مسئولیت شما از همه مسئولیت ها بیشتر است. چرا که حفظ حجاب شما [مشت] کوبنده ای است بر دهان ابر قدرت ها و شیطان بزرگ و یاوه گویان

* * *

شهید فتح الله سرمستی | نام پدر: حبیب

تولد: ۱۳۳۶/۹/۹ - بهشهر | شهادت: ۱۳۶۱/۳/۲۱ - پاسگاه زید

ای خواهرم حجاب و بینش اسلامی را رعایت کنید که حجاب، پاسداری از خون شهید به خون خفته و درهم کوبنده هر چه منافقین است.

شهید هوشنگ بهارلو

تولد: ۱۳۳۷/۶/۴ - آمل | شهادت: ۱۳۶۵/۱۱/۸ - پاسگاه زید

پیام من به خواهران- اگر چه شخصاً خواهری ندارم- ولی خواهران بزرگوار، حجاب شما بالاتر از سرخی خون من است و شما باید که چون زینب پیام‌رسان خون حسین و حسینیان باشید. پس هر چه بیشتر بر عزت و شرف و حیثیت و شخصیت خویش بیفزایید.

* * *

شهید علی اصغر اسحقی | نام پدر: ابراهیم

تولد: ۱۳۳۹/۴/۵ - آمل | شهادت: ۱۳۶۸/۶/۱۶

ای خواهرانم مبدا حجاب از سرتان کنار رود. بی حجابی همانا پایمال شدن خون شهداست.

* * *

شهید سیدامیر موسوی | نام پدر: سیدتقی

تولد: ۱۳۴۱/۱۰/۲۰ - سوادکوه | شهادت: ۱۳۶۱/۱۰/۲۲ - گیلانغرب

خواهران مسلمان، آن حجاب اسلامی را رعایت کنید و حافظ عفت و عصمت خویش باشید و نگذارید بیگانگان به شما دستبرد زنند و عصمت شما را بدرند که فاطمه آینه تمام‌نمای حقیقت است.

شهید نورالله خنکدار | نام پدر: خیرالله

تولد: ۱۳۴۳/۱/۱۴ - قائم شهر | شهادت: ۱۳۶۲/۸/۱۱ - فاو

حجاب اسلامی به وسیله خواهران باید کاملاً رعایت گردد تا مایه رنجش خاطر حضرت زهرا (س) نگردد و مجد و عظمت اسلام در پشت سنگر مستحکم حجاب، همواره پایدار بماند.

* * *

سید محمد رضوی | نام پدر: سید قربان

تولد: ۱۳۴۷/۳/۲۰ - قائم شهر | شهادت: ۱۳۶۴/۱۱/۲۶ - فاو

شما ای خواهرانم و خواهران هم‌دینم، حجاب را پیشه خود سازید که بی‌حجابی نهایت برده‌گری است. شما باید با حجاب خود پیام‌رسان خون تمامی شهدا باشید. و این شما هستید [که باید] مثل زینب قافله‌سالار و پیام‌رسان خون این عزیزان باشید.

* * *

محمد خلیلی | نام پدر: علیرضا

تولد: ۱۳۴۵/۱/۲ - قائم شهر | شهادت: ۱۳۶۵/۱۰/۲۳ - سومار

حجاب‌تان را که مایه افتخار ایران است، حفظ نمایید.

رضا بازیار | نام پدر: قهرمان

تولد: ۱۳۴۱/۱/۱۳ - قائم شهر | شهادت: ۱۳۶۱/۸/۱۱ - مریوان

توصیه من به آن عده از خواهرهای بی حجاب این است، شما را به خون شهدا قسمتان می دهم که حجابتان را رعایت کنید، چون که یک شهید این قدر از وجود شما بی حجابها می سوزد که نهایت ندارد و در ضمن توصیه من به خانوادههای شهید داده این است که حجاب را رعایت کنند چون که من خیلی مشاهده کردم که خواهری برادرش شهید شده ولی خودش بی حجاب است و فقط [وقتی که] بر سر قبر برادرش می رود، حجاب را رعایت می کند. پس تو که شهید داده ای، ای خواهر شهید، تو را به خون شهیدت قسمت می دهم حجاب را رعایت کن.

* * *

شهید علی بابا آزرده اسرمی | نام پدر: رمضان

تولد: ۱۳۴۲/۶/۱۵ - نکاء | شهادت: ۱۳۶۵/۱۰/۱۵ - ام الرصاص

توصیه دیگر من به خواهرانم، رعایت حجاب اسلامی می باشد، زیرا که برای حفظ اسلام و ناموس می جنگیم.

* * *

شهید عبدالعلی طالبی | نام پدر: علی

تولد: ۱۳۳۲ - ساری | شهادت: ۱۳۶۵/۳/۲۱

خواهرانم، شما با رعایت حجاب خود ادامه دهنده راه پاک شهیدان باشید که خون من در حفظ چنین آئینی ریخته شد.

شهید محمود محمدزاده | نام پدر: محمدعلی

تولد: ۱۳۴۹ - نکاء | شهادت: ۱۳۶۶/۷/۴ - پاسگاه زید

تو ای خواهرم، حفظ حجاب کن. که اگر حفظ حجاب کردی، بدان که راه شهید را ادامه داده‌ای و نگذاشتی خون شهیدان پایمال شود.

* * *

شهید علی قاسمی | نام پدر: حسن

تولد: ۱۳۴۳/۱۱/۲۰ - نکاء | شهادت: ۱۳۶۲/۵/۲ - دربندی خوان

به خواهرانم وصیت می‌کنم که حجاب‌تان را که حافظ خون ماست، حفظ نمایید و پیام‌رسان خون من باشید.

* * *

شهید محمدعلی صیادی | نام پدر: ولی‌الله

تولد: ۱۳۴۶/۱/۱ - بابل | شهادت: ۱۳۶۵/۱۲/۴ - پاسگاه زید

از خواهرانم انتظار صبر و بردباری داشته و مثل همیشه می‌خواهم که حجاب‌شان را در همه لحظات محفوظ کرده، که به نظر من سنگر حجاب از سنگرهای سوزان جنوب مهم‌تر می‌باشد که باید حفظ گردد.

* * *

حسنعلی مدانلو | نام پدر: شعبان

تولد: ۱۳۴۵/۱/۲۰ - قائم‌شهر | شهادت: ۱۳۶۶/۵/۲۵

با حجاب خود سنگر اسلام را حفظ کن که سنگر و حفظ اسلام و قرآن واجب است و در راه هدف استوار و محکم باش.

شهید قاسمعلی مدانلو | نام پدر: محمدعلی

تولد: ۱۳۳۴ - جویبار | شهادت: ۱۳۶۲/۷/۳۰ - مریوان

خواهران عزیزم سلام. از شما تقاضا دارم که همچون مادر همه فرزندان اسلام، دختر رسول الله، حضرت فاطمه بانوی نمونه جهان اسلام، در حفظ حجاب اسلامی و اخلاق و آداب اسلامی رعایت کامل را داشته باشید و همچون حضرت زینب، پیام ما را به گوش دیگران برسانید. از تمامی خواهران و مادران می‌خواهم با حجاب اسلامی با کفر آمریکا، شوروی و عراق یا جاهای دیگر

* * *

شهید علی اکبر عموزاده | نام پدر: حسینعلی

تولد: ۱۳۴۸/۱۲/۱ - بهشهر | شهادت: ۱۳۶۵/۲/۱۰ - فاو

شما ای خواهرانم، حجاب‌تان را حفظ کنید، زیرا که شما بزرگترین ضربه را بر دشمن وارد می‌کنید. پس توای خواهرم، با حجاب و فرهنگ اصیل اسلامی‌ات، انقلاب را صادر کنید و حجاب شما کوبنده‌تر از خون و سلاح من است.

* * *

شهید مهران درویشی | نام پدر: اکبر

تولد: ۱۳۴۷/۸/۷ | شهادت: ۱۳۶۵/۱۲/۱۴ - پاسگاه زید

به خواهرانم در هر کجا هستند بگویید که مهران رفت تا دین بماند. مهران رفت تا عفت شما پایمال نشود. مهران‌ها رفتند تا شرف و عزت و ناموس‌مان بماند. پس خواهران مسلمان، حجاب، این سنگر مبارزه‌مان را حفظ کنید و در پناه آن، شعار استقلال و آزادی‌تان و آداب‌تان را حفظ نمایید.

شهید احمد جعفری | نام پدر: محمد

تولد: ۱۳۴۳/۶/۱۰ - آمل | شهادت: ۱۳۶۲/۹/۲۷ - پاسگاه زید

خواهرانم، حجاب اسلامی را رعایت کنید که سیاهی چادران از سرخی خون من با ارزش تر است. چون که من و شهدای دیگر، به خاطر این حجاب و دین است که شهید می شویم.

* * *

اسماعیل عباسی | نام پدر: ابراهیم

تولد: ۱۳۴۴/۱۲/۲۸ - قائم شهر | شهادت: ۱۳۶۵/۲/۳ - عراق

پیامی که برای خواهران حزب الله دارم این که حجاب خود را حفظ کنید و چشمان خود را از نامحرم بپوشانید و اگر پیام امام را شنیده باشید، امام فرمود خواهران هم آمادگی خود را اعلام نمایند. ای خواهران، بزرگ ترین سنگر شما حجاب است. حجاب خود را حفظ کنید تا مشیت محکمی بر دهان یاوه گویان و شرق گرایان و غرب گرایان بزنید. شما هم مسئول هستید در بسیج شرکت کنید. این پیام پیامبرگونه رهبر عزیزمان است. تا آن جا که می توانید در این سنگر ایمان و تقوا و دانشگاه اسلامی امام حسین (ع) که فرزند زهرای اطهر است، شرکت کنید.

* * *

شهید افراسیاب سیاوشی | نام پدر: محمدعلی

تولد: ۱۳۴۴/۷/۲۷ - سوادکوه | شهادت: ۱۳۶۷/۵/۲۷

شما ای خواهران دل سوخته و مهربانم، شهیدان کاری حسینی کردند و شما با حفظ حجاب و صبر و شکیبایی کار زینبی کنید و زینب گونه زندگی نمایید.

محمد حسین حبیبی | نام پدر: محمدرضا

تولد: ۱۳۳۷/۶/۴ - قائم شهر | شهادت: ۱۳۶۵/۱۲/۱۲ - پاسگاه زید

مادر مهربانم، خواهرانم را همچون زینب پیروانید و آن‌ها را مسلمان و با حجاب پرورش داده که دشمنان اسلام با این حفظ حجاب‌های زنان مؤمن و متعهد انقلابی شکست سختی می‌خورند.

* * *

شهید قربانعلی شیخ خیریان | نام پدر: حسین

تولد: ۱۳۳۶/۱۲/۱۰ | شهادت: ۱۳۶۵/۴/۱۳ - سراب

از خواهرانم می‌خواهم که با حجاب و نجابت خاص خود حرکت انقلاب را توفنده‌تر کرده و سرعت بیشتر ببخشند و چون فاطمه و زینب(س) اسلام را احیاء کنند.

* * *

شهید علی چشماورا | نام پدر: احمد

تولد: ۱۳۴۴/۱۰/۱ - نکاء | شهادت: ۱۳۶۲/۷/۳۰ - قلاویزان

سفارش من به برادرانم این است که خود را بپوشانید، برای اینکه مردها از خطر سقوط در گناه محفوظ بمانند. زیرا شهوت مردان در چشم آنان است. حجاب اسلامی را به تمام معنا در تمام محافل رعایت کنند. پیام تمامی شهیدان به خواهران مؤمن و حزب‌الله این است تا آن‌جا که می‌توانند حجاب اسلامی را رعایت فرمایند تا موجب فساد در این جامعه اسلامی نشوند.

شهید محمد گیتی نژاد | نام پدر: قاسم

تولد: ۱۳۳۵/۹/۱۲ - نکا | شهادت: ۱۳۶۵/۱۰/۴ - ام الرصاص

به شما همسرم، همان طوری که حجاب سرلوحه زندگی ات بوده است، باید همین باشد. شما ای خواهرم و خواهران جامعه اسلامی و دخترم، هیچ گاه از تقوی و حجاب و تزکیه نفس به دور نباشید. در همه حال پرهیزگار و پاک دامن باشید و همواره احکام الهی را سرمشق خود قرار دهید و قدم از محیط عفت و تقوی بیرون نگذارید.

* * *

شهید قربانعلی ذبیحی | نام پدر: عبدالعلی

تولد: ۱۳۴۲/۸/۱ - نکاء | شهادت: ۱۳۶۵/۱۰/۲۶ - پاسگاه زید

شما ای خواهران، تنها می خواهم بگویم که حجاب خویش را حفظ کنید. اگر می بیند من بدنم قطعه قطعه می شود، به خاطر این است که اسلام حفظ شود. مگر چه فکر می کنید درباره اسلام؟ حفظ شدن اسلام بستگی به حجاب شما را دارد. شما سرمشق و الگویی برای دیگر خواهران شهدا باشید. چرا که شاد بودن سبب تسلی خاطر قلب خواهران شهدا است.

* * *

شهید رمضان علی احمدی | نام پدر: محمد ابراهیم

تولد: ۱۳۴۵/۳/۲ - بهشهر | شهادت: ۱۳۶۶/۷/۴ - پاسگاه زید

و شما ای خواهرانم، با حفظ حجاب تان می توانید مشیت محکمی بر دهن دیو صفتان بگویید. چرا که حفظ حجاب از نشانه های ایمان است.

شهید حمید جدیدی | نام پدر: حسین

تولد: ۱۳۴۷/۴/۲۷ - بهشهر | شهادت: ۱۳۶۴/۱۲/۲۲ - فاو

خواهران به شما توصیه می‌کنم که حجاب و عفت و تقوی را پیشه خود کنید.

* * *

شهید علیرضا عطایی | نام پدر: عطاءالله

تولد: ۱۳۴۳/۴/۲۰ - سوادکوه | شهادت: ۱۳۶۵/۱۲/۱۳ - پاسگاه زید

شما ای خواهرانم، با سیاهی چادر تان مشیت بر دهان بدحجاب‌ها بزنید و همواره فاطمه زهرا (س) و زینب (س) را الگوی خویش قرار دهید.

* * *

شهید علی باقری خلیلی | نام پدر: محمد

تولد: ۱۳۴۲/۶/۱ - بهشهر | شهادت: ۱۳۶۳/۱۲/۲۳ - مجنون

از خواهران حزب‌الله می‌خواهم حجاب اسلامی را رعایت کنید که بی‌حجابی مایه بدبختی است.

* * *

شهید مهدی احمدعلی نژاد | نام پدر: محمد اسماعیل

تولد: ۱۳۴۷/۱/۲۱ - بابل | شهادت: ۱۳۶۴/۱۲/۲۲ - فاو

با کسانی که حجاب خود را رعایت نمی‌کنند قدم نزنید، زیرا آنان که حجاب خود را رعایت نمی‌کنند یعنی این که خون شهدا را پایمال کرده‌اند.

شهید قاسم امیری | نام پدر: رجبعلی

تولد: ۱۳۴۶/۶/۲۰ - بابل | شهادت: ۱۳۶۵/۱/۲۲ - پاسگاه زید

لباس‌های مبتذل را رها کنید و به خود آرایش اسلامی دهید. چون که لباس، پوست دوم بدن شما نیست بلکه لباس به‌عنوان خانه اول انسان است که آدمی را در خود حفظ [می‌کند] و از هر گزند محفوف نگه می‌دارد.

* * *

شهید حسن حسن‌زاده | نام پدر: اسماعیل

تولد: ۱۳۴۶ - جویبار | شهادت: ۱۳۶۴/۷/۲۳ - هورالعظیم

خواهران، پاکدامنی را رها نکنید و سعی نمایید حجاب‌تان را حفظ کنید. مبدا لباس نازک بپوشید و گرمی هوا را بهانه کنید. به فکر آتش جهنم باشید.

* * *

شهید محمد محمدی | نام پدر: حسین

تولد: ۱۳۴۰/۳/۲۲ - ساری | شهادت: ۱۳۶۱/۳/۱۰ - ام‌الرصاص

به مادرها می‌گویم مادرها، گرگ‌ها در کمین نشسته‌اند. دختران خود را با پوشش و با تربیت بیرون بفرستید. دختران خود را بی‌روسی و بدون چادر و بدون لباس‌های ضخیم بیرون نیاورید و یا نگذارید بیرون بیایند. حکومت، حکومت الله و رهبر روح الله است. همین دختران و همین مادران بودند که خود و جوانان ما را به فساد کشانند و آلوده کردند. و همین گرگ‌ها بودند که می‌گفتند آدم باید قلبش پاک باشد. لباس مطرح نیست. آیا این گفته درست است قلب پاک باشد ولی بدن نمایان، در جامعه کدام قانون گفته.

شهید پرویز علویان | نام پدر: عزیزالله

تولد: ۱۳۴۷/۷/۲۸ - آمل | شهادت: ۱۳۶۷/۱/۲۱ - پنجوین

خواهران گرامی ام حجاب خودتان را که از خون برادران هم رنگین تر است، حفظ نمایید و با خواهران بی حجاب با قاطعیت تمام رفتار کنید.

* * *

شهید علی اکبر محمدی | نام پدر: غلامعلی

تولد: ۱۳۴۵/۶/۱ - بهشهر | شهادت: ۱۳۶۷/۳/۱۴ - پاسگاه زید

مسئله بعدی، مسئله بدحجابی است که در مورد عواقب خطرناک آن به عنوان یک فرد مسلمان و خواهان بقای انقلاب به مسئولین هشدار می دهیم که با این مسئله به طور ریشه ای برخورد شود. مسئله بدحجابی با تعطیل کردن چند مغازه و یا با ضرب و جرح و زندانی کردن چند جوان لوس و گمراه حل نمی شود. بلکه باید جلوی ورود کالاهای جلف و مبتذل به کشور را گرفت تا تجربه تلخ اندلس در ایران تکرار نشود.

* * *

شهید حمید جدیدی | نام پدر: حسین

تولد: ۱۳۴۷/۴/۲۷ - بهشهر | شهادت: ۱۳۶۴/۱۲/۲۲ - فاو

یکی از موارد مهم و اساسی که باعث ۷۰٪ فساد می شود، زن است. البته توهین به خواهران حزب الله نشود. آن زنانی که با وضعی آن چنانی وارد جامعه می شوند و خود را برای مرد و جوانان نامحرم آرایش می کنند. باید جلوی این کثافت کاری ها گرفته شود. من برای آخرین بار درباره بی عفتی زنان و بی غیرتی مردانشان و بی حیایی بعضی از جوانان به شما مردم و دایره مبارزه با منکرات هشدار می دهیم که بدانید خطری برای انقلاب اسلامی است.

شهید علی اکبر نصیری | نام پدر: ابوالقاسم

تولد: ۱۳۴۵/۱۲/۱ | شهادت: ۱۳۶۵/۶/۱۰ - فکه

خواهران محترم شما که خود را پیرو حضرت زهرا می دانید، باید مثل او حجاب درست و حسابی داشته باشید. فرزندان این مردم برای حفظ ناموس این همه سختی ها را تحمل می کنند. شما هم لااقل حجاب کامل داشته باشید. متأسفانه باید اعتراف شود که یک عده آگاهانه و مغرضانه و عده دیگر ناآگاه از مسائل اسلام و قرآن حجاب را رعایت نمی کنند.

* * *

شهید سید علی سادات تبار بیشه | نام پدر: سید حسین |

تولد: ۱۳۳۶/۱/۴ - بابل | شهادت: ۱۳۶۵/۱۰/۲۰ - پاسگاه زید

... جلوی بی حجابی و بدلباسی را بگیرید که این کار نقشه استعمار است که می خواهد جوانان حزب الله را به دامن فساد بکشاند و آن ها را از جبهه و جنگ و اخلاق اسلامی دور سازد.

* * *

شهید سلیمان بذرکار | نام پدر: محمد

تولد: ۱۳۴۱/۵/۱ - تنکابن | شهادت: ۱۳۶۱/۴/۲۳ - شرق بصره

خواهرانم بهترین لباس رزم تان، حجاب تان است. با حجاب تان خونم و خون دیگر شهیدان را پاس دارید.

شهید حسن شریفی دیوروی | نام پدر: صمد

تولد: ۱۳۵۲- تنکابن | شهادت: ۱۳۶۶/۴/۱- ماووت

برادران عزیزم، شما سعی کنید راه شهیدان را با اخلاص نیکو و حجاب اسلامی ادامه دهید.

* * *

شهید اسکندر عبدالله پور | نام پدر: محمدعلی

تولد: ۱۳۴۱/۶/۲۵- تنکابن | شهادت: ۱۳۶۱/۸/۱۶- موسیان

پیامی برای همسرم دارم که بعد از من راه مرا ادامه داده و مانند زینب (س) در این راه پیش برود و با حجابش مشیت محکمی به دهان ستمگران بزند.

* * *

شهید رضا غلامی | نام پدر: عیسی

تولد: ۱۳۴۵/۳/۱۹- جویبار | شهادت: ۱۳۶۶/۹/۲۸- مجنون

شما خواهران بزرگوaram، می دانید که بعد از شهادت امام حسین (ع)، چگونه زینب (س) با خطبه های خود و سنگر حجاب خود، کاخ یزید را به لرزه درآورد. از شما هم که در حق من واقعاً خواهری خوب بودید، تقاضا دارم بعد از شهادتم لباس استقامت را به تن کرده و با حجاب اسلامی راه مرا ادامه دهید.

شهید نورعلی اسلامپور کریمی | نام پدر: شعبانعلی

تولد: ۱۳۴۲/۲/۳ - بابل | شهادت: ۱۳۶۲/۱/۱۵ - جفیر

خواهران عزیزم، اول حجاب و پاکدامنی را سرلوحه زندگی خود قرار دهید. تو ای خواهرم که برادر جوانت را از دست دادی، تو هم همچون زینب با حجاب، راه برادرت را ادامه بده.

* * *

شهید حسین شعبانزاده | نام پدر: قربان

تولد: ۱۳۵۰ - آمل | شهادت: ۱۳۶۵/۹/۷ - اسلام آباد غرب

شما خواهران زینب گونه‌ام، خواهران دلسوز و باوقار، از شما تقاضا دارم عفت و پاکدامنی را حفظ کنید که حفظ کردن حجاب شما از جنگیدن ما بالاتر است.

* * *

شهید محمود ضرغابی | نام پدر: رمضانعلی

تولد: ۱۳۴۷/۶/۱۵ - آمل | شهادت: ۱۳۶۴/۱۱/۲۸ - فاو

خواهرم با حفظ حجاب خود در تقویت اهداف انقلاب اسلامی دقت لازم را نموده و تلاش لازم را معلوم فرمایند.

* * *

شهید حسین خالقی پورا | نام پدر: جانبرار

تولد: ۱۳۴۶/۱۲/۲۵ - آمل | شهادت: ۱۳۶۵/۱۰/۲۴ - پاسگاه زید

حجاب خود را که بزرگ‌ترین سلاح و اسلحه علیه دشمن است حفظ کنید. که همان ادامه دادن راه شهدا می‌باشد که راه من است.

شهید عبدالله اپرتاک | نام پدر: عباس

تولد: ۱۳۴۶/۵/۳ - آمل | شهادت: ۱۳۶۵/۱/۸ - محوآبادان - ماهشهر

شما ای خواهران من و ای زینب‌های دوران، چون او راه و رسمش را ادامه دهید. با حجاب خودتان چشم ضدانقلاب‌ها و دشمنان را از حدقه به در آورید. ای خواهران من، تنها میدان جهاد، جبهه جنگ نیست که بالاتر از آن خودسازی و خداشناسی است. جهاد اکبر، مبارزه با نفس است که امیدوارم به این امر مهم نائل شوید.

* * *

علی اکبر خانقلی | نام پدر: رستم

تولد: ۱۳۴۴/۱/۱ - قائم‌شهر | شهادت: ۱۳۶۶/۱۲/۲۸ - خرمال

خواهرانم تنها یک کلمه را برای شما بازگو می‌کنم، سوگند به خدا، سوگند به رسول‌الله و سوگند به معصومین‌الله که حجاب‌تان از خون شهید بالاتر و با ارزش‌تر است اگر حجاب همراه با ایمان و جهاد در راه خدا باشد.

* * *

شهید ابراهیم میرزایی | نام پدر: موسی

تولد: ۱۳۴۴/۱/۱ - نکاء | شهادت: ۱۳۶۴/۶/۱۲ - حمیدیه

همسرم، حجاب اسلامی را رعایت کنید و به دیگر زنان محل خود بگویید که پیام شهدا، حفظ حجاب زنان مسلمان است.

شهید علی اصغر نظری | نام پدر: قاسمعلی

تولد: ۱۳۴۳/۱/۳ - نکاء | شهادت: ۱۳۶۴/۱۱/۲۱ - پاسگاه زید

شما ای خواهرانم، زینب را الگوی خود قرار بدهید که انتقام خونم را می‌توانید با حجاب خود از دشمن بگیرید.

* * *

شهید مهران کابلی | نام پدر: حاجی

تولد: ۱۳۴۰/۱/۱ - بهشهر | شهادت: ۱۳۶۶/۲/۱۳ - بانه

ای خواهران دلسوزم آرزوی من این است از شما حجایی استوار و عبادتی در خور خانواده شهدا ببینیم.

* * *

شهید بهرام کیایی | نام پدر: عزیزالله

تولد: ۱۳۴۱/۸/۵ - بابل | شهادت: ۱۳۶۲/۷/۳۰ - مریوان

و شما ای خواهرانم، حجاب را حفظ کنید تا حجاب شما مساوی اسلحه من گردد.

* * *

شهید قاسم امیری | نام پدر: رجبعلی

تولد: ۱۳۴۶/۶/۲۰ - بابل | شهادت: ۱۳۶۵/۱/۲۲ - پاسگاه زید

خواهرم اگر تو نمی‌توانی در خط مقدم جبهه با متجاوز بجنگی با رعایت حجاب اسلامی با دشمنان اسلام بجنگ.

شهید ابراهیم رمدانی | نام پدر: علی محمد

تولد: ۱۳۴۵/۱۲/۱ - بهشهر | شهادت: ۱۳۶۵/۲/۱۵ - پاسگاه زید

خواهرانم زینب وار در جلوی جنازه ام قدم بزنید و با حجاب زینب گونه
مشتی بزرگ بر دهان دشمنان اسلام بزنید. نه اینکه گریه کنید که دشمن از
گریه کردن شما سوء استفاده می کند.

* * *

جعفر پورمند | نام پدر: عسگری

تولد: ۱۳۴۷/۱۰/۱۲ - قائم شهر | شهادت: ۱۳۶۴/۷/۳۰

تو ای خواهرم، تنها پیام به تو ای خواهر این است که امروز باید همانند
زینب (سلام الله)، شجاعانه دنباله رسالت را با حفظ حجاب بر عهده
گیری و به این مزدوران نشان دهی که هرگز از پای نمی نشینی و با این از
خدا بی خبران می جنگی و مبارزه می کنی.

* * *

شهید علی اکبر عبدالرحیمی | نام پدر: رمضانعلی

تولد: ۱۳۴۷/۳/۱ - تنکابن | شهادت: ۱۳۶۶/۲/۶

تو ای خواهر عزیزم، تو با حجاب سیاهت، دل دشمنان را کور و ذلیل
می کنی و نمی گذاری خون شهیدان اسلام پایمال شود.

شهید علیرضا خلیلی لاریمی | نام پدر: حسین

تولد: ۱۳۴۸/۵/۱۰ - جویبار | شهادت: ۱۳۶۵/۱۱/۱۱ - پاسگاه زید

خواهرانم، حجاب خودتان را حفظ کنید که حجاب شما خاری است در چشم دشمنان اسلام.

* * *

شهید محمد دهقان | نام پدر: احمد

تولد: ۱۳۴۶/۸/۴ - جویبار | شهادت: ۱۳۶۷/۳/۲۶ - پاسگاه زید

ای خواهرانم، حجاب خودتان را همچون بزرگ زن جهان، فاطمه زهرا حفظ کنید. تا با آن بتوانید مشیت محکمی بر دهان یاوه گویان بزنید.

* * *

شهید سیدناصر طباطبایی | نام پدر: محمد

تولد: ۱۳۴۵/۱/۱ - ساری | شهادت: ۱۳۶۴/۱۱/۲۱ - فاو

خواهرانم، با حجابتان مشیت محکم بر دهن منافقین و دشمنان اسلام بزنید.

* * *

شهید رمضانعلی اسلامی وله موزویی | نام پدر: حسینعلی

تولد: ۱۳۴۶/۱۲/۸ - بهشهر | شهادت: ۱۳۶۶/۱/۱۹ - پاسگاه زید

از شما می خواهم که حجاب اسلامی را در هر جا که هستید، رعایت کنید. چون حجاب زینت زن است و با حفظ حجابتان مشیتی می زنید بر دهان یاوه گویان شرق و غرب و منافقین داخلی.

شهید علی عقیلی کوهستانی | نام پدر: قاسمعلی

تولد: ۱۳۴۹/۱/۱ - بهشهر | شهادت: ۱۳۶۵/۱/۴ - ام‌الرصاص

خواهرانم، حجاب خود را حفظ کنید که حجاب شما خود نشانگر مبارزه با جهان‌خواران شرق و غرب است و مشیت محکمی است بر دهان پوشالی استعمارگران.

* * *

شهید حسن کیا | نام پدر: رمضان

تولد: ۱۳۳۱/۲/۱۰ - آمل | شهادت: ۱۳۶۲/۱۲/۵ - دهلران

خواهران، حجاب شما سنگر شماست و آن را حفظ کنید و حفظ کردن شما ضربه محکمی است بر قلب دشمن که آن را به لرزه در می‌آورد.

* * *

شهید حسین ذکریانژاد | نام پدر: قربانعلی

تولد: ۱۳۴۹/۶/۱۰ - آمل | شهادت: ۱۳۶۵/۱۰/۴

با صبرتان و با حجاب خود، حکومت اموی را رسوا کنید و شما همچون زینب کبری باشید. با حجاب خود، مشیت محکمی به دهان امپریالیسم جهانی بزنید.

* * *

شهید غلامرضا نوروزی لاجیمی | نام پدر: درویشعلی

تولد: ۱۳۳۸/۱۰/۲ - سوادکوه | شهادت: ۱۳۶۷/۳/۲۳ - پاسگاه زید

شما ای خواهرانم، امیدوارم زینب‌وار پیام‌رسان خون شهدا باشید و با سیاهی حجاب خود که سلاحی برنده‌تر از خون من است، آن‌چنان تیری بر قلب دشمن بزنید که دیگر جرأت هیچ‌گونه دهن‌کجی را نسبت به اسلام و شهدا و امام نداشته باشند.

مرتضی خاوری نژاد | نام پدر: موسی

تولد: ۱۳۴۴/۷/۲۵ - قائم شهر | شهادت: ۱۳۶۶/۱۲/۲۸ - والفجر ۱۰

وصیتی دارم به خواهرانم، از حجاب سنگری محکم برای خود سازید و
مشت محکمی بر دهان استعمارگران و یاوه گویان شرق و غرب بزنید.

* * *

شهید هوشنگ ابراهیم قوچی | نام پدر: ابراهیم

تولد: ۱۳۵۰/۶/۱ - رامسر | شهادت: ۱۳۶۷/۵/۱ - پاسگاه زید

خواهران، حجاب خود را رعایت نمایید که زینت زن حفظ حجاب
است. و حجاب را به جای یکی از ضربه‌های محکم به دشمن بدانید. و
با همان حجاب خود به دشمن بفهمانید که ما تا آخرین نفس و تا آخرین
قطره خون و تا آخرین نفر خواهیم جنگید و دشمن را از بین خواهیم برد.

* * *

شهید حرمت... (حجت) حسن تبار | نام پدر: قدرت

تولد: ۱۳۳۹/۲/۳۰ - بابل | شهادت: ۱۳۶۵/۴/۱۷ - دهلران

خواهرم، سیاهی چادر تو بیش از سرخی خون من، پشت دشمن را می‌سوزاند.

* * *

شهید قاسم امیری | نام پدر: رجبعلی

تولد: ۱۳۴۶/۶/۲۰ - بابل | شهادت: ۱۳۶۵/۱/۲۲ - پاسگاه زید

یکی از حربه‌های منافقان داخلی و استعمارگران خارجی، کشف حجاب
است. پس شما خواهرم، برای این که مشتی محکم به دهان منافقان داخلی
و خارجی بزنید، حجاب اسلامی خود را حفظ کن.

شهید نجف شعبانپور | نام پدر: نادعلی

تولد: ۱۳۳۸/۹/۱ - نکاء | شهادت: ۱۳۶۵/۱۰/۲۴ - پاسگاه زید

شما با حفظ حجاب خود و رزمندگان با سلاح آتشین خود بر علیه دشمنان اسلام می جنگید.

* * *

شهید شعبانعلی کلاگر | نام پدر: صفرعلی

تولد: ۱۳۶۶ - ساری | شهادت: ۱۳۶۴/۱۱/۷

ای خواهرانم، با حجاب تان همچون گلوله تفنگم بر سر ا جانب بزنید که دیگر یارای نفس کشیدن را نداشته باشند.

* * *

شهید علی اکبر ابراهیمی | نام پدر: اصغر

تولد: ۱۳۴۳/۷/۹ - نکاء | شهادت: ۱۳۶۱/۶/۳۱ - سقز

خواهرانم، اول حجاب. من عاجزانه از شما می خواهم که حجاب را حفظ کنید. این حجاب شما مشتمل محکمی است بر دهان دشمنان اسلام.

* * *

شهید علی محمدی | نام پدر: محسن

تولد: ۱۳۴۴/۳/۱ - نکاء | شهادت: ۱۳۶۱/۷/۲۸ - پیران شهریک

حرفی با خواهران دارم و آن این که آنچه دشمنان اسلام را ذلیل و زبون کرده است، حجاب و وقار شما بوده است. قدر این قدرت معنوی خود را بدانید. که هرآنچه در داخل و خارج بر دشمن غلبه می کند، همین قدرت های معنوی است.

شهید یزدان تازه‌منش | نام پدر: رمضان

تولد: ۱۳۴۶/۶/۴ - نکاء | شهادت: ۱۳۶۴/۳/۲۵ - هورالعظیم

در پایان از خواهران حزب‌الله محله‌ام می‌خواهم که حجاب کامل را در محل رعایت کنند که دشمن از همین حجاب شما و ایمان وحشت دارد.

* * *

شهید حیدر رعیت | نام پدر: رجبعلی

تولد: ۱۳۴۷/۸/۱ - نکاء | شهادت: ۱۳۶۶/۱۲/۲۶ - صمک

شما ای خواهران گرامی، در نبود من شما با حجاب خود مشتی محکم بر دهان یاوه‌گویان و ضد انقلاب‌ها بزنید.

* * *

شهید نوروزعلی معصومی | نام پدر: حسین

تولد: ۱۳۴۱/۱/۵ - بابل | شهادت: ۱۳۶۱/۱۱/۱۹ - موسیان

خواهرانم، من با خونم و شما با حجاب‌تان پوزه آمریکا را به خاک می‌مالیم.

* * *

شهید مصطفی نوایی | نام پدر: میرزا بابا

تولد: ۱۳۴۳/۱/۱۱ - آمل | شهادت: ۱۳۶۵/۴/۱۷ - قلاویزان

ای خواهران عزیز، فقط می‌توانید با حفظ حجاب و حضور در مسجد، هنگام غروب و ظهر پاسدار خون من باشید و چشم دشمنان را کور بنمایید و هیچ چیز غیر از حجاب و مهر و محبت نسبت به همدیگر و شرکت در نماز جمعه را به شما سفارش نمی‌کنم.

شهید قنبر رضاییان | نام پدر: فیض الله

تولد: ۱۳۴۵/۲/۹ - آمل | شهادت: ۱۳۶۷/۳/۲۳ - پاسگاه زید

نکته ای که لازم است تذکر دهم، مسئله حجاب است. خواهرم، به خدا سوگند سیاهی چادر تو همچون تیری است که بر دل دشمن می نشیند و او را بیش از پیش ناامید و مأیوس می کند. دشمن از طریق جنگ نمی تواند اسلام و انقلاب را از میان بردارد و به همین دلیل از راه استعمار فرهنگی وارد می شود. تا با از بین بردن اصالت مذهبی و ارزش اسلامی و انسانی، جامعه را به تباهی بکشاند و جای پای را برای خود باز کند و این رسالت بزرگ بر دوش شما خواهران است که در برابر این توطئه ایستادگی نمایید و آن را با حفظ حجاب خود درهم بشکنید. به قول استاد شهید مرتضی مطهری حجاب مصونیت است نه محدودیت.

* * *

شهید فرشید یخکشی | نام پدر: غلامرضا

تولد: ۱۳۴۸/۴/۱ - بهشهر | شهادت: ۱۳۶۵/۳/۲ - مریوان

خواهران گرامی زینب گونه باشید و حجاب خود را رعایت کنید که حجاب تان گلوله ای است که قلب سیاه دشمن را به خاک می نشاند و پیام شهیدان را زینب وار به جامعه بازگو کنید و سنگر مدرسه را خالی نگذارید و نقش اساسی را در پشت جبهه برای انقلاب ایفا کنید.

شهید محسن محمودی | نام پدر: برار

تولد: ۱۳۴۴/۵/۵ - سوادکوه | شهادت: ۱۳۶۲/۷/۲۹ - مریوان

تو ای خواهر، قبل از هر چیز استعمار از سیاهی چادر تو می ترسد تا سرخی خون من. خواهر، حجابت را حفظ باش و منافقین را به لرزه درآور و این چنین باش تا مرید زینب (س) باشی.

* * *

شهید یوسف وظیفه شناس | نام پدر: رمضانعلی

تولد: ۱۳۴۹ - جویبار | شهادت: ۱۳۶۶/۱۲/۵ - بانه

ای خواهران من، که پیوسته زینب گونه زندگی کرده اید، از شما می خواهم لباس عفت و حجب و حیا را بر تن داشته باشید، تا فاطمه بر شما فخر کند. از شما می خواهم که حجاب اسلامی تان را کاملاً حفظ نمایید زیرا حفظ حجاب شما امضای مرگ منافقین است.

* * *

شهید یزدان سلطان توبه | نام پدر: علی بابا

تولد: ۱۳۴۵/۱۰/۲۰ - ساری | شهادت: ۱۳۶۵/۴/۱۲ - قلاویزان

خواهرانم، حجاب اسلامی و عبادات اسلامی شعار و عملتان باشد. و شرکت در مراسمات اسلامی کارتان... دشمن از حجاب کوبنده شما و سیاهی چادر شما خیلی می ترسد و حسرت می خورد.

شهید علی باقرزاده | نام پدر: سیف‌الله

تولد: ۱۳۴۴- بابل | شهادت: ۱۳۶۵/۱۱/۶- شلمچه

ای خواهرانم، قبل از هر چیز استعمار و کلاً دشمنان اسلام از سیاهی چادر تان می‌ترسد تا سرخی خون من. خواهرانم، پس حجاب‌تان را حفظ باشید و منافقین را به لرزه درآورید و این چنین باشید تا مرید زینب باشید.

* * *

شهید ولی‌الله خان‌پور | نام پدر: خانلر

تولد: ۱۳۴۵/۵/۷- بابل | شهادت: ۱۳۶۵/۱۱/۳- پاسگاه زید

حجاب خود را حفظ نمایید و از زینب‌ها سرمشق بگیرید که این حجاب شماست که دشمنان را ذلیل و نابود می‌گرداند.

* * *

شهید حمیدرضا نصیری | نام پدر: ابرهیم

تولد: ۱۳۴۶/۶/۱۵- آمل | شهادت: ۱۳۶۷/۱/۲۸- فاو

از خواهرانم می‌خواهم که با حفظ حجاب‌شان دست‌آوردهای خون شهیدان را نگهبان و پاسدار باشند.

* * *

شهید سیدولی‌الله سیفی | نام پدر: حسین

تولد: ۱۳۴۶/۶/۷- آمل | شهادت: ۱۳۶۵/۱۰/۴- ام‌الرصاص

خدمت همسر و خواهرانم باید بگویم که سنگر شما، حجاب شماست. اگر حجاب‌تان را حفظ کنید، ادامه‌دهنده خون شهیدانید و اگر رعایت نکنید، پایمال‌کننده خون آن‌ها هستید.

براتعلی مهدوی | نام پدر: اصغر

تولد: ۱۳۴۴/۹/۲۰ - قائم شهر | شهادت: ۱۳۶۱/۶/۱۷

خواهرانم، بدانید که حجاب شما از خون برادرانتان بالاتر است. برادرانم به فرزندان خود چگونگی حجاب را بیاموزید و بگویید که حجاب شما از خون عمویان بالاتر است و مقام بالاتر دارد.

* * *

ناصر ذاکری | نام پدر: نعمت

تولد: ۱۳۴۹/۶/۲۸ - قائم شهر | شهادت: ۱۳۶۶/۱۲/۱۸ - پاسگاه زید

شما ای خواهران حزب الله، حجابتان را که نشانه به ثمر رسیدن خونمان است، حفظ کنید تا بدین وسیله مشیت محکمی به دهان دشمنان اسلام بکوبید. و در پشت جبهه به رزمندگان اسلام کمک کنید.

* * *

شهید صدرالدین حسینی | نام پدر: نورالدین

تولد: ۱۳۴۶/۱/۷ - نور | شهادت: ۱۳۶۷/۴/۳۱ - پاسگاه زید

خواهران عزیزم، حجاب، عفت و پاکدامنی را سرلوحه زندگی تان قرار دهید و فاطمه وار و زینب گونه زندگی کنید.

* * *

شهید حیدر شفیع زاده | نام پدر: علی اکبر

تولد: ۱۳۴۴/۱۰/۲ - بابل | شهادت: ۱۳۶۵/۱/۲۶ - فاو

به برادر و خواهرانم سفارش دارم حجاب اسلامی را کاملاً رعایت نمایند. گریه اثر ندارد. راه شهید را زینب وار ادامه دهید.

شهید فریدون علی بابایی | نام پدر: حسینی

تولد: ۱۳۳۹/۱/۲ - نوشهر چالوس | شهادت: ۱۳۶۱/۲/۱۱ - کرخه

خواهرانم، می‌خواهم همچون زینب باشید و او را بشناسید و مقلدش باشید. از تحمل و صبرش در مصیبت کربلا که جلوی چشمش اتفاق افتاد، سر مشق بگیرید و با حفظ حجاب و نجابت و عفت خود، او را خشنود سازید.

* * *

شهید جهانگیر متاجی | نام پدر: علی

تولد: ۱۳۴۵/۹/۱ - نوشهر چالوس | شهادت: ۱۳۶۲/۸/۱۹ - مریوان

از خواهران نیز می‌خواهم همچون زینب که چون کوه استوار و صبور بوده و مسائل اسلامی، خصوصاً حجاب را به نحو احسن انجام دهند.

* * *

شهید نایب علی عینی | نام پدر: جهان‌الله

تولد: ۱۳۳۷/۶/۹ - تنکابن | شهادت: ۱۳۶۵/۱۰/۱۹ - پاسگاه زید

به خواهرانم و همه سفارش می‌کنم که همان رسالت زینب (سلام‌الله‌علیها) به عهده شماست. حفظ حجاب، رعایت شئون اسلامی، مقید [بودن] به ظواهر شرع، اهمیت دادن به واجبات و ساده زیستن را فراموش نکنند.

* * *

شهید غلامرضا عباس نژاد | نام پدر: اسماعیل

تولد: تنکابن | شهادت: ۱۳۶۴/۱۲/۹

وظیفه شما در برابر انقلاب یک چیز است و آن حجاب اسلامی است.

شهید صادقعلی ابراهیمی | نام پدر: محمد

تولد: ۱۳۴۴- جویبار | شهادت: ۱۳۶۵/۶/۲۴- پاسگاه زید

از شما می‌خواهم که برایم گریه نکنید. خواهمش من این است که حجاب‌تان را حفظ کنید.

* * *

شهید یدالله اسماعیلی | نام پدر: خیرالله

تولد: ۱۳۴۶- جویبار | شهادت: ۱۳۶۵/۲/۲۷- پیرانشهر

شما ای خواهرانم، صبر داشته باشید و حجاب خودتان را حفظ کنید.

* * *

شهید ذبیح‌الله عالی | نام پدر: ذبیح‌الله

تولد: ۱۳۳۲/۹/۲۸- جویبار | شهادت: ۱۳۶۲/۱۲/۵- دهلران

ای خواهران من، حجاب را رعایت کنید. آن طوری که حضرت فاطمه و زینب (س) رعایت کردند. چادر را از سرتان برندارید و بدانید که خون شهید ناظر بر اعمال شماست. همسرم، بدان که در پیشگاه فاطمه زهرا و دختر سیاه‌پوش و عزادارش و حضرت زینب، روسفید خواهی بود.

* * *

شهید سیدمطیع مطیعی | نام پدر: سیدتقی

تولد: ۱۳۴۵- جویبار | شهادت: ۱۳۶۷/۳/۲۳- شلمچه

از تو می‌خواهم بعد از شهادتم زینب‌وار صبور باشی و با حجاب مشتم محکمی بر دهان بی‌حجابی بزنی.

از خواهرانم می‌خواهم که حجاب‌شان را حفظ کنند و زینب‌وار پیامم را برسانند.

شهید قدرت‌الله اندیشه | نام پدر: محمد

تولد: ۱۳۳۵/۸/۱۰ - ساری | شهادت: ۱۳۶۰/۱۰/۱۹ - شیاکوآمل

(سخنی با خواهران) خواهران عزیزم، حجاب و عفت و پاکدامنی را سرلوحه زندگی خودتان قرار دهید و همیشه فاطمه‌وار و زینب‌گونه زندگی و مبارزه کنید و زینب‌وار با ناملایمات دست و پنجه نرم کنید.

* * *

شهید شکرالله اسماعیلی | نام پدر: علی اکبر

تولد: ۱۳۴۶/۳/۴ - ساری | شهادت: ۱۳۶۲/۸/۱ - مریوان

تو ای مادرم و خواهرم، در تشیع جنازه من حجاب خود را رعایت کنید تا منافقان بدانند که ما از شهید دادن نمی‌ترسیم.

* * *

شهید مجید شعبانی | نام پدر: حسینعلی

تولد: ۱۳۴۷/۱۲/۲ - بابل | شهادت: ۱۳۶۷/۳/۲۹ - سومار

شما خواهران عزیزم، اگر برادر خوبی برایتان نبودم، مرا ببخشید. با حجاب‌تان مشیت محکمی بر دهان یاوه‌گویان بنزید و راه زینب (سلام‌الله‌علیها) را ادامه دهید و بدانید که پیروزی از آن متقرین است.

شهید زمان اصفهانی | نام پدر: عباس

تولد: بابل | شهادت: ۱۳۶۲/۱۲/۳

شما ای خواهران عزیز، شما را به خون شهدا قسم که در سنگر حجاب چون کوه پربلایت و استوار باشید و فرزندان خود را چنان تربیت کنید که هر کدام در آینده سرباز اسلام و جامعه اسلامی باشند.

* * *

شهید محمد اسماعیل اجاقی | نام پدر: علیجان

تولد: ۱۳۴۸ - بهشهر | شهادت: ۱۳۶۶/۲/۱۷ - مجنون

از شما خواهرانم می‌خواهم که حجاب اسلامی را رعایت کنید که مسئولیت بزرگی بر گردن شماست.

* * *

شهید فرامرز گلوگاهی | نام پدر: قدرت...

تولد: ۱۳۴۴/۱۱/۱ - بهشهر | شهادت: ۱۳۶۷/۴/۱۵ - پاسگاه زید

به نحو احسن حجاب‌تان را رعایت نمایید. چادر از سرتان برندارید و بدانید که خون شهید ناظر بر اعمال ما هست.

* * *

شهید رمضانعلی مبارکی | نام پدر: محمود

تولد: ۱۳۴۷/۱۱/۱۰ - بهشهر | شهادت: ۱۳۶۵/۱۱/۵ - پاسگاه زید

از شما خواهران محترمه شهر خودم تقاضا می‌کنم که کاملاً قوانین الهی و حجاب را رعایت کنید و در خط زینب علیها السلام باشید و اگر غفلت کنید، در روز قیامت باید جواب‌گو باشید.

شهید سید احمد موسوی پورا | نام پدر: سید طاهر

تولد: ۱۳۴۶/۱۰/۱۹ - بهشهر | شهادت: ۱۳۶۵/۴/۱ - محوردهلران - مهران

و تو ای خواهر، حجاب را و تو ای برادر، نگاهت را نگهدار.

* * *

شهید عزیزالله فضلی | نام پدر: اصغر

تولد: ۱۳۴۷/۴/۲ - آمل | شهادت: ۱۳۶۰/۶/۱۲

ای خواهران مؤمن و انقلابی، حجاب خود را چه ظاهری و چه باطنی،
در همه جا حفظ کنید.

* * *

شهید محمدرضا آبدار | نام پدر: حسین

تولد: ۱۳۴۲/۶/۳۰ - آمل | شهادت: ۱۳۶۲/۱/۲۲ - فکه

خواهرانم، می خواهم همچون زینب باشید و او را بشناسید و مقلد باشید.
و تحمل و صبرش او را در مصیبت به آن بزرگی کربلا که جلو چشمش
اتفاق افتاد، سرمشق خود را قرار دهید و با حفظ حجاب و نجابت و عفت،
خدا را خشنود نمایید.

* * *

نادر فیروزی | نام پدر: قنبر

تولد: ۱۳۴۴/۱۱/۳۰ - قائم شهر | شهادت: ۱۳۶۲/۶/۱۰ - قلاویزان

سخنی دارم با خواهران عزیزم، خواهرانم راه زینب را سرمشق زندگی
خود قرار دهید. حجاب و رفتار اسلامی را کاملاً رعایت کنید. چون که
بهترین دوست انسان، اعمال خوب انسان است.

حسن صیفی | نام پدر: حسین

تولد: ۱۳۵۰/۱۲/۲۴ - قائم شهر | شهادت: ۱۳۶۵/۱۱/۱۱ - پاسگاه زید

از خواهران عزیز تقاضا دارم که حجاب خودشان را حفظ کند و ادامه‌دهنده راه امام و پیام‌رسان خون عزیزان خود باشند.

* * *

شهید علی اصغر دوستداری | نام پدر: باب‌اله |

تولد: ۱۳۴۹/۱/۹ - رامسر | شهادت: ۱۳۶۵/۱۲/۱۲ - شلمچه |

به خواهرانم می‌گویم که حجاب‌تان را رعایت کنید. تا بتوانید الگوی جامعه بوده و باشید و این خودش سربلندی اسلام است.

* * *

شهید علی اکبر درویشی | نام پدر: عیسی

تولد: ۱۳۳۶/۳/۲۰ - ساری | شهادت: ۱۳۶۱/۴/۲ - پاسگاه زید

به فامیل‌ها بگویید به حرمت حجاب حضرت زهرا خودشان را از نظر حجاب حفظ کنند. به خدا این را با تمام درد می‌گویم و می‌نویسم. حضرت زهرا در بهشت ملکوتی منتظر خواهران باخدا و باحجاب است. مواظب باشید شیطان شما را گول نزند.

* * *

شهید اباصلت آقاییاری | نام پدر: حیات‌اله

تولد: ۱۳۴۵/۷/۲ - نکاء | شهادت: ۱۳۶۱/۴/۳۱ - حمیدیه

از خواهرم می‌خواهم حجاب و اخلاق اسلامی را رعایت فرماید. [برای] اسلام باید زحمت بکشند تا اسلامان همیشه جاویدان باشد.

شهید علی اصغر احمدی | نام پدر: رجبعلی

تولد: ۱۳۴۵/۶/۱ | شهادت: ۱۳۶۲/۵/۲۵ - قلاویزان

برادرم، از قول من به اهالی محل سلام برسان که حجاب تنها برای زنها نیست. بلکه مردها هم باید حجاب اسلامی را رعایت کنند.

* * *

شهید هوشنگ علیزاده | نام پدر: مصطفی

تولد: ۱۳۴۸/۶/۱ - نکاء | شهادت: ۱۳۶۵/۱۰/۲۲ - پاسگاه زید

به عنوان یک برادر کوچک تذکریم به خواهران جامعه اسلامی حفظ حجاب و الگو قرار دادن زندگی حضرت فاطمه (س) و زینب کبری است.

* * *

شهید محسن لاسمی | نام پدر: قربانعلی

تولد: ۱۳۴۷/۱/۱ - محمودآباد | شهادت: ۱۳۶۴/۳/۲۵ - هورالهوریه

خواهرانم همچنان که خویش حجاب دارید، به محیطی که زیست می کنید درس حجاب دهید.

* * *

شهید حمید شکوری | نام پدر: ملک علی

تولد: ۱۳۴۲/۱۲/۱۵ - محمودآباد | شهادت: ۱۳۶۵/۱۰/۲۰ - اهواز

و شما از پاکدامنی و حجاب و عفت زهرا (ص) و زینب تقلید کنید.

شهید هاشم سلطانی | نام پدر: غلامحسین

تولد: ۱۳۴۳/۹/۵ - محمودآباد | شهادت: ۱۳۶۳/۹/۲ - ابوغریب

خواهرم همچون زینب کبری که بعد از واقعه کربلا راه برادرش را ادامه داد، شما هم با ایمان و عفت خود راه مرا ادامه دهید. می‌خواهم که حجاب اسلامی و زینبی خود را حفظ کنید زیرا این حجاب تیغش برنده‌تر از خون سرخ من است.

* * *

شهید ایوب اکبرزاده | نام پدر: مالک

تولد: ۱۳۴۸/۴/۲ - محمودآباد | شهادت: ۱۳۶۵/۲/۹ - فاو

ای خواهران گرامی، از شما می‌خواهم که حجاب خودتان را حفظ کنید و در سنگر حجاب بکوشید. چون یکی از مهم‌ترین عمل‌ها می‌باشد.

* * *

شهید عزت‌الله جمالی | نام پدر: نصرت‌الله

تولد: ۱۳۴۱/۵/۵ - محمودآباد | شهادت: ۱۳۶۱/۲/۱۰ - محور آبادان، خرمشهر

به خواهرانم وصیت می‌کنم که حجاب‌تان را که حافظ خون ماست، حفظ نمایید و پیام‌رسان خون من باشید.

* * *

شهید نظامعلی اکبری | نام پدر: علی اکبر

تولد: ۱۳۴۹/۷/۴ - محمودآباد | شهادت: ۱۳۶۶/۱۲/۲۸ - خرمال

خواهرانم، حجاب را حفظ نمایید که آمریکا و شوروی و تمامی ابرجنایت‌کاران از حفظ حجاب‌تان می‌هراسند و می‌بینند زنانی را که مانند زینب (س) قهرمانانه می‌جنگند.

شهید قاسم علی غلامی | نام پدر: عیسی

تولد: ۱۳۴۴/۶/۷ - محمودآباد | شهادت: ۱۳۶۵/۴/۱۶ - پاسگاه دوراجی

از خواهرانم می‌خواهم که همچون زینب، حفظ حجاب نمایند و با عفت خود پاسدار خون شهدا باشید.

* * *

شهید تقی خسروی | نام پدر: عزت‌الله

تولد: ۱۳۴۶/۱/۸ - محمودآباد | شهادت: ۱۳۶۶/۲/۶ - مریوان

خواهران عزیز و دل‌سوز و مهربانم، زینب زمانه باشید. همان‌گونه که زینب (س) رسالت خویش و برادرش را به سر منزل مقصود رساند، شما نیز پیام خونین شهداء و رسالت خونین برادران را به دوش کشیده و با حجاب‌تان و عفت اسلامی از ادامه‌دهندگان راه شهدا و حافظ دین خدا باشید.

* * *

شهید حسین منفرد | نام پدر: حسین

تولد: ۱۳۴۸/۳/۱ - محمودآباد | شهادت: ۱۳۶۵/۴/۱۴ - قلاویزان

شما ای خواهران، حجاب خود را حفظ کنید و با رعایت کامل حجاب اسلامی از خانه خارج شوید که رعایت حجاب شما سدی محکم‌تر از خون در برابر استبداد و استعمار می‌باشد. و فرزندان‌تان را چنان تربیت کنید که علی‌اکبرها و زینب‌ها به جامعه تحویل دهید.

شهید رحمت الله بطیاری | نام پدر: احمد

تولد: ۱۳۴۵/۸/۶ - محمودآباد | شهادت: ۱۳۶۶/۱۰/۲۴ - سومار

توای خواهرم، سلاح تو سلاح حجاب است و با حجاب خود می توانی سلاحم را برگیری.

* * *

شهید رمضان جعفری | نام پدر: عیسی

تولد: ۱۳۴۳/۳/۴ - محمودآباد | شهادت: ۱۳۶۳/۱۲/۲۳ - مجنون

خواهرم حجاب تو سنگری آغشته به خون من است. اگر میل به سلاح داری، چادرت را سلاحم بدان و تو را قسم می دهم به آن ناله های فاطمه (ع) در خیمه های نیمه سوخته که پس از شهادتم برای من گریان چاک نکنی و بر سر و روی زنی و در سوگ من گریه و زاری نکنی.

* * *

شهید نورعلی ابراهیمی | نام پدر: نادعلی

تولد: ۱۳۴۷/۲/۳ - محمودآباد | شهادت: ۱۳۶۵/۱۰/۲۰ - پاسگاه زید

و اما خواهرانم، علاقه زیادی نسبت به شما دارم. چون که با اخلاق خوب خود مرا همیشه شرمنده نمودید و من نمی توانستم رفتار خوب شما را متقابلاً جبران کنم. ولی از شما می خواهم که بیشتر حجاب و اخلاق اسلامی را رعایت کنید و احکام را بیشتر مورد توجه قرار دهید.

شهید حمزه رضایی | نام پدر: حسینعلی

تولد: ۱۳۴۸/۳/۲۰ - محمودآباد | شهادت: ۱۳۶۴/۱۱/۲۲ - فاو

و اما شما خواهران، از شما می‌خواهم حجاب‌تان را خوب نگه دارید تا با حجاب خود مشقت محکمی بر دهان ابرقدرت‌ها بزنید و زینب‌وار رفتار کنید.

* * *

شهید شیرافکن رضایی | نام پدر: عزیزالله

تولد: ۱۳۴۲/۳/۵ - محمودآباد | شهادت: ۱۳۶۵/۴/۷ - قلاویزان

تو ای خواهرم، حجاب را سنگر خود بدانید و با حجاب خود حافظ خون شهدا [باشید]. و همچون حضرت زینب (س) دوشادوش برادران رزمنده به اسلام خدمت کنید و بایستی در حفظ حجاب خود مانند کوه استوار بمانید.

* * *

شهید محمد علی محمدی | نام پدر: عین‌الله

تولد: ۱۳۳۹/۱۲/۲۰ - محمودآباد | شهادت: ۱۳۶۵/۲/۶ - فاو

از تمام خواهران می‌خواهم که حجاب را رعایت نمایند که حجاب شما باعث سرشکستگی دشمنان اسلام می‌باشد. از خواهرانم می‌خواهم که همچون کوه در مقابل ناملایمات زندگی ایستادگی نمایند و همیشه حجاب اسلامی را رعایت نمایند که حجاب شما مشقت محکمی است بر دهان ابرقدرت‌ها.

شهید سیدصادق حسینی | نام پدر: یوسف

تولد: ۱۳۴۷/۱/۱ - محمودآباد | شهادت: ۱۳۶۵/۱۲/۱۳ - پاسگاه زید

ای خواهران، حجاب و عفت و پاکدامنی را سر لوحه زندگی خودتان قرار دهید و همیشه فاطمه‌وار و زینب‌گونه زندگی کنید. چرا که بی‌حجابی و بدحجابی منشاء فساد در جامعه اسلامی و مایه ورود استعمار است.

پی نوشت:

۱. راغب اصفهانی، ابوالقاسم؛ مفردات الفاظ القرآن، تحقیق صفوان عدنان داوودی، الطبعة الاولى، دارالقلم، بیروت، ۱۴۱۲هـ، ص ۲۱۹.
۲. ابن فارس، احمد؛ معجم مقاییس اللغة، مکتب الاعلام الاسلامی، قم، ۱۴۰۴هـ، صص ۱۴۳/۲.
۳. فتوی، احمد بن محمد؛ المصباح المنیر، مکتبه لبنان، بیروت، ۱۹۸۷م، ص ۴۷.
۴. جوهری، اسماعیل بن حماد؛ الصحاح، تحقیق احمد عبدالغفور عطار، الطبعة الرابعة، دارالعلم للملایین، بیروت، ۱۴۰۷هـ، ص ۱۰۷.
۵. ابن منظور، محمد بن مکرم؛ لسان العرب، دار صادر، بیروت، بی تا صص ۲۹۸/۱.
۶. مصطفوی، حسن؛ التحقیق فی کلمات القرآن، بنگاه ترجمه و نشر کتاب، تهران، ۱۳۶۰ش، صص ۱۷۷/۲.
۷. مطهری، مرتضی؛ مجموعه آثار، چاپ سوم، انتشارات صدرا، تهران، ۱۳۸۱ش، صص ۴۳۰/۱۹.
۸. آیت الله جواد آملی، زن در آینه جلال و جمال. ص ۴۲۵.
۹. علامه محمد باقر مجلسی، بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۷۶.
۱۰. نهج البلاغه، خ ۲۱۴.
۱۱. زن در آینه جلال و جمال، ص ۴۲۶.
۱۲. احزاب، آیه ۵۹.
۱۳. دست‌های ناپیدا، خاطرات سیاسی مستر همفر، جاسوس انگلیس در کشورهای اسلامی، ص ۶۳ مترجم: احسان قرنی؛ ویراستار: سید مهدی محمودی، نشر گلستان کوثر، چاپ ۲ سال ۱۳۷۸.
۱۴. همان ص ۷۱ و ۷۲.
۱۵. بیانات امام خامنه‌ای در سالگرد حضرت امام، ۱۳۸۳/۳/۱۴.
۱۶. بیانات امام خامنه‌ای در جمع ورزشکاران، ۱۳۸۳/۷/۱۴.
۱۷. بیانات امام خامنه‌ای دیدار جمعی از بانوان اندیشمند و سخنان بانوان در این دیدار، ۱۳۷۷/۰۷/۱۸.
۱۸. تفسیر نورالثقلین، ج ۳، ص ۵۹۱.
۱۹. مجموعه آثار، ج ۱۹، ص ۳۰.
۲۰. نهج البلاغه نامه ۳۱.
۲۱. مستدرک الوسائل، ج ۱۴، ص ۲۵۵.
۲۲. الکافی ۱۳۶۷، ج ۵، ص ۳۲۵.
۲۳. لذات فلسفه، ص ۱۳۵ و ص ۳۴.
۲۴. تاریخ تمدن، ج ۱، ص ۶۰.
۲۵. جنس دوم، ص ۵۶.

۲۶. مستدرک الوسائل، ج ۷، ص ۴۶.
۲۷. همان، ج ۱۴، ص ۲۵۵.
۲۸. ولتر به نقل از احمد زراوندی، افکار جاویدان، ص ۸۱.
۲۹. کتاب مسئله حجاب، شهید مرتضی مطهری، ص ۴۳۷.
۳۰. به نقل از غلامعلی حداد عادل، فرهنگ برهنگی و برهنگی فرهنگ، ص ۶۸.
۳۱. صحیفه نور، امام خمینی، ج ۲، ص ۶۳۰.
۳۲. علی شریعتی، مجله زن روز، ش ۱۶۵۹، ص ۷۷.
۳۳. سخنرانی مقام معظم رهبری در دیدار با جمع کثیری از زنان شهرهای تهران، تبریز، اصفهان، کرمان، قم، قزوین، یزد، و استان‌های چهارمحال و بختیاری و مازندران ۱۳۶۸/۱۰/۲۶.
۳۴. سخنرانی مقام معظم رهبری در آغاز هفتمین گردهمایی ائمه جمعه‌ی سراسر کشور ۱۳۷۰/۰۶/۲۵.
۳۵. سخنرانی مقام معظم رهبری در دیدار با جمع کثیری از پرستاران، به مناسبت میلاد حضرت زینب کبری (س) و روز پرستار ۱۳۷۰/۰۸/۲۲.
۳۶. سخنرانی مقام معظم رهبری در دیدار با جمع کثیری از زنان شهرهای تهران، تبریز، اصفهان، کرمان، قم، قزوین، یزد، و استان‌های چهارمحال و بختیاری و مازندران ۱۳۶۸/۱۰/۲۶.
۳۷. سخنرانی مقام معظم رهبری در دیدار با جمع کثیری از پرستاران، به مناسبت میلاد حضرت زینب کبری (س) و روز پرستار ۱۳۷۰/۰۸/۲۲.
۳۸. سخنرانی مقام معظم رهبری در دیدار با جمع کثیری از پرستاران، به مناسبت میلاد حضرت زینب کبری (س) و روز پرستار ۱۳۷۰/۰۸/۲۲.
۳۹. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با اعضای شورای فرهنگی، اجتماعی زنان، (۳۳۱) جمعی از زنان پزشک متخصص و مسئولان اولین کنگره حجاب اسلامی، به مناسبت میلاد حضرت فاطمه زهرا (س) ۱۳۷۰/۱۰/۰۴.
۴۰. سخنرانی مقام معظم رهبری در دیدار با گروهی از زنان پزشک سراسر کشور ۱۳۶۸/۱۰/۲۶.
۴۱. سخنرانی مقام معظم رهبری در دیدار با گروهی از زنان پزشک سراسر کشور ۱۳۶۸/۱۰/۲۶.
۴۲. سخنرانی مقام معظم رهبری در دیدار با گروهی از زنان پزشک سراسر کشور ۱۳۶۸/۱۰/۲۶.
۴۳. سخنرانی مقام معظم رهبری در دیدار با اعضای شورای سیاست‌گذاری صدا و سیما ۱۳۶۹/۱۲/۱۴.
۴۴. سخنرانی مقام معظم رهبری در دیدار با گروهی از زنان پزشک سراسر کشور ۱۳۶۸/۱۰/۲۶.
۴۵. سخنرانی مقام معظم رهبری در دیدار نویسندگان، صاحبزنان و کارکنان رسانه‌های گروهی ۱۳۷۱/۵/۲۱.
۴۶. سخنرانی مقام معظم رهبری در دیدار گروهی از خواهران پرستار، به مناسبت «ولادت حضرت زینب» (س) ۱۳۷۳/۷/۲۰.